
INFORME D'IMPACTE DE GÈNERE DELS TRIBUTS I ELS PREUS PÚBLICS DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Estudi elaborat per Cooperativa Ekona

Desembre de 2016

Edita

Departament de Transversalitat de Gènere
Gerència de Recursos

Realitzat per

Elisa Covelo, Noel Huguet, Itziar Gimenez i Iolanda Fresnillo (Cooperativa Ekona).

Correcció

Serveis Lingüístics de l'Ajuntament de Barcelona

Aquest document està sota la llicència [Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

Barcelona, maig de 2017

Índex

RESUM EXECUTIU.....	3
1. Introducció. La necessitat de la perspectiva de gènere en la política fiscal.....	6
2. La motivació política i normativa d'aquest informe	11
3. Introducció als tributs i els preus públics locals.....	15
3.1. El pes relatiu de les ordenances fiscals i els preus públics	16
3.2. Característiques i diferències entre els impostos, les taxes i els preus públics	20
4. Metodologia d'anàlisi.....	23
5. Anàlisi d'una selecció dels tributs i preus públics principals	27
5.1. Propietat immoble i impost sobre els béns immobles de naturalesa urbana.....	28
5.2. Espai públic i taxa per ocupació de la via pública amb terrasses	37
5.3. Mobilitat, impost sobre vehicles de tracció mecànica i taxa d'estacionament	44
5.4. Preus públics de les escoles bressol.....	52
5.5. Preus públics del servei d'atenció domiciliària.....	67
5.6. Preus públics dels serveis i els equipaments esportius	77
6. Consideracions transversals per avançar cap a una fiscalitat municipal amb perspectiva de gènere	86
7. El repte de l'existència de dades i el seu accés.....	91
8. Model de guia pràctica per avaluar les ordenances fiscals i els acords de preus públics	100
8.1. Guies pràctiques d'anàlisi de gènere	100
8.2. Guia pràctica d'anàlisi de l'impacte de gènere.....	107
9. Conclusions	110
10. Annexos.....	116
Bibliografia	120

RESUM EXECUTIU

L'Informe d'impacte de gènere¹ dels tributs i els preus públics de l'Ajuntament de Barcelona s'ha elaborat entre el setembre i el desembre del 2016 i és la primera anàlisi de gènere que es fa de les ordenances fiscals i els preus públics de l'Ajuntament de Barcelona. Les anàlisis fiscals des d'aquesta perspectiva són encara poc habituals a escala internacional i aquest fet és més accentuat pel que fa a la fiscalitat local.

La motivació de l'estudi és analitzar si la política fiscal de l'Ajuntament de Barcelona té incidència en la igualtat de gènere, si l'augmenta o la disminueix, i quina capacitat té com a instrument per assolir una ciutat més equitativa en termes de gènere. Existeix un marc legal, normatiu i de directrius de diverses escales de govern que defensen la necessitat d'impulsar estudis d'aquesta tipologia.

Observem que els tributs i els preus públics tenen un impacte significatiu sobre la població de la ciutat. No només duen a terme una reassignació de recursos més o menys redistributiva sinó que alteren els incentius de la societat potenciant, reproduint o desincentivant determinats hàbits i relacions socials.

S'han abordat set figures tributàries vinculades a les ordenances fiscals i als preus públics vigents el 2016, vinculades a sis àmbits d'actuació: propietat immoble, espai públic, mobilitat, cura d'infants, cura de gent gran i amb alt grau de dependència, i activitat esportiva. Així, l'informe s'ha centrat en les figures i els àmbits que creiem que poden tenir més implicacions de gènere.

En particular, s'han analitzat l'impost de béns immobles urbans (font principal de finançament de l'Ajuntament de Barcelona), la taxa per ocupació de la via pública, l'impost sobre vehicles de tracció mecànica, la taxa d'estacionament, el preu públic de les escoles bressol, el preu públic del servei d'atenció domiciliària i els preus públics dels equipaments esportius municipals.

---

¹ Definim *impacte de gènere* en els termes en què ho fa l'informe d'impacte de gènere del Pressupost 2017 de l'Ajuntament de Barcelona, on es diu que l'impacte de gènere "persegueix conèixer si la despesa de l'Ajuntament de Barcelona té incidència en la igualtat de gènere, si l'augmenta o la disminueix".

Assumint que les ordenances fiscals i els acords de preus públics actuen sobre una realitat social desigual i diversa, entenem que no hi ha neutralitat des de la perspectiva de gènere. La divisió sexual del treball i les desigualtats d'hàbits, renda, expectatives, propietat, experiències, etcètera, impliquen que l'impacte d'un mateix tribut o preu pot afectar dones i homes de manera diferent. Així mateix, un impost, una taxa o un preu interaccionen sobre l'economia de mercat, però també sobre l'economia no monetitzada, com ara l'organització del treball de cura, domèstic i reproductiu.

L'anàlisi de l'impacte de gènere dels tributs i els preus públics de l'Ajuntament de Barcelona ha obert aquest àmbit d'investigació per a l'actuació pública local i ha situat les bases per als propers informes de gènere de la fiscalitat de l'Ajuntament en facilitar una llista de preguntes en forma de *checklist* que poden servir per avaluar sistemàticament i genèricament les ordenances fiscals i els acords de preus públics.

La manca de dades desagregades per sexe de les persones contribuents dels impostos i taxes i de les usuàries dels serveis pels quals es cobren preus públics suposa un impediment per poder fer anàlisis completes. Resoldre aquesta mancança és una prioritat per poder investigar de forma quantitativa la càrrega dels tributs en termes de gènere.

Sí que observem que hi ha mesures dedicades a minorar la desigualtat de renda, fet que té un impacte positiu en termes de gènere, i que en alguns casos, com amb les bonificacions de l'IBI, es valoren certes situacions de dependència presents dins la llar, fet que beneficia les dones, ja que socialment assumeixen la major part del treball de cura.

Tanmateix, la inclusió d'una perspectiva feminista en el conjunt de l'Administració pública és una assignatura pendent. Per tenir en compte el gènere realment, una política local com la de fiscalitat i de preus públics exigeix que hi hagi plans globals d'intervenció pública en els diversos camps de la vida social que escapen a l'àmbit estricte dels pressupostos d'ingressos i, en gran part, a les capacitats locals.

En conjunt, aquest informe ha permès conèixer i entendre la situació dels impostos, les taxes i els preus públics destacats i d'allò que regula, n'ha assenyalat els possibles impactes i ha aportat les dades i els indicadors que caldria tenir en el futur per assolir l'objectiu d'estudiar l'impacte de gènere en la seva totalitat.

1. Introducció. La necessitat de la perspectiva de gènere en la política fiscal

La política fiscal² és un dels instruments crucials per contribuir a una distribució justa i equitativa de la riquesa entre la població i avançar cap a un model social i econòmic sostenible i just.³ Les decisions que es prenen en relació amb els pressupostos públics d'ingressos i despeses són rellevants des del punt de vista de les desigualtats de gènere.

Una fiscalitat i uns preus públics municipals sensibles a les desigualtats de gènere poden contribuir a avançar cap a la igualtat efectiva i ajudar a equilibrar les relacions de poder i a reduir la feminització de la pobresa. Tot i la intenció explícita de les institucions de promoure la igualtat efectiva, la major part de regulacions econòmiques continuen reproduint i potenciant la divisió sexual del treball.

Sovint per inèrcia, les regulacions econòmiques es basen en un model familiar nuclear i heteronormatiu⁴ que presenta la figura de l'home proveïdor i la dona cuidadora. Aquest model ha quedat obsolet, atès que actualment s'ha reconegut i defensat que l'arquitectura social és diversa i que hi ha models diferents de famílies o nuclis de convivència.

Les famílies monoparentals, les unitats de convivència multifamiliars, les relacions de parella homosexuals, la inserció de la dona en el mercat laboral, la defensa de la corresponsabilització del treball reproductiu, etcètera, són només alguns dels molts exemples que escenifiquen aquest canvi social i que cal incloure en l'anàlisi i el disseny de les polítiques econòmiques. Aquest model incentiva la divisió sexual del treball i descuida les necessitats de sectors o col·lectius formats majoritàriament per dones.

---

² Aquest informe, acabat el desembre del 2016, suposa l'actualització i la finalització d'un primer informe que es va elaborar entre els mesos de setembre i novembre del mateix any.

³ Encara que estrictament els termes *política fiscal* i *fiscalitat* fan referència als tributs, en aquest informe fem servir els termes en un sentit ampli perquè incloguin també els preus públics, per economitzar el llenguatge.

⁴ L'heteronormativitat s'entén com el conjunt de mecanismes socials, culturals, econòmics, etcètera, que consideren l'heterosexualitat com a únic model vàlid i necessari per al funcionament de la societat, ignorant altres models de relació afectiva i sexual i homogeneïtzant la idea de família.

La divisió de tasques entre dones i homes es basa en la idea binària que tenim capacitats diferents determinades pel nostre sexe. L'anomenada *divisió sexual del treball* atribueix a les dones les tasques relacionades amb la cura de persones, el manteniment del funcionament de la llar, l'acompanyament i la gestió emocional de la família, etcètera i encomana als homes l'execució del treball remunerat fora de la llar per mantenir econòmicament la família.

Aquesta configuració social heretada i obsoleta provoca una desigualtat d'oportunitats entre dones i homes, ja que els treballs anomenats *reproductius i de cura* normalment no són remunerats (o moltes vegades ho són en condicions de precarietat extrema) ni valorats socialment i es mantenen en un espai invisible, a l'interior de la llar. Aquest fet dificulta l'autonomia de les dones i en redueix el poder adquisitiu depenent de l'economia de mercat. Així doncs, podem dir que la divisió sexual del treball és un dels eixos d'anàlisi centrals per observar la distribució de la riquesa entre la població amb una mirada de gènere.

Des de l'economia feminista fa anys que es parla d'aquest fenomen i es considera que la concepció monetarista de l'economia (i les polítiques públiques que la regulen) és insuficient, ja que delimita la seva anàlisi al treball mercantilitzat (històricament associat a la vida pública masculina), sense parar l'atenció deguda a les aportacions del treball no remunerat, de cura i reproductiu (històricament associat a l'esfera privada i femenina), necessari per al sosteniment de la societat.

Sense aquest treball, sovint invisibilitzat, l'economia mercantilista no funcionaria, perquè la cura és necessària per sostenir la vida i, per tant, la societat. És per això que aquest document vol valorar el treball de cura des del punt de vista fiscal per ajudar a construir un camí que faci que la cura sigui un objecte de política pública, i assenyalar la importància de les aportacions i les transferències que es puguin fer des del sector públic per apropar-se més a la corresponsabilització des de les administracions.

Donar un pes central a la cura implica generar polítiques que prioritzin el benestar de les persones per sobre dels beneficis del mercat, ja que totes i tots necessitem, hem necessitat o necessitarem cura i atenció en algun moment de les nostres vides. Cal abordar aquest tema deixant de banda els estigmes associats a les persones demandants i proveïdores de cura, generant condicions de benestar i dignitat per a ambdues parts i integrant de manera orgànica al disseny de les polítiques

públiques la noció que totes les persones som interdependents les unes de les altres, totes proveïrem i rebrem cura en algun moment i és així com es manté la societat en marxa.

En el quadre següent resumim les diferències i desigualtats principals entre dones i homes a Barcelona, amb un interès especial en les diferències econòmiques:⁵

Demografia	La població barcelonina està integrada per un 52% de dones i un 48% d'homes.
Matrimoni	El 47,2% de les dones estan casades i més de la meitat dels homes són casats, un 54,9%.
Viudetat	Un 14,1% de dones són vídues, davant l'1,8% dels homes.
Maternitat	Un terç de les dones de 16 o més anys de Barcelona no té actualment cap fill/a, un 17,3% en té un, i un 28,5% en té dos.
Monoparentalitat	Els homes representen el 18,09% de les persones adultes que viuen soles amb menors a càrrec; les dones representen el 81,91% d'aquests casos.
Gent gran sola	Hi ha un 10,24% de dones de més de 65 anys que viuen soles i un 2,93% d'homes que es troben en aquesta mateixa situació.
Renda	A Barcelona la renda anual neta mitjana per persona és de 12.633 € per als homes i d'11.760,30 € per a les dones. S'observa, doncs, una diferència de gairebé 900 € entre els uns i les altres.
Salari	La mitjana salarial és de 1.656,2 € mensuals per als homes i de 1.372,5 € per a les dones. Això vol dir que, de mitjana, els homes cobren 283,7 € més al mes que les dones, fet que implica que, de mitjana, al llarg de l'any ells cobren 3.404 € més que elles.
Pobresa	El percentatge de dones que no rep cap ingrés és del 20,9%, una xifra significativament superior a la dels homes, que és del 16,5%.
Risc de pobresa	A Barcelona el 55% de les persones en situació de risc de pobresa són dones, mentre que el 45% són homes. En altres paraules, la taxa de risc de pobresa femenina és del 19,2% davant del 17,3% dels homes.
Monoparentalitat i risc de pobresa	El 40% de les persones que viuen en llars monoparentals es troben en situació de risc de pobresa, pràcticament el doble que la resta dels tipus de família. I cal recordar que el 82% d'aquestes llars estan encapçalades per dones.
Taxa d'activitat	El 57,1% de les dones es declaraven actives, pràcticament a 10 punts percentuals de la taxa d'activitat dels homes, que és del 66,6%.
Atur	L'atur per baixa voluntària (sovint vinculat a la criança) en el cas dels homes és tan baix que no és representatiu en termes estadístics; en el cas de les dones, en canvi, es tracta d'un percentatge elevat, concretament del 16,9%.
Temps dedicat al treball domèstic	Un 62,9% dels homes dediquen menys de 20 hores setmanals a les tasques de la llar; en el cas de les dones, només el 36,9% hi dedica menys de 20 hores. El 63,1% de les dones se situa en la franja d'entre 20 hores setmanals i més de 40 hores setmanals, mentre només ho fan un 37,1% dels homes.

* Elaboració pròpia

⁵ Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011.

Per tenir una mirada completa sobre les causes de les desigualtats de gènere i corregir-les, és imprescindible tenir en compte la interseccionalitat que regeix les situacions de discriminació i opressió. A més de l'eix de desigualtat de gènere característic de la societat patriarcal, les desigualtats estan determinades per factors múltiples com l'origen, l'estatus migratori, la renda, l'orientació sexual, la identitat sexual, l'edat, etcètera. Per tant, una dona nascuda a Catalunya, heterosexual i de mitjana edat no pateix les mateixes discriminacions que una dona originària d'un altre país, d'una religió diferent de la catòlica i de 80 anys.

La interseccionalitat és central en tota l'anàlisi que cal fer a l'entorn de la fiscalitat municipal, ja que les necessitats de les dones de la ciutat són diverses i determinades per circumstàncies multifactorials i canviants que s'han de tenir en compte. Introduint la perspectiva de gènere a l'anàlisi fiscal intentem contribuir a reduir el masclisme, però per fer-ho des d'una mirada feminista és imprescindible i indissociable visibilitzar i transformar alhora el racisme, la xenofòbia, l'homofòbia, la transfòbia, l'adultocràcia i totes les dinàmiques socials que promoguin relacions de desigualtat i violència.

Un cop assenyalat això, les polítiques municipals d'ingressos i despeses tenen una importància decisiva per atendre les necessitats de les dones i els homes de Barcelona segons un ordre de prioritats just que tingui en compte les desigualtats interseccionals que travessen les persones, així com per proporcionar incentius econòmics que influeixin en la dinàmica social, la seva estructura i els seus hàbits en un sentit igualitari.

Tot i l'extens marc legal que s'ha desplegat en els darrers anys per garantir la transversalitat de gènere a la totalitat de les polítiques públiques que elaboren les institucions, podem afirmar que encara no s'està donant la importància que es mereix a l'impacte diferencial que té la fiscalitat sobre les vides de les dones i els homes. Una prova d'això és l'escassa existència d'experiències en l'anàlisi de la política fiscal municipal a altres municipis, així com el poc coneixement disponible sobre l'impacte de gènere que té la recaptació municipal. En aquest sentit, sí que s'han dut a terme més investigacions que analitzen l'efecte de la despesa pública i per això es fa necessari ampliar l'anàlisi de l'impacte de gènere dels ingressos públics.

Partint de la idea que la desigualtat de gènere és socialment injusta, es tractaria d'incorporar aquesta mirada a l'anàlisi i aplicar coherentment el principi d'equitat posant una atenció especial a les necessitats diferenciades de la població. En última instància, aprofundir en el coneixement

d'aquest impacte de gènere pot contribuir a reduir la desigualtat i a aplicar de manera efectiva el principi d'igualtat entre dones i homes, amb la qual cosa es contribueix a una societat més justa i amb majors nivells de benestar per al conjunt de la ciutadania.

És igualment important que es tingui en compte que les dones, tal com hem comentat quan parlàvem d'interseccionalitat, són diverses, tenen circumstàncies diferents i, per tant, necessitats i posicions diferents. Això es veu reflectit també en la diversitat de moviments feministes existents i cal tenir-ho en compte a l'hora d'intentar fer una anàlisi inclusiva. Tot i així, cal reconèixer que les òptiques d'anàlisi sempre estan col·locades i invisibilitzen, per la seva posició mateixa, altres realitats i alternatives. És per això que queda molt de camí per endavant i que cal seguir complementant l'anàlisi, senyalant-ne les limitacions i construint propostes col·lectives i transformadores.

Finalment cal tenir en compte que, per analitzar l'impacte de gènere de les polítiques fiscals, és necessària una intervenció transversal en el conjunt de les polítiques públiques, en la qual es coordinin les actuacions d'institucions i organismes diversos de la societat i les eines de què disposin. Al llarg del document s'elaboren recomanacions d'intervencions transversals que impliquen una coordinació de diverses polítiques públiques: per exemple, es recomana que la regulació del preu de la taxa de terrasses estigui en concordança amb un estudi ampli de l'espai públic amb perspectiva de gènere. Això permetria un abordatge integral, eficaç i eficient amb accions coordinades i complementàries que contribueixin, en el seu conjunt, a reduir les desigualtats existents.

2. La motivació política i normativa d'aquest informe

Tant l'“Informe d'impacte de gènere de les ordenances fiscals de l'Ajuntament de Barcelona” presentat el novembre del 2016 com l'ampliació que se'n fa en aquest document (que inclou l'anàlisi d'alguns preus públics i hi afegeix recomanacions pràctiques) s'emmarquen dins el mandat del Departament de Transversalitat de Gènere (Gerència de Recursos), encarregat d'impulsar i implementar l'estratègia de transversalitat de gènere al consistori, amb el col·laboratge de la Regidoria de Feminismes i LGTBI, i la Direcció de Pressupostos i Política Fiscal.

En l'àmbit estatal, autonòmic i municipal, hi ha un ampli marc legal i normatiu que assenyala la necessitat de fer anàlisis de gènere per millorar el desenvolupament de la política pública i reduir la desigualtat de gènere existent, així com diverses directrius i plans programàtics. A continuació indiquem les normes i directrius principals que, de manera directa o indirecta, afecten l'actuació dels governs municipals en aquest sentit:

Normativa estatal:

- Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local: estableix que els municipis poden dur a terme activitats complementàries en el marc de les polítiques de “promoció de les dones”.
- Llei 30/2003, de 13 d'octubre: incorpora l'obligació de fer una valoració de l'impacte de gènere en totes les disposicions normatives elaborades pel Govern central. Tot i que no afecta l'àmbit local, sí que suposa una referència que orienta la política pública.
- Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes: obliga a incorporar la igualtat com a principi d'actuació de tots els poders públics (art. 15), especifica que les entitats locals han d'integrar el dret d'igualtat en l'exercici de les seves competències (art. 21) i defineix els criteris d'actuació d'igualtat de gènere de les administracions públiques en l'àmbit de les seves competències i en l'ocupació pública (art. 51), entre altres.

Normativa autonòmica:

- Llei 4/2001, de 9 d'abril, de modificació de l'apartat 2 de l'article 63 de la Llei 13/1989, de 14 de desembre, d'organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat de Catalunya: aquesta llei estableix l'obligació d'avaluar l'impacte de gènere de totes les polítiques i les mesures generals de la Generalitat de Catalunya. Tot i que no fa referència a l'àmbit local, suposà un pas important en el desplegament legislatiu del sistema públic en general per incorporar aquests impactes de gènere.
- Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006, article 41: assenyala que els poders públics han de garantir el compliment del principi d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes, així com la transversalitat en la incorporació de la perspectiva de gènere en totes les polítiques públiques.
- Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes: indica que s'han de "dissenyar, aprovar, executar i avaluar els plans d'igualtat a què fa referència aquesta llei que afecten els ens locals". Així mateix, estableix que els ens locals han d'aprovar un pla d'igualtat de dones i homes de forma obligatòria i que s'ha d'incorporar la perspectiva de gènere en les polítiques referides a la funció pública.

Normativa i directrius locals:

- Carta municipal de Barcelona de 1998, article 112: especifica que l'Ajuntament de Barcelona ha de promoure totes les accions i els serveis que facilitin la integració i la participació de les dones en la societat i que evitin la discriminació per raó de sexe.
- Pla per la justícia de gènere 2016-2020 (PJG): suposa l'actualització del pla municipal transversal, integral i multidimensional que engloba les polítiques destinades a reduir les desigualtats de gènere a la ciutat. Aquest pla programàtic inclou la realització d'estudis amb perspectiva de gènere, així com informes d'impacte de gènere en les diverses àrees de treball per contribuir a la transversalització efectiva de gènere en les polítiques públiques municipals.
- Directrius per a l'elaboració de les normes municipals, aprovades el 14 de maig de 2015. En aquest document, s'hi exposa el següent:

"2. Directrius sobre la tramitació de l'expedient per a l'aprovació de les ordenances, els reglaments i els decrets.

2.1. Tràmits dels expedients per a l'aprovació de les ordenances i els reglaments.

[...]

Punt 140. Memòria d'avaluació de l'impacte normatiu. El projecte normatiu també s'ha d'acompanyar amb una memòria d'avaluació de l'impacte normatiu, o d'antecedents per poder-s'hi pronunciar, la qual integra, com a mínim, els apartats següents:

[...]

d) Una anàlisi d'impacte de gènere, en què s'avaluen els resultats que es puguin derivar de l'aprovació del projecte des de la perspectiva de l'eliminació de desigualtats i de la seva contribució a la consecució dels objectius d'igualtat d'oportunitats i de tracte entre dones i homes.”

En relació amb el Pla per la justícia de gènere 2016-2020, considerem destacable que l'informe s'emmarqui en la seva dimensió econòmica i en els seus quatre eixos i que incideixi de manera més o menys directa en els objectius específics d'aquests eixos. Aquest estudi vol contribuir, en major o menor grau, a assolir alguns dels resultats esperats d'aquest pla. Concretament, l'anàlisi d'aquest informe té relació amb els objectius específics següents:

Eix 1: Canvi institucional

A1. Sistemes d'avaluació

Objectiu estratègic (OE): Promoure que tots els sistemes d'informació de l'Ajuntament desagreguin les dades per sexe i les emprin per fer anàlisis de gènere.

A2. Incorporació d'objectius de gènere a la normativa, als plans i als programes

OE: Garantir que la normativa incorpori la perspectiva de gènere.

A5. Pressupostos amb perspectiva de gènere

OE: Implementar progressivament la perspectiva de gènere en el pressupost municipal.

Eix 2: Economia per a la vida i l'organització del temps

B2. Treball domèstic, de cures i afectes

OE: Promoure un imaginari nou sobre la importància d'una provisió de la cura més equitativa.

OE: Augmentar els recursos públics de provisió de cures i fomentar la corresponsabilitat dels agents que hi estan implicats (llars, comunitat, organitzacions públiques i privades i Administració pública).

B3. Lluita contra la feminització de la pobresa i de la precarietat

OE: Reduir la feminització de la pobresa i la precarietat a mitjà i llarg termini.

Eix 3: Ciutat de drets

C6. Habitatge

OE: Aprofundir en els criteris que permeten garantir l'equitat de gènere en l'accés a l'habitatge públic.

Eix 4: Barris habitables i inclusius

D1. Ecologia i espai urbà

OE: Impulsar un model de ciutat que respongui a les necessitats i les experiències de la vida quotidiana.

OE: Abordar l'acció contra la gentrificació des d'una perspectiva de gènere.

D2. Mobilitat

OE: Incorporar la perspectiva de gènere en els instruments de planificació de les polítiques de mobilitat de la ciutat.

D3. Prevenció i seguretat

OE: Millorar la percepció de la seguretat i l'apoderament de les dones a l'espai públic.

3. Introducció als tributs i els preus públics locals

En aquest estudi analitzem algunes figures destacades dels ingressos fiscals. Ens centrem en dos impostos, dues taxes i tres preus públics. Els impostos i les taxes són part del que anomenem *tributs* i s'aproven, suprimeixen o modifiquen a través de les ordenances fiscals, que són normes aprovades pel ple municipal. D'altra banda, els preus públics s'aproven en acords de la Comissió de Govern.

En les ordenances fiscals es determinen les característiques que definiran qui ha de pagar i quant ha de pagar: fet imposable, subjecte passiu, responsables, exempcions, reduccions i bonificacions, base imposable i liquidable, tipus de gravamen i quota tributària, període impositiu i meritació. De manera semblant, en els acords de preus públics es determinen els imports dels diversos serveis, el procés de pagament, etcètera.

Una altra figura destacable són les multes, que suposen l'1,8% del total dels ingressos de l'Ajuntament de Barcelona (pressupost prorrogat modificat el 2016), fet que les situa en el lloc desè en l'ordre d'importància dels conceptes pressupostaris. Cal considerar que les multes formen part dels mecanismes de regulació de la conducta de la ciutadania a l'espai públic i tenen un impacte de gènere diferenciat en dones i homes que caldria analitzar en detall. Si la seva anàlisi ha quedat fora d'aquest Informe ha estat perquè són instruments que no cerquen finançar la despesa pública, de manera que la seva naturalesa divergeix de les figures estudiades i, per tant, quedava fora de l'àmbit de l'estudi. Suposa, però, un repte molt significatiu abordar en el futur una anàlisi de gènere de les multes, com a àmbit diferenciat de les ordenances fiscals i els preus públics.

3.1. El pes relatiu de les ordenances fiscals i els preus públics

Abans d'analitzar l'impacte que tenen les ordenances fiscals i els preus públics municipals a l'hora de potenciar la igualtat o la desigualtat de gènere, caldrà preguntar-nos quina importància quantitativa tenen en general. Així, caldrà preguntar-nos en quina mesura aquestes normes i acords tenen capacitat d'incidència i impacte social per assolir objectius públics que hagi definit el Consistori.

Cal entendre la regulació tributària de les ordenances fiscals i la definició dels preus públics com una de les parts de la política fiscal, és a dir, de la decisió sobre els pressupostos d'ingressos i despeses de l'Administració pública. La despesa pública materialitza les prioritats i els projectes dels governs en forma de béns, serveis i recursos que suposen un pes molt important en el conjunt de l'economia. D'altra banda, els ingressos públics determinen l'origen d'aquests recursos, sobre qui recau el cost de la provisió pública.

Cal tenir en compte que la despesa pública permet amplis marges de maniobra i ofereix resultats relativament directes. Tanmateix, la forma com finançar aquesta despesa és també una qüestió política amb una incidència social. Al cap i a la fi, els recursos necessaris per finançar l'activitat pública s'obtenen de la societat com a contribuïdora i amb aquesta recaptació l'Administració fa una primera part del procés redistributiu.

A l'Estat espanyol, el conjunt d'administracions públiques tenen una despesa anual d'aproximadament 470.000 milions d'euros, que suposa prop del 43% del PIB.⁶ La hisenda pública està fragmentada en els nivells central, autonòmic i municipal. D'aquests tres nivells, l'àmbit local suposa la part menor en pressupost d'ingressos i despeses tant pel que fa a volum com pel que fa a autonomia normativa.

Si enfoquem el pes de l'administració local a Barcelona, veiem que el 2016 l'Ajuntament de Barcelona disposa d'un pressupost d'ingressos prorrogat de 2.801.439.414 euros, equivalent

---

⁶ El PIB és un instrument útil per mesurar la dimensió de l'economia visible i monetitzada, però convé tenir en compte que només inclou una part del treball i del valor que es produeix en una societat, ja que una gran part no es comptabilitza en preus ni salaris.

aproximadament al 3,75% del PIB anual del municipi.⁷ D'aquests ingressos pressupostats, el 62% són ingressos propis i el 38% són transferències i subvencions d'altres ens, generalment públics. Les ordenances fiscals regulen els impostos i les taxes pròpies de l'Ajuntament, que són el 37% d'aquests ingressos previstos, poc més de mil milions d'euros i dos terços dels ingressos propis de l'Ajuntament. Els preus públics suposen el 0,99% dels ingressos, al voltant de 27.767.363 €. Ho exposem esquemàticament en el quadre següent:

Ingressos del pressupost prorrogat de 2016 després de modificacions, que distingeix en la quarta columna entre ingressos propis ("Sí") i transferències externes ("No") i, en la cinquena columna, entre tributs regulats en les ordenances fiscals ("Sí") i resta d'ingressos ("No"):⁸

TIPUS D'INGRÉS [1]	IMPORT	% SOBRE EL TOTAL	INGRÉS PROPI	REGULAT EN L'ORDENANÇA FISCAL
Impostos directes	883.474.020 €	31,54%	Sí (58,57%)	Sí 37,27%
Impostos indirectes	16.767.000 €	0,60%		
Taxes	143.826.527 €	5,13%		
Preus públics	27.767.363 €	0,99%		No 62,73%
Ingressos patrimonials	42.135.629 €	1,50%		
Altres ingressos propis	246.647.925 €	8,80%		
Venda patrimonial	100.080 €	0,00%		
Préstecs	280.018.784 €	10,00%	Relativament	
Participació en impostos supralocals	99.276.080 €	3,54%	No (37,89%)	
Transferències de l'Estat	942.506.569 €	33,64%		
Transferències de la Generalitat	62.392.326 €	2,23%		
Altres transferències	56.527.111 €	2,02%		
Total	2.801.439.414 €	100%	100%	100%

* Elaboració pròpia

⁷ Càlcul a partir del pressupost liquidat del 2012 i el PIB estimat de la ciutat per Idescat l'any 2012.

⁸ <http://governobert.bcn.cat/estrategiaifinances/ca/pressupostos-prorrogats-any-2016>

Si analitzem quantitativament la recaptació prevista de cada un dels tributs propis (impostos i taxes) del municipi a partir del pressupost prorrogat del 2016, obtindrem un mapa del seu pes relatiu com a font d'ingressos:

TRIBUTS REGULATS EN LES ORDENANCES FISCALS	IMPORT PRESSUPOSTAT	% SOBRE EL PRESSUPOST TOTAL
Impost sobre béns immobles urbans	615.314.010 €	21,96%
Impost sobre béns immobles de característiques especials	8.097.000 €	0,29%
Impost sobre vehicles de tracció mecànica	58.620.000 €	2,09%
Impost sobre increment de valor de terrenys urbans	120.814.000 €	4,31%
Impost sobre activitats econòmiques	80.629.010 €	2,88%
Impost sobre construccions, instal·lacions i obres	16.767.000 €	0,60%
Taxes per la prestació de serveis públics	28.345.885 €	1,01%
Servei de clavegueram	15.500.000 €	0,55%
Altres serveis	12.845.885 €	0,46%
Taxes per activitats de competència local	23.295.365 €	0,83%
Llicències urbanístiques	6.068.000 €	0,22%
Taxes per altres serveis urbanístics	63.469 €	0,00%
Taxa per l'expedició de documents	513.448 €	0,02%
Taxa per la retirada de vehicles	16.379.258 €	0,58%
Altres competències locals	271.190 €	0,01%
Taxes per utilització privativa o aprof. esp. del domini públic	92.185.277 €	3,29%
Taxa d'estacionament de vehicles	36.020.767 €	1,29%
Taxa per entrada de vehicles	16.757.000 €	0,60%
Taxa per utilització privativa d'empreses de subministraments	21.712.000 €	0,78%
Taxa per utilització privativa d'empreses de telecomunicacions	1.503.000 €	0,05%
Taxa per ocupació de la via pública amb terrassa	8.527.000 €	0,30%
Compensació Telefónica de España SA	7.344.000 €	0,26%
Altres taxes per ús privatiu	321.510 €	0,01%
TOTAL D'INGRESSOS REGULATS EN LES ORDENANCES FISCALS	1.044.067.547 €	37,27%
TOTAL DEL PRESSUPOST D'INGRESSOS	2.801.439.414 €	100,00%

* Elaboració pròpia

Podem observar el protagonisme absolut de l'IBI urbà seguit per la resta d'impostos, el paper secundari de les taxes i preus públics, així com la inexistència de contribucions especials. Aquest esquema és compartit pel conjunt del sistema impositiu local espanyol. Així mateix, la

preeminència d'un impost sobre la propietat amb un paper secundari d'altres figures ens situa en el model fiscal local dels països europeus mediterranis.

Cal tenir en compte que el poder regulador dels municipis sobre les taxes i especialment sobre els impostos està delimitat fortament per la Llei reguladora de les hisendes locals.⁹ A través de les ordenances fiscals, el ple municipal pot determinar algunes característiques dels impostos, però la llei fixa mínims i màxims de tipus impositius, crea exempcions i bonificacions obligatòries i limita el tipus i la quantitat de les ajudes optatives. Pel que fa a les taxes i els preus públics, el municipi disposa de més marge de maniobra.

Aquest escenari que hem exposat implica que la capacitat d'intervenció social a través de l'elaboració de les ordenances fiscals i dels preus públics municipals és molt limitada, però no menyspreable. Els ingressos de 1.072 milions d'euros que es regulen en aquestes normes i acords sobre una població d'1,6 milions de persones a la ciutat impliquen una mitjana d'aproximadament 650 € per habitant.

D'altra banda, més enllà del valor macroeconòmic, aquestes figures generen incentius i alteren la forma com la població pren les seves decisions quotidianes de consum, hàbits, inversió, etcètera. Cal, doncs, analitzar quines són les conductes incentivades o no i quines queden invisibilitzades o es tenen en compte, i cal fer-ho posant una atenció especial en l'anàlisi de l'impacte diferenciat en dones i homes i en les relacions entre unes i altres.

Així mateix, cal tenir en compte que les limitacions de la llei sobre la regulació de les bonificacions se superen parcialment pel possible ús d'ajudes fiscals que, sota la forma de despesa en subvencions, signifiquen de facto una reducció de la quota en determinats impostos, és a dir, una mena de bonificació més enllà de les que permet la Llei reguladora de les hisendes locals.¹⁰ Aquestes ajudes s'incorporen en aquesta anàlisi, atès que són indestriables dels tributs i encara que no es regulin en les ordenances fiscals.

---

⁹ Reial decret legislatiu 2/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals.

¹⁰ Definim *bonificació* com una reducció sobre la quota que cal pagar d'un tribut. Una subvenció, per contra, és una despesa pública, una transferència que té un objectiu concret. En aquest cas, parlem de subvencions destinades a compensar una part de la quota recaptada. A efectes pràctics, una bonificació o una subvenció d'ajuda fiscal impliquen que la persona contribuent s'estalvia una part del pagament.

3.2. Característiques i diferències entre els impostos, les taxes i els preus públics

Abans de dur a terme l'anàlisi convé esclarir la definició de tres conceptes centrals de l'anàlisi: els impostos, les taxes i els preus públics. Els impostos i les taxes formen part del que anomenem *tributs*, que són ingressos fiscals que imposa l'Estat o l'Ajuntament. Mentre que els impostos es cobren sense oferir res a canvi, les taxes es cobren a canvi d'alguna contraprestació directa per a la persona que paga. Els preus públics no són tributs, però, com les taxes, es cobren a canvi d'una contraprestació.

Definim tres tipus de taxa: en primer lloc, les taxes per ús privatiu o especial de béns de domini públic, com ara una taxa d'estacionament o de terrassa; en segon lloc, les taxes per activitats administratives, com ara un certificat, i en tercer lloc, les taxes a canvi d'un servei públic. Aquestes darreres taxes s'assemblen molt als preus públics. Ho podem resumir en l'esquema següent:

Tipus d'ingressos públics:

- Tributs: Ingressos obligatoris imposats per l'Estat (o l'Ajuntament).
  - Impostos: Sense contraprestació directa.
  - Taxes: Amb contraprestació directa. Tipologies de taxa:
    - Per ús privatiu o especial de béns de domini públic
    - Per una activitat administrativa
    - Per un servei públic
  - Altres
- Preus públics: Ingressos de naturalesa contractual i voluntària per un servei públic
- Altres

En principi, segons marca la Llei de les hisendes locals, s'haurà de cobrar taxa i no preu públic quan tingui lloc una de les condicions següents:

- Allò que s'ofereix no té competència per part del sector privat i la població només disposa de l'oferta pública.

- Allò que s'ofereix no és de sol·licitud o recepció voluntària i, per tant, és obligatòria o imprescindible.

Un exemple de taxa és la taxa per ocupació de via pública. En aquest cas, només l'Administració pública pot oferir aquest servei i per això es cobra una taxa i no un preu públic. Un altre exemple és una taxa per recollida d'escombraries. És un import que es paga obligatòriament i s'assembla molt a un impost. D'altra banda, es cobrarà un preu públic, per exemple, en un servei com els gimnasos municipals. Les persones usuàries utilitzen lliurement aquest servei, amb l'opció de consumir un servei igual ofert per una empresa privada.

Pel que fa als cobraments per serveis públics, els consistoris tenen un cert marge d'autonomia per decidir si cobren preus públics o taxes o, fins i tot, si fan el servei de manera gratuïta. El fet de cobrar a canvi de serveis, activitats o usos privatis respon a tres motivacions possibles:

- Evitar una competència deslleial en relació amb el sector privat que pugui perjudicar negocis i inversions.
- Aconseguir recursos per cobrir el finançament d'una part o de la totalitat del servei o activitat.
- Evitar l'abús del servei, l'activitat o el bé públic i fomentar-ne la corresponsabilitat i l'ús responsable. S'entén que, d'aquests serveis o usos, no en gaudeix el conjunt de la població i que pot ser més just cobrar més a qui els utilitza.

Pel que fa a la determinació de l'import de les taxes i preus públics, la llei fixa els límits i criteris generals següents:

- Taxes per utilització privativa o aprofitament especial de béns de domini públic: s'han d'aproximar al valor de mercat corresponent o a la utilitat que es derivi d'aquest ús o aprofitament.
- Taxes per prestació de servei o realització d'activitat: en conjunt, no poden superar el cost real o previsible del servei o l'activitat.
- Preus públics: en conjunt, han de cobrir el cost real o previsible del servei o l'activitat.

És a dir, en principi, les taxes no poden superar el cost del servei, mentre que els preus públics no poden estar per sota del servei. Tanmateix, la llei preveu excepcions que els municipis utilitzen

sistemàticament per tal d'adaptar l'import que es paga a les condicions personals o a unes polítiques socials determinades. Així, es tenen en compte la capacitat econòmica de qui ha de pagar les taxes així com possibles "raons socials, benèfiques, culturals o d'interès públic" per reduir l'import dels preus públics.

Aprofitant el marge legal sobre bonificacions, es pot crear un sistema de tarifes complex que valori condicions personals. A diferència dels impostos, pel que fa a taxes i preus públics, la llei és poc estricta i poc definida, i això dona més autonomia als ens locals. Actualment, s'apliquen bonificacions en la majoria de municipis i per serveis diversos, ja sigui per família nombrosa, grau de diversitat funcional, renda, situació laboral, etcètera.

Encara que, en teoria, els preus públics han de cobrir el cost, a la pràctica es pot explotar i s'explota l'excepció que recull la llei mateixa. L'Administració pot cobrar preus públics per sota del cost sempre que ho justifiqui degudament sobre la base de l'interès públic. Aquesta justificació haurà de ser prou bona com per poder suportar denúncies de parts privades perjudicades.

Les polítiques de bonificacions permeten augmentar l'espectre de persones usuàries, fer efectiva la igualtat d'oportunitats i aplicar una redistribució també a través del camp dels pressupostos d'ingressos.

Una altra diferència important és que les taxes, com els impostos, s'han d'aprovar a través del ple municipal via les ordenances fiscals. Això implica un procés d'aprovació més complicat i relativament més subjecte a revisió democràtica que no els preus públics, per exemple. Els preus públics s'aproven per un acord de la Comissió de Govern.

En general direm que les taxes ofereixen més marge de decisió, ja que per naturalesa no necessàriament pretenen cobrir el cost del servei. Els preus públics, en canvi, són a mig camí entre les taxes i els preus privats. Els preus públics suposen l'aplicació de criteris de mercat al sector públic i la protecció de la competència privada.

4. Metodologia d'anàlisi

Entenem que una anàlisi de gènere de la fiscalitat municipal hauria d'analitzar el procés d'elaboració de la normativa, així com analitzar les figures pròpies investigant com es distribueix entre sexes la càrrega fiscal i quines relacions de gènere promouen els tributs i els preus públics.

L'anàlisi de la càrrega fiscal s'hauria de fer en termes relatius a la renda i no només en termes absoluts. És a dir, sabem que les dones paguen menys tributs pel fet que tenen menor renda i riquesa, però convé investigar si sostenen més esforç fiscal pel fet de ser dones en situacions d'igualtat de renda amb els homes. Així doncs, caldria analitzar en termes absoluts la recaptació de les diverses figures, analitzar la renda i la propietat de les persones contribuents i analitzar la distribució dels fets i les bases imposables que serveixen de base de recaptació dels tributs.

En segon lloc, i relacionat amb l'anterior, l'anàlisi de la dimensió relacional de la fiscalitat municipal implica preguntar-nos si les ordenances fiscals reforcen o no segregacions sexuals i de divisió sexual del treball, si responen a les necessitats específiques de les dones i si fan valer o no els treballs de cura i reproductius. Això darrer implica valorar el benefici col·lectiu que produeixen, l'estalvi públic com a treball de benestar "gratuït" i l'esforç que impliquen, encara que no sigui remunerat. L'anàlisi també ha d'investigar quins models d'organització social es premien i quins queden exclosos; en altres paraules, quines realitats hi estan representades, quines són tingudes en compte i valorades i quines no.

Entenem que l'esquema d'elaboració d'una anàlisi d'impacte de gènere de les ordenances fiscals hauria de basar-se en les fases següents:

FASE	NOM	DESCRIPCIÓ
1	Introducció al tribut o preu públic	Anàlisi introductòria de la normativa, la recaptació, les bases imposables i l'activitat, l'ús o el servei vinculats a la figura. Descobrir el marge competencial local per variar la figura i els mecanismes per gestionar-la.
2	Anàlisi de gènere de l'àmbit	Recollir dades de l'entorn sociodemogràfic amb perspectiva de gènere per entendre els aspectes de la vida que queden afectats pels tributs o els preus públics, i descobrir comportaments i realitats diferencials entre la població dels dos sexes.
3	Anàlisi de l'impacte de gènere del tribut o el preu públic	Analitzar l'impacte de les ordenances a partir de la combinació de les dues anàlisis anteriors i de l'estimació qualitativa i quantitativa dels efectes del tribut o el preu públic sobre les desigualtats de gènere, amb les dues perspectives següents:
	3.1. Càrrega fiscal desigual	Analitzar com es carrega el cost del tribut o el preu públic entre sexes i, en el cas de taxes i preus públics, els usos diferencials dels serveis oferts per part de la població segons el sexe.
	3.2. Promoció de comportaments	Analitzar les pautes de comportament de la població que s'han valorat en determinar el tribut o el preu públic i l'efecte que es genera sobre aquestes pautes. Considerar si es potencien determinades relacions de gènere i si es valoren les economies de cures i la seva organització.
4	Recomanacions	Elaborar recomanacions de millora i d'ampliació futura de l'anàlisi.

* Elaboració pròpia

Tanmateix, aquesta anàlisi ideal no es correspon amb el que es pot fer en l'actualitat. La causa principal és la manca de dades quantitatives, que limita la possibilitat de fer una anàlisi d'impacte en profunditat i detall (fase 3). Això ens ha portat a definir una metodologia adaptada a les possibilitats d'aquest informe, que és una primera aproximació a l'anàlisi i on, en comptes de quatre fases, se'n faran tres. Així doncs, la metodologia d'aquest informe ha estat la següent:

FASE	NOM	DESCRIPCIÓ
1	Introducció al tribut o preu públic	Anàlisi introductòria de la normativa, la recaptació, les bases imposables i l'activitat, l'ús o el servei vinculats a la figura. Descobrir el marge competencial local per variar la figura i els mecanismes per gestionar-la.
2 i 3	Anàlisi de gènere	Recollir dades de l'entorn sociodemogràfic amb perspectiva de gènere per entendre els aspectes de la vida que queden afectats pels tributs o els preus públics, i descobrir comportaments i realitats diferencials entre la població dels dos sexes. Fer una introducció a l'anàlisi qualitativa de l'efecte del tribut o el preu públic. (Aquest apartat inclou la fase 2 del quadre anterior i una introducció a la fase 3).
4	Recomanacions	Elaborar unes recomanacions de millora. En aquest informe, això s'ha concretat en la introducció d'una llista de preguntes i d'una llista de dades que cal recopilar de cada figura.

* Elaboració pròpia

Així doncs, estructurarem en tres parts l'anàlisi de cada un dels àmbits fiscals estudiats. En la primera part (fase 1), introduïm el tribut o el preu públic des del punt de vista econòmic i jurídic i assenyallem les característiques rellevants de la recaptació, el marge legal i la política concreta que aplica l'Ajuntament i el seu pes quantitatiu en el pressupost d'ingressos.

En la segona part (fase 2 i introducció a la fase 3), fem un recull de dades d'entorn sociodemogràfic de la realitat sobre la qual recau el tribut o el preu públic amb perspectiva de gènere. En aquesta fase, volem entendre els aspectes de la vida que queden afectats pels tributs o els preus públics i descobrir comportaments i realitats diferencials entre la població dels dos sexes. Ens introduïm en un plantejament qualitatiu de l'efecte del tribut o el preu públic en termes de gènere.

Finalment (fase 4) redactem recomanacions de millora. En aquest informe, això s'ha concretat en la introducció d'una llista de preguntes per plantejar de forma dialogant la qüestió de gènere en cada figura, així com en una llista de dades que caldria recopilar per disposar de material per a anàlisis posteriors.

La disparitat d'aprofundiment en l'anàlisi dels sis àmbits fiscals respon a la disponibilitat de dades i a la dimensió dels fets estudiats. Quan analitzem l'impost sobre béns immobles i la propietat immoble, l'anàlisi se centra en la figura impositiva, perquè és relativament complexa i disposem

de més dades en comparació amb la taxa de terrasses, l'impost sobre vehicles de tracció mecànica i la taxa d'estacionament. En canvi, quan analitzem aquestes altres figures, dediquem més atenció a l'entorn, ja que aquests tributs són relativament senzills, però l'espai públic i la mobilitat són temàtiques molt complexes.

En el cas de les regulacions dels preus públics d'escoles bressol, servei d'atenció domiciliària i equipaments i serveis esportius, les dades són poc accessibles a causa de la diversitat d'organismes que gestionen i regulen els serveis, i caldria aprofundir en l'anàlisi dels diversos àmbits en un estudi futur.

5. Anàlisi d'una selecció dels tributs i preus públics principals

A continuació, analitzem diverses figures destacables dins les ordenances fiscals i els acords de preus públics de Barcelona vigents el 2016. L'abast limitat d'aquest informe i la manca de referents en aquest àmbit d'estudi ens han portat a no englobar el conjunt de figures i a centrar-nos en una mostra de les més rellevants per a l'anàlisi de gènere.

Pel que fa a tributs ens hem centrat en quatre figures que formen part de tres àmbits. En primer lloc analitzem l'impost sobre béns immobles de naturalesa urbana, així com la propietat immoble a Barcelona, que és el fet imposable vinculat a l'impost. Després, analitzem la taxa per ocupació de la via pública amb terrasses, juntament amb l'anàlisi de l'espai públic. Finalment ens centrem en dos tributs vinculats al transport privat, l'impost sobre vehicles de tracció mecànica i la taxa d'estacionament, i els vinculem a una anàlisi de mobilitat. Convé destacar que hi ha altres figures que afecten l'espai públic i la mobilitat ciutadana, però que han restat fora de l'abast d'aquest informe.

Pel que fa als preus públics, hem analitzat en primer lloc els de les escoles bressol i hem plantejat les qüestions relatives a la cura dels infants i a la distribució d'aquest treball entre dones i homes i entre l'àmbit públic i privat. En segon lloc, hem fet els mateixos plantejaments en relació amb la cura de persones amb un alt grau de dependència en el preu públic del servei d'atenció domiciliària. Finalment, ens hem introduït en els preus públics dels equipaments esportius i hem analitzat els usos i els hàbits diferenciats entre sexes.

La taula següent vincula els àmbits de la vida a la ciutat que s'han analitzat en relació amb els impostos, les taxes o els preus públics que els regulen.

ÀMBITS D'ANÀLISI	IMPOST, TAXA O PREU PÚBLIC
Propietat immoble	Impost sobre béns immobles
Mobilitat	Impost sobre vehicles de tracció mecànica
	Taxa d'estacionament de vehicles
Espai públic	Taxa per ocupació de la via pública amb terrasses
Cures a la infància	Preu públic d'escoles bressol
Cura a la gent gran i amb dependència	Preu públic del servei d'atenció domiciliària
Hàbits esportius	Preus públics d'equipaments i serveis esportius

5.1. Propietat immoble i impost sobre els béns immobles de naturalesa urbana

Introducció a l'impost sobre béns immobles urbans

L'impost sobre béns immobles urbans (IBI) és el principal impost propi dels municipis pel que fa a la quantitat de recursos que s'ingressen. És un impost directe i real que essencialment recau sobre la propietat dels béns immobles (terrenys i edificació) i que es calcula a partir del valor cadastral de l'immoble. El valor cadastral és aproximadament la meitat del valor de mercat del bé immoble i el calcula la Direcció General del Cadastre.

L'IBI és un impost directe perquè recau sobre una persona física o jurídica, la titular del bé immoble, i no sobre una transacció o un acte determinats. És real o objectiu perquè grava una renda a partir de les condicions d'un objecte, en aquest cas, el valor cadastral del bé immoble, i no té en compte les circumstàncies personals del subjecte passiu contribuent.

Com hem vist, l'IBI suposa gairebé el 22% dels ingressos provinents de tributs regulats en les ordenances fiscals durant l'exercici 2016: 615.314.010 €. L'any 2015 hi havia 1.127.197 béns immobles a la ciutat. La quota íntegra produïda era de 797.370.471 € que, després de deduir-ne les bonificacions, resultava en una quota líquida de 656.054.748 €. ¹¹ És a dir, les bonificacions redueixen el 17,7% de la càrrega de l'impost.

---

¹¹<http://www.catastro.minhap.es/>

L'impost es regula segons els articles 60 a 77 de la Llei de les hisendes locals. A continuació detallem esquemàticament les característiques significatives que la llei permet regular i la posició concreta de l'ordenança fiscal de l'IBI vigent a Barcelona l'any 2016:

CONCEPTE	MARGE LEGAL	ORDENANÇA DE BARCELONA 2016
Tipus de gravamen general	0,4-1,3%	0,75%
Tipus de gravamen especial	En el 10% d'immobles de més valor cadastral que no siguin d'ús residencial es pot aplicar un tipus específic.	En aquests casos s'aplica l'1%.
Recàrrec en habitatges desocupats	50% ¹²	Consta en les ordenances i es preveu, però no es pot aplicar.
Bonificació obligatòria a empreses urbanitzadores, constructores i promotores	Entre el 50% i el 90%	S'aplica el 90%.
Bonificació obligatòria en habitatges de protecció oficial	50% durant els primers tres anys	No hi ha marge de regulació local.
Bonificació optativa en habitatges de protecció oficial	Durant el 4t, 5è i 6è any es pot allargar la bonificació del 50% obligatòria durant els tres primers anys.	S'aplica un 50%, 30% i 10%, respectivament. S'allarga el 50% durant un total de 10 anys si la renda de les persones residents no supera uns mínims.
Bonificació optativa per família nombrosa	Fins a un 90%, relacionable amb altres condicions	Entre el 5% i el 90% en funció del valor cadastral de l'immoble i de la presència o no de persones amb discapacitat. Inclou els i les llogateres amb IBI repercutit.
Bonificació optativa per instal·lacions d'aprofitament solar	Fins a un 50% els primers tres anys després de la instal·lació	S'aplica el 50%.

¹² El recàrrec sobre habitatges desocupats està paralitzat als tribunals en espera d'un reglament estatal que defineixi el concepte d'habitatges desocupats.

Al marge d'això, l'Ajuntament de Barcelona ha establert o està activant les ajudes fiscals següents a l'IBI, gestionades per la Direcció de Pressupostos i Política Fiscal. Es tracta de subvencions sobre la quota. Tot i que no formen part de l'ordenança fiscal i, de fet, es troben al pressupost de despeses, considerem que no es pot entendre l'IBI sense valorar l'existència d'aquestes ajudes, que a la pràctica són una extensió de les reduccions sobre la quota:

- Ajudes a l'IBI per a famílies monoparentals:^{13,14} ajuda d'entre el 5% i el 90% de la quota en funció del valor cadastral de l'immoble i de la presència o no de persones amb discapacitat a la llar.
- Ajudes a l'IBI per a persones vídues:¹⁵ ajuda del 50% per a persones vídues de més de 65 anys amb renda bruta inferior a 1,5 vegades el salari mitjà interprofessional (és a dir, inferior a 13.759,20 €).
- Ajudes a l'IBI per a famílies amb pocs recursos:¹⁶ ajuda del 50%, fins a un màxim de 175 €, per a unitats familiars amb una renda menor a determinats barems en funció de la quantitat de membres i de la presència o no de persones amb discapacitat. Aquesta ajuda afecta també els i les llogateres als quals s'ha repercutit l'IBI.
- Ajuda de l'IBI a empreses generadores d'ocupació estable:¹⁷ ajuda del 20% de la quota de l'IBI a les empreses que generin certa ocupació estable seguint els criteris de la bonificació corresponent de l'impost sobre activitats econòmiques, que no s'aplica a la majoria d'empreses perquè estan exemptes d'aquell impost. En concret, afecta empreses que en l'últim any hagin incrementat almenys en un 10% la seva plantilla laboral amb contracte indefinit.

Analitzant la magnitud d'aquestes ajudes observem les dades següents:

---

¹³ <https://w30.bcn.cat/APPS/portaltramits/portal/channel/default.html?&stpid=20070001188&style=ciudadano>

¹⁴ Es fa servir la paraula *monoparental* en un sentit que inclou tant les llars encapçalades per homes com per dones, ja que, com explica la filòloga Eulàlia Lledó, *monoparental* ve de 'pario', és a dir, de 'parir'. Per tant, la paraula *monoparental* no es refereix només al pare sinó que inclou el pare i la mare. El terme derivat de *pare* ('pater', masculí) seria *monopaternal*.

¹⁵ <https://w30.bcn.cat/APPS/portaltramits/portal/channel/default.html?&stpid=20120001055&style=ciudadano>

¹⁶ Bases reguladores per a l'atorgament d'una subvenció sobre la quota líquida de l'impost sobre béns immobles, corresponent al domicili habitual, a aquelles persones amb pocs recursos, aprovades per la Comissió de Govern en data 21 de juliol de 2016. Convocatòria 29/09/2016.

¹⁷ Bases reguladores per a l'atorgament d'una subvenció sobre la quota líquida de l'impost sobre béns immobles a empreses generadores d'ocupació estable. BOPB 3/10/2016.

- L'any 2015, 9.369 llars es van beneficiar de la bonificació per família nombrosa, 1.459 de les quals tenien membres de la unitat de convivència amb algun grau de discapacitat.
- L'any 2014 es van estimar 1.516 sol·licituds d'ajudes de viduïtat amb un import estimat total de 282.904,48 €.
- L'any 2014 es van estimar 1.880 sol·licituds a llars monoparentals i es va atorgar una ajuda total de 354.612,38 €.
- L'any 2014 les ajudes a famílies nombroses per a llogaters o llogateres van implicar 32 sol·licituds estimades, amb un import de 7.326,88 €.

Anàlisi de gènere de l'impost sobre béns immobles urbans

Seguint la metodologia assenyalada a l'inici de l'informe, ens preguntem com es distribueix la càrrega fiscal entre sexes en termes relatius a la renda i quin tipus de relacions de gènere promou l'impost. Per fer-ho, el primer pas és obtenir una radiografia de la base imposable de l'impost, especialment de la distribució de la titularitat dels béns immobles entre sexes, obviant la titularitat de les persones jurídiques i les entitats.

No disposem de dades de recaptació desagregades per sexe, que ens permetrien veure no només la distribució de propietat immoble entre dones i homes, sinó també el valor cadastral de les propietats de cada sexe. Tanmateix és previsible, tal com destaquen Jubeto i Larrañaga en l'anàlisi de gènere de l'IBI del municipi d'Abadiño (Biscaia),¹⁸ que la titularitat dels béns immobles de més valor cadastral sigui majoritàriament masculina com a resultat del diferencial de renda entre sexes.

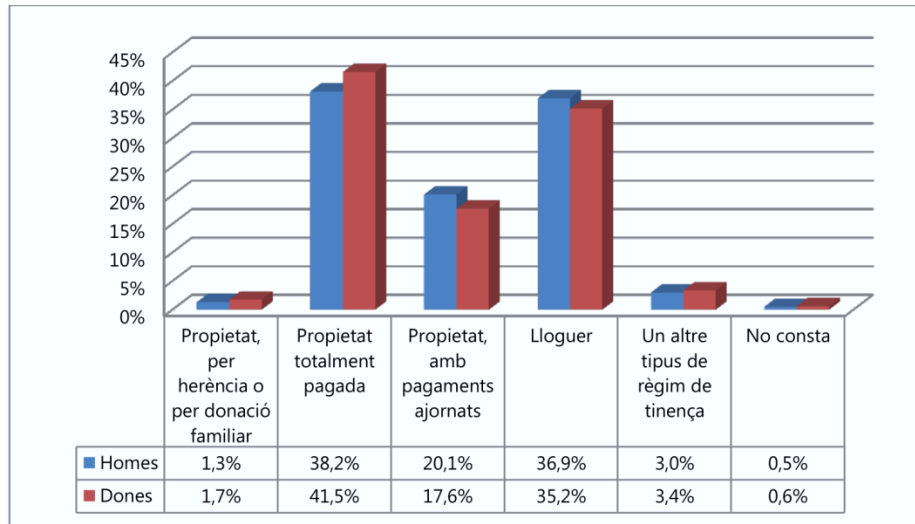
Sí que disposem de dades estadístiques en relació amb el règim de tinença de l'habitatge que mostren poques diferències entre sexes. No obstant això, cal destacar que analitzar la renda i els règims de tinença de les llars en comptes d'analitzar les individuals pot invisibilitzar algunes situacions de desigualtat. En aquest cas particular, seria interessant saber la xifra total de la titularitat d'habitatges per part de les dones i els homes de la ciutat i no tant el règim de tinença de les llars on habiten les persones.

---

¹⁸ "Análisis de las Ordenanzas Fiscales y del Área de Cultura del Ayuntamiento de Abadiño desde la perspectiva de la equidad de género". Yolanda Jubeto i Mertxe Larrañaga, Euskal Herriko Unibertsitatea, 15/10/2010.

En utilitzar la llar com a unitat d'anàlisi, pressuposem que tots els individus d'aquesta llar comparteixen la seva condició de pobresa o riquesa sense valorar les possibles relacions de poder generades a l'entorn de la situació d'autonomia econòmica de cada membre de la llar. No és el mateix viure en una casa de propietat que ja està pagada que tenir-ne la titularitat.

* Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011. Quadre extret de l'Informe de condicions de vida de les dones de Barcelona.

Com hem assenyalat, aquesta dada per si sola no és suficient per afirmar que no hi ha desigualtat de gènere en la distribució dels béns immobles. Per respondre a aquesta pregunta, primer caldria conèixer la distribució de les propietats entre dones i homes en relació amb el seu valor, per veure quin és el tipus d'habitatge del qual tenen la titularitat i observar si hi ha diferències substancials. Per completar l'anàlisi, es podria encreuar aquesta informació amb el nombre de persones que cohabituen a la llar, el seu sexe i el seu grau d'autonomia/dependència, per valorar les condicions de vida i el repartiment dels treballs dins la llar.

A continuació analitzem la progressivitat de l'impost, és a dir, si l'impost és redistributiu i contribueix a la reducció de les desigualtats, si les manté o si les alimenta. Assumint que existeix una correlació entre renda i gènere a favor dels homes, un impost progressiu serà, indirectament, un impost que promou la igualtat de gènere i viceversa.

L'IBI és un impost objectiu que reflecteix la tinença i, per tant, és un dels elements que componen la riquesa del subjecte passiu. Ara bé, no té en compte les condicions personals de renda o riquesa a l'hora d'establir el tipus de gravamen: es paga el mateix percentatge independentment del

nombre i el valor de béns immobles que es tinguin en propietat. Només s'aplica una progressivitat parcial en relació amb el valor cadastral de cada bé fruit del tipus especial a béns immobles no residencials de més valor cadastral, però, com hem explicat, no distingeix entre propietàries i propietaris.

Si disposéssim de dades desagregades per sexe, podríem analitzar la distribució de la riquesa i comprovar si les propietats de més valor estan en mans de dones o d'homes. Malgrat que no disposem d'aquestes dades, altres que tenim disponibles sí que assenyalen que, efectivament, hi ha una distribució desigual de la riquesa entre dones i homes, que situa les dones en una situació de més risc d'exclusió, l'anomenada *feminització de la pobresa*. La mitjana d'ingressos de les dones per rendes del treball és un 18 % inferior a la dels homes, i les dones tenen una taxa de risc de pobresa més alta, del 19,2% davant del 17,3% en el cas dels homes.¹⁹ En aquest sentit, les bonificacions haurien de preveure aquesta variable per contribuir a una distribució més eficient i justa de la riquesa i, per tant, a una correcció de la desigualtat de gènere.

Les dades que seria necessari obtenir vinculades a la recaptació de l'IBI serien el cens de les propietats immobles a Barcelona amb informació del sexe de les propietàries i propietaris, el valor cadastral dels immobles i el districte i barri on estan situats.

L'IBI és un impost proporcional i no progressiu, que carrega el mateix tipus a tothom sense discriminar les realitats socioeconòmiques desiguals que hi ha a les llars de la ciutat, tot i que cal matisar que aplica un tipus especial sobre els béns immobles no residencials de més valor cadastral. L'impost es basa en el valor cadastral de l'immoble, un valor atorgat pel Cadastre després d'un càlcul complex sobre la base de les característiques tècniques de l'immoble, la localització, etcètera, al qual es poden aplicar factors correctors de valor. A Barcelona, l'última revisió del valor cadastral es va fer l'any 2001. Partint de la hipòtesi de la concentració masculina de la propietat dels immobles de més valor cadastral, podem concloure que l'IBI no té cap impacte igualitari entre sexes i que, fins i tot, genera una inequitat en exigir el mateix tipus impositiu a rendes diferents. Ara bé, per corregir aquesta realitat hi ha les bonificacions i les ajudes fiscals, que canvien la situació en gran part.

---

¹⁹ Font: Idescat i IERMB, Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya, 2011.

Anàlisi de gènere de les subvencions i les bonificacions en l'IBI

Les subvencions que s'apliquen a l'IBI en forma d'ajudes tenen com a objectiu corregir la manca de progressivitat de l'impost. D'aquesta manera, es tenen en consideració determinades situacions i es redueix l'import que cal pagar en un percentatge o altre en funció de la situació vital de les persones sobre les quals recau l'impost. A continuació fem una aproximació sobre quines són les situacions que es tenen en compte, quines les conductes que s'incentiven i quin impacte tenen pel que fa al gènere.

Algunes de les subvencions existents, en concret les ajudes a famílies monoparentals i a famílies amb pocs recursos, tenen en compte algunes variables importants des de la perspectiva de gènere: la presència o no de persones amb alguna discapacitat a la llar i la quantitat de membres de la família. Aquestes variables tenen un fort impacte de gènere, ja que la divisió sexual del treball es tradueix en el fet que els treballs de cura i els treballs reproductius dins els nuclis familiars són assumits en major grau per dones. El 18,3% de les dones de la ciutat dediquen més de 40 hores setmanals als treballs de la llar, mentre que només un 8,4% d'homes ho fan.²⁰

Per aprofundir en l'anàlisi de la cura i el sosteniment de la vida a les llars, es fa necessari observar en detall com es componen les anomenades *unitats familiars* i com s'hi distribueixen les càrregues de treball remunerat i no remunerat. En aquest sentit, valorem positivament les ajudes fiscals que es dirigeixin a persones que vetllen pel benestar i la cura d'altres persones en situació de dependència, tant si són infants com persones amb discapacitats, gent gran, persones amb problemes de salut o altres.

Aquestes ajudes tenen un impacte correctiu sobre les desigualtats de gènere. En altres paraules, incentiven i fan que es valori el treball de cura i reproductiu, sovint invisibilitzat i infravalorat, i fan una aportació a l'ampliació del concepte d'economia en incloure totes les tasques no remunerades necessàries per al sosteniment de la vida i, per tant, per al funcionament de la societat en el seu conjunt.

Fins ara hem estat observant quines "càrregues familiars" es tenen en compte en la fiscalitat municipal i considerant que aquestes mesures correctives són un pas significatiu cap a una igualtat

---

²⁰ Pla per la justícia de gènere 2016-2020. Ajuntament de Barcelona,

de gènere efectiva. Dit això, es fa necessari debatre quines persones queden excloses del concepte d'unitat familiar, revisar si el concepte de família és realment inclusiu o, fins i tot, si és el més adequat a l'hora d'analitzar i distribuir les obligacions fiscals de la ciutadania.

Un dels sectors més afectats per la feminització de la pobresa són les dones de més de 65 anys, alhora que el col·lectiu més nombrós dins de les estructures familiars unipersonals és, precisament, el de dones de 65 anys o més. Cal valorar positivament les ajudes a l'IBI per a persones vídues amb una renda bruta inferior a 1,5 vegades el salari mitjà interprofessional. Aquestes subvencions tenen un impacte de gènere positiu, ja que ajuden a corregir aquesta desigualtat i visibilitzen i fan que es valori un sector social sovint oblidat.

Aquestes reflexions a l'entorn de l'impacte de gènere de les subvencions són aplicables a les ajudes fiscals que prenen la forma legal de bonificacions. En el cas de les bonificacions trobem que es té en compte el nombre de components del nucli familiar, en concret les famílies nombroses. Això implica reduir la pressió fiscal sobre persones que tenen tres o més infants al seu càrrec. Així mateix, es té en compte (en alguns casos) la presència de membres familiars amb graus de discapacitat. De nou, caldrà fer una mirada més a fons de la composició d'aquestes famílies per assegurar que l'impacte de la mesura fiscal és efectivament una aportació a la igualtat efectiva de gènere.

Per acabar, considerem que, per millorar l'anàlisi d'aquestes ajudes, s'hauria de disposar de més dades, ja que les hem tingut només en part.

Recomanacions per incorporar la perspectiva de gènere a l'IBI

- Tenir en compte que les realitats de cada llar varien substancialment en funció de variables que van molt més enllà del valor cadastral de l'immoble. Tendir a una observació més propera de la realitat dins la llar per dissenyar polítiques tributàries que reverteixin les desigualtats de gènere.
- Analitzar les dades de les persones que componen la unitat familiar individualment i no com a renda familiar unificada. D'aquesta manera, es podrà observar amb més detall les relacions de poder dins de la unitat de convivència: qui té ingressos propis, quins nivells de dependència/autonomia tenen les persones que formen la unitat de convivència, qui es fa càrrec de les persones en situació de dependència, etcètera.
- Regular el cost del tribut tenint en compte el treball reproductiu i de cura que fa la persona titular de l'immoble i/o pagadora del tribut, i reduir la càrrega fiscal sobre les persones que fan més treball no remunerat vinculat a la cura i al treball reproductiu en general.
- Convindria disposar d'informació dels subjectes passius bonificats amb la xifra de persones que han demanat la bonificació o ajuda, i la xifra que ha estat bonificada; també el tipus de bonificació i ajudes (habitatges de protecció oficial i famílies nombroses, persones viudes i famílies monoparentals), l'import de la bonificació i el seu percentatge sobre la quota, el valor cadastral de l'immoble en qüestió, el sexe de la persona titular bonificada i la presència o no a la llar de persones amb discapacitats.
- Es recomana, una vegada valorades les dificultats tècniques, actualitzar el valor cadastral dels immobles de Barcelona per disposar de la informació més actualitzada possible i poder fer els ajustos o les accions necessàries per valorar-ne l'impacte social.

5.2. Espai públic i taxa per ocupació de la via pública amb terrasses

Introducció a la taxa per ocupació de la via pública amb terrasses

Com la resta de taxes, el marc legal d'aquesta taxa és la Llei 7/1985 reguladora de les bases del règim local, article 106è, així com el text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals, articles 15è a 19è i especialment els articles 20è a 27è, i 57è. A l'article 24è del text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals es defineix el següent:

“Article 24. Quota tributària.

1. L'import de les taxes previstes per la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic local es fixarà d'acord amb les següents regles:

a) Amb caràcter general, prenent com a referència el valor que tindria al mercat la utilitat derivada de la utilització esmentada o l'aprofitament, si els béns afectats no fossin de domini públic. Amb aquesta finalitat, les ordenances fiscals poden assenyalar en cada cas, atenent la naturalesa específica de la utilització privativa o de l'aprofitament especial de què es tracti, els criteris i paràmetres que permetin definir el valor de mercat de la utilitat derivada.

[...]

2. En general, [...] l'import de les taxes per la prestació d'un servei o per la realització d'una activitat no pot excedir, en el seu conjunt, el cost real o previsible del servei o activitat de què es tracti o, si no, del valor de la prestació rebuda.

Per determinar l'import esmentat s'han de prendre en consideració els costos directes i indirectes, inclusivament els de caràcter financer, amortització de l'immobilitzat i, si escau, els necessaris per garantir el manteniment i un desenvolupament raonable del servei o activitat per la prestació o realització del qual s'exigeix la taxa, tot això amb independència del pressupost o organisme que ho satisfaci. El manteniment i desenvolupament raonable del servei o activitat de què es tracti es calcula d'acord amb el pressupost i projecte aprovats per l'òrgan competent.

[...]

4. Per determinar la quantia de les taxes es poden tenir en compte criteris genèrics de capacitat econòmica dels subjectes obligats a satisfer-les.”

Dins l'estructura pressupostària d'ingressos, aquesta taxa pertany a l'article 33, Taxes per la utilització privativa o aprofitament especial del domini públic local, i al concepte 335, Taxa per ocupació de la via pública amb terrasses. Al seu torn, es distingeixen tres subconceptes de la mateixa taxa: el subconcepte 33500 fa referència a la taxa de taules i cadires (vetlladors), que són les terrasses estrictament; el subconcepte 33501 inclou la taxa de quioscos i vidrieres, i el subconcepte 33502 conté taxes d'altres ocupacions de la via pública.

Tal com indicàvem en la introducció a les ordenances fiscals, segons el pressupost prorrogat de 2016 es preveuen uns ingressos de 8.527.000 € per aquest concepte, que suposen el 0,3% del conjunt del pressupost d'ingressos de 2016. Pel que fa a terrasses estrictament, la previsió és de 4.893.000 € que, en el quadre següent, oferim desagregada per districtes:

Taxa 335	Import del pressupost prorrogat d'ingressos 2016
Taxa de taules i cadires (vetlladors)	4.893.000 €
Districte de l'Eixample	2.036.963 €
Districte de Ciutat Vella	857.669 €
Districte de Sant Martí	643.252 €
Districte de Sants-Montjuïc	321.626 €
Districte de Sarrià - Sant Gervasi	268.021 €
Districte de Sant Andreu	197.264 €
Districte de les Corts	192.975 €
Districte de Gràcia	176.894 €
Districte de Nou Barris	112.569 €
Districte d'Horta-Guinardó	85.767 €
Taxes d'altres ocupacions de la via pública	2.844.000 €
Taxa de quioscos i vidrieres	790.000 €
Total general	8.527.000 €

* Font: Pressupost prorrogat d'ingressos de 2016, Ajuntament de Barcelona.

A Barcelona aquesta taxa es regula en l'Ordenança fiscal 3.10, Taxes per utilització privativa del domini públic municipal i la prestació d'altres serveis, que inclou altres taxes vinculades a llocs de venda amb instal·lacions fixes, carpes i quioscos, fires, gronxadors, cavallets, guals, xurreries i bunyoleries, reserves d'estacionament, mercaderies a les voreres, parades de mercats ambulants i caixers automàtics, entre altres. El desplegament de l'anàlisi d'impacte de gènere de les

ordenances fiscals en l'espai públic haurà d'englobar aquestes figures, però en aquest informe ens hem concentrat en les terrasses obertes.

En l'ordenança 3.10 es defineix una quota que cal pagar producte de variables diverses: una tarifa bàsica, la superfície de la terrassa, el període, un factor corrector segons el carrer i un factor corrector de la classe d'ocupació o aprofitament, que oscil·la entre 0,05 i 2.²¹ Pel que fa a les terrasses no tancades, aquest factor corrector oscil·la entre 0,15520 i 0,18721.

Les categories de carrers²² utilitzen les mateixes 7 categories que l'impost sobre activitats econòmiques. El factor corresponent oscil·la entre 1 i 5; és a dir, una terrassa pot pagar una taxa cinc vegades més gran que una altra terrassa igual segons el carrer on s'ubica. En principi, aquesta categorització dels carrers així com la determinació del factor s'han calculat, aproximadament, en funció del preu del metre quadrat dels locals comercials. Així mateix, el càlcul de la taxa pretén estimar el cost en termes de preu del lloguer del metre quadrat de l'espai ocupat per la terrassa.

Anàlisi de gènere de les intervencions a l'espai públic i les terrasses

L'anàlisi del disseny dels espais públics urbans és necessària per valorar si els barris de la nostra ciutat responen a les necessitats de les persones, sense discriminacions de cap tipus. La planificació urbana ha de tenir en compte els usos diferenciats que es fan de l'espai públic i, una vegada més, fer que es valorin totes les activitats i les tasques quotidianes que generen benestar social. Tal com explica Ciocoletto,²³ "l'urbanisme té una importància fonamental en la vida de les persones ja que és la disciplina que determina la configuració dels espais que construeixen el suport físic dels usos socials".

En la nostra història recent, l'urbanisme ha prioritzat els espais i les activitats relacionades amb la producció i el consum per sobre de les tasques reproductives de manteniment de la vida

---

²¹ Així mateix, també hi ha un factor corrector per als supòsits de guals en immobles destinats a habitatge, que obviem en aquest informe.

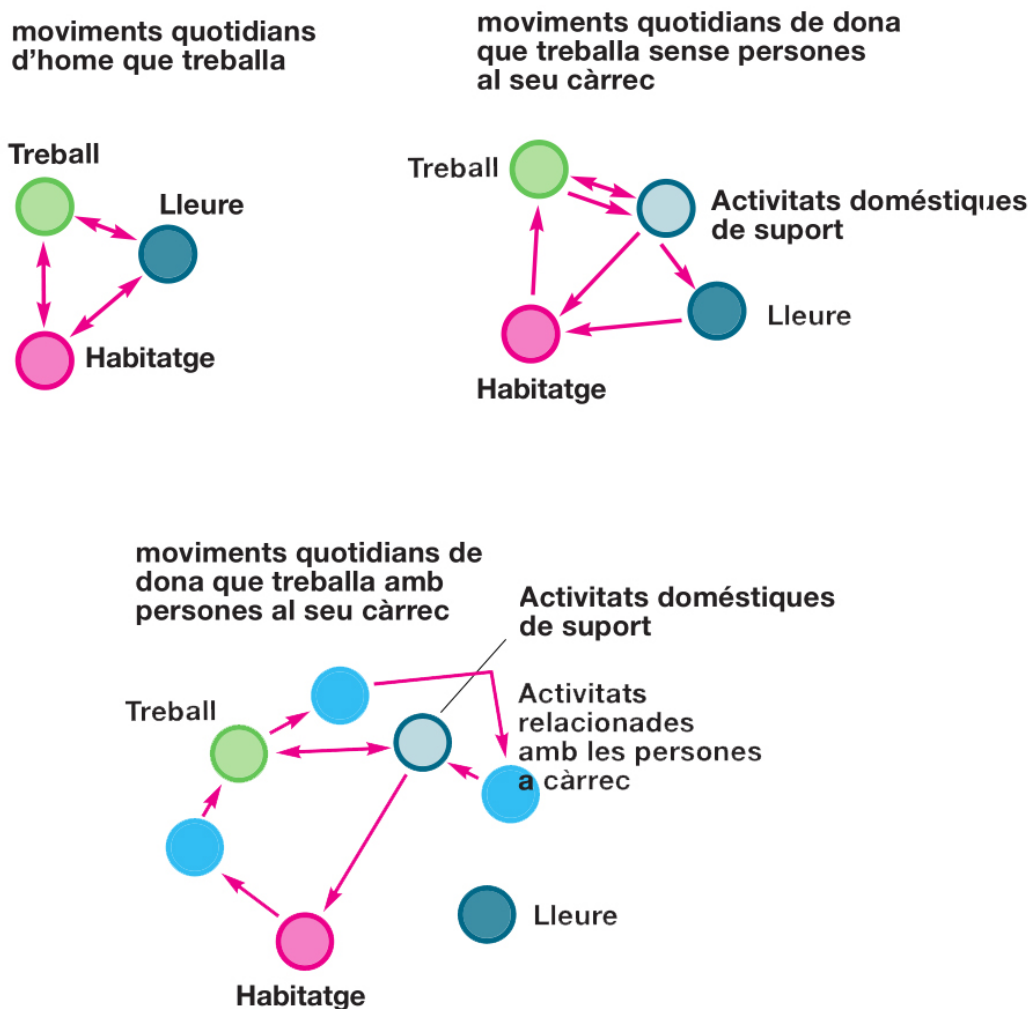
²² Les categories de carrers estan delimitades a: <http://ajuntament.barcelona.cat/hisenda/ca/categor%C3%ADes-fiscals-de-carrers>.

²³ Ciocoletto, Adriana. *Espais per a la vida quotidiana. Auditoria de qualitat urbana amb perspectiva de gènere*. Col·lectiu Punt 6, Barcelona, 2014.

quotidiana. Pel que fa als usos de l'espai públic en el dia a dia, s'entén fàcilment que una persona que es fa càrrec d'altres persones en situació de dependència (nenes i nens, gent gran, persones amb discapacitats, persones malaltes, etcètera) farà més activitats quotidianes de cura que una altra persona que només s'encarrega d'ella mateixa.

Esquema dels moviments quotidians fets per dones i homes, extret de l'informe "Usos del temps i la ciutat 2011":

3. Diagrama de Franziska Ullman: «Coreografia quotidiana».

* Font: *Usos del temps i la ciutat*. Ajuntament de Barcelona i Diputació de Barcelona, Barcelona, 2011.

És per això que la distribució de l'espai públic té un impacte diferenciat de gènere i cal apropar-nos més a aquesta mirada també des de la perspectiva de la fiscalitat municipal. La regulació dels usos de l'espai públic a través de la regulació de la taxa de terrasses pot contribuir a configurar

una ciutat més amable i que respongui a un ventall ampli de necessitats. Des d'aquesta perspectiva, cal seguir treballant per al disseny d'una ciutat on puguin conviure les activitats comercials i econòmiques amb els espais públics de relació veïnal i d'ús gratuït, on tenen lloc la major part de les activitats de cura i reproductives. Alguns exemples que podrien il·lustrar aquesta idea són els espais de joc infantil o la distribució del mobiliari urbà, com ara els bancs, molt utilitzats per la gent gran com a espais de descans i de relació.

Les terrasses de bars i restaurants són una part important de la configuració dels espais públics a la ciutat de Barcelona. La seva presència té un impacte positiu en la vida de barri com a espai de relació (vinculat al consum) i la presència de terrasses pot esdevenir també un element de seguretat a l'espai públic, atès que generen vida al carrer i moviment de persones. Alhora, una presència molt elevada d'ocupació privada de l'espai públic amb terrasses també pot tenir efectes negatius, com ara la reducció d'espais de relació i oci gratuïts, la dificultat de mobilitat per a persones que van en cadira de rodes o persones que porten un infant en un cotxet, etcètera. Aquests petits exemples quotidians il·lustren la necessitat de tenir un equilibri en la distribució de l'espai públic i cercar carrers i places on les activitats es puguin complementar sense invisibilitzar les activitats reproductives i de cura.

Per assolir aquest equilibri, des del Col·lectiu Punt 6 es proposa una metodologia per avaluar les qualitats urbanes de l'espai des de la perspectiva de gènere. De manera resumida, aquesta metodologia assenyala que, per avaluar les qualitats urbanes des de la perspectiva de gènere, cal tenir en compte la proximitat entre els espais utilitzats al llarg del dia per a les tasques quotidianes; la diversitat de necessitats i activitats de la població que els utilitzen (sense homogeneïtzar les situacions de vida i sense tenir únicament en compte les activitats productives); l'autonomia que tenen les persones en cada espai (mobilitat, seguretat, etcètera); la vitalitat de l'espai o la presència de persones fent coses diferents i, finalment, la representativitat del conjunt de la comunitat que habita l'espai.

Tenir en compte aquestes dimensions pot facilitar la configuració d'un espai més igualitari des d'una perspectiva de gènere. En el cas de les terrasses, cal preguntar-nos, sempre d'acord amb les característiques de la zona on estan situades i el teixit social que hi habita, quin efecte té la seva presència en aquestes dimensions.

L'import de la taxa de terrasses pot intentar tenir en compte aquestes característiques i promocionar la presència de terrasses on aportin un valor d'ús igualitari de l'espai per al conjunt de la comunitat, però limitar-ne la presència allà on dificultin altres usos de l'espai públic. Aquesta mirada té un enfocament essencialment territorial, ja que la ciutat de Barcelona està formada per barris molt diferents i, per tant, caldria revisar la realitat de l'entorn cas per cas.

Així doncs, a l'hora de valorar el cost que té per a la ciutat la presència d'una terrassa i, per tant, l'import que ha de tenir la taxa, caldria ampliar l'espectre. Caldria incloure en el càlcul el cost d'oportunitat i les possibles externalitats positives i negatives d'aquest ús privatiu de l'espai públic. Aquest càlcul hauria de concebre l'economia més enllà de la mesura monetària que determina el mercat, més enllà del cost del metre quadrat en la compravenda immobiliària, i fer-ho valorant tot el que s'ha assenyalat.

L'actuació més senzilla seria revisar el criteri de com s'assignen les categories de carrers, valorar essencialment les necessitats d'ús de l'espai públic i destacar-ne l'ús per a treballs no productius en termes monetaris que es fan en aquests espais. Atès que no tot es pot transformar en valor econòmic, seria interessant incorporar un indicador per avaluar si l'espai que ocuparà una terrassa es necessita per a altres usos quotidians, els quals haurien de tenir prioritat sobre la terrassa, de manera que assegurem que la terrassa mai no impedeix uns altres usos socials de l'espai i que s'estableixen uns criteris de prioritat d'ús. Generar un seguit d'indicadors de qualitat de l'espai públic de la ciutat serviria per determinar la comptabilitat/idoneïtat de la terrassa amb altres usos necessaris en els casos de multiactivitat i per detectar espais infrautilitzats per incentivar la instal·lació de terrasses allà on generin vitalitat.

Tal com s'explica en el document *Usos del temps i la ciutat* de l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona,²⁴ "hem de partir del reconeixement que l'espai urbà no és neutre; la seva conformació atorga prioritats i expressa poders i drets". Per democratitzar els espais, és important promoure la participació ciutadana per tenir en compte la diversitat de necessitats a les quals han de respondre els nostres carrers i places. Per això cal fer un esforç conscient de visibilització de totes les tasques

---

²⁴ *Usos del temps i la ciutat*, Josep Maria Montaner i Zaida Moixí. Ajuntament de Barcelona i Diputació de Barcelona, Barcelona, 2011, p. 23.

tradicionalment assignades a les dones que es duen a terme al carrer per fer que l'urbanisme faciliti la vida quotidiana.

Entenem que l'ordenança fiscal que regula la taxa per ocupació de la via pública amb terrasses no ha incorporat fins ara un estudi del seu impacte social ni una perspectiva de gènere. Caldria abordar més en profunditat l'anàlisi de l'espai públic i vincular aquesta taxa a un pla general sobre l'ús que se'n fa, per fer una ciutat més habitable. Així mateix, caldria avaluar el marge de maniobra tècnic i normatiu per incorporar aquest estudi ampli a la determinació de les taxes.

Recomanacions per incorporar la perspectiva de gènere a la taxa d'ocupació de la via pública amb terrasses

- Incloure la regulació de les taxes per ocupació de via pública en un programa general de planificació de l'espai públic amb perspectiva de gènere que contingui indicadors de qualitat urbana.
- Tenir en compte, a l'hora de taxar les terrasses, si l'espai públic on aniran situades dona resposta a la diversitat d'usos i necessitats que es concentren als carrers i si la presència de la terrassa suposa un benefici per a aquesta diversitat de necessitats o una font d'escassetat problemàtica de l'espai públic.
- Tenir en compte, a l'hora de regular la taxa, si promocióna un espai públic accessible i on persones de característiques diferents s'hi puguin desenvolupar de manera autònoma.
- Tenir en compte, a l'hora de taxar la terrassa, si hi ha espais propers d'ús gratuït on es puguin dur a terme els treballs de cura i reproductius (jocs infantils, bancs per seure, etcètera).

5.3. Mobilitat, impost sobre vehicles de tracció mecànica i taxa d'estacionament

Introducció a l'impost sobre vehicles de tracció mecànica i a la taxa d'estacionament

La mobilitat de la població és un altre element important que l'ens local pot regular en gran mesura. Aquesta regulació té una vessant fiscal, sobretot a través d'aquestes dues figures: l'impost sobre vehicles de tracció mecànica (IVTM), conegut com a impost de circulació, i la taxa d'estacionament.

L'IVTM és un impost obligatori dels municipis regulat en els articles 92 a 99 del text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals. Es considera sovint un impost que serveix per pagar els costos municipals relacionats amb els vehicles, com ara el manteniment de la infraestructura viària o part dels costos de la policia local. Es tracta d'un impost real, ja que grava un objecte sense tenir en compte les condicions personals de la persona que n'és titular. Com assenyalàvem, la previsió d'ingressos per aquest impost el 2016 és de 58.620.000 €, el 2,09% del pressupost d'ingressos municipals.

Aquest impost grava la titularitat de vehicles de motor: el paguen les persones titulars del vehicle registrat a la ciutat, segons consta en el corresponent permís de circulació. És un impost que es paga anualment i es gestiona entre l'Ajuntament i la Direcció General de Trànsit. Té una exempció sobre els vehicles matriculats a nom de persones amb un grau de discapacitat, com a mínim, del 33%.

La quota de l'IVTM que es paga depèn de la potència del vehicle. La llei assigna una quota per tipus de vehicle i potència. Distingeix entre turismes, autobusos, camions, tractors, remolcs, ciclomotors i motocicletes. La quota fixada per la llei es pot multiplicar fins a 2 a través de les ordenances fiscals. En el cas de Barcelona, aquest coeficient està entre 1,86 i 2 segons el tipus i la potència del vehicle, fet que implica que s'està gravant gairebé el màxim permès. Hi ha bonificacions per a vehicles ecològics o històrics.

L'any 2013 hi havia un total de 914.511 vehicles motoritzats censats a Barcelona, dels quals 564.194 eren turismes, 203.414 eren motocicletes, 63.275 eren ciclomotors, 41.875 eren furgonetes, 22.044 eren camions i 19.709, altres.²⁵ Aquesta xifra és relativament estable al llarg dels anys i hi influeix directament la variació de la població i els hàbits de mobilitat. Una anàlisi més profunda de l'IVTM exigiria disposar de la informació del cens de vehicles domiciliats a Barcelona amb informació del sexe dels i les propietàries, la classe de vehicle i la potència o, si no es té aquesta informació, la quota de l'impost.

En relació amb la taxa d'estacionament de vehicles, el marc legal que la regula és el mateix que la taxa de terrasses: Llei 7/1985 reguladora de les bases del règim local, article 106è, i el text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals, articles 15è a 19è, 20è a 27è, i 57è. Segons l'estructura pressupostària d'ingressos, aquesta taxa correspon a l'article 33, Taxes per la utilització privativa o aprofitament especial del domini públic local, i al concepte 330, Taxa d'estacionament de vehicles.

La previsió d'ingressos el 2016 és de 36.020.767 €, que correspon a l'1,29% del pressupost d'ingressos. A Barcelona aquesta taxa es regula en l'Ordenança fiscal 3.12, Taxa per l'estacionament regulat de vehicles a la via pública. En aquesta norma, s'hi defineixen quatre tipus d'àrees d'estacionament amb subgrups. Aquestes àrees són la blava, l'exclusiva per a residents, la verda (per a residents, però no de manera exclusiva) i l'àrea de distribució urbana de mercaderies. Cada subàrea té un límit de temps d'estacionament i una quota específiques.

No estan subjectes a aquesta taxa els vehicles propietat de persones amb discapacitat. Hi ha també bonificacions amb criteri ecològic, com en l'impost sobre vehicles de tracció mecànica. Les persones residents a la ciutat disposen de categories especials per a períodes llargs que, en general, són de 13 € trimestrals i de 9 € el quart trimestre. Així mateix, s'aplica una bonificació total a les persones residents que no hagin comès infraccions de trànsit durant l'últim any. Cal avaluar aquesta ordenança conjuntament amb l'Ordenança de circulació de vianants i vehicles, de 27 de novembre de 1998.

---

²⁵ Font: Departament d'Estadística-Ajuntament de Barcelona,
<http://mobilitat.ajuntament.barcelona.cat/sites/default/files/definitividadesbasicas2014.pdf>

Anàlisi de gènere de les taxes o els impostos vinculats amb la mobilitat

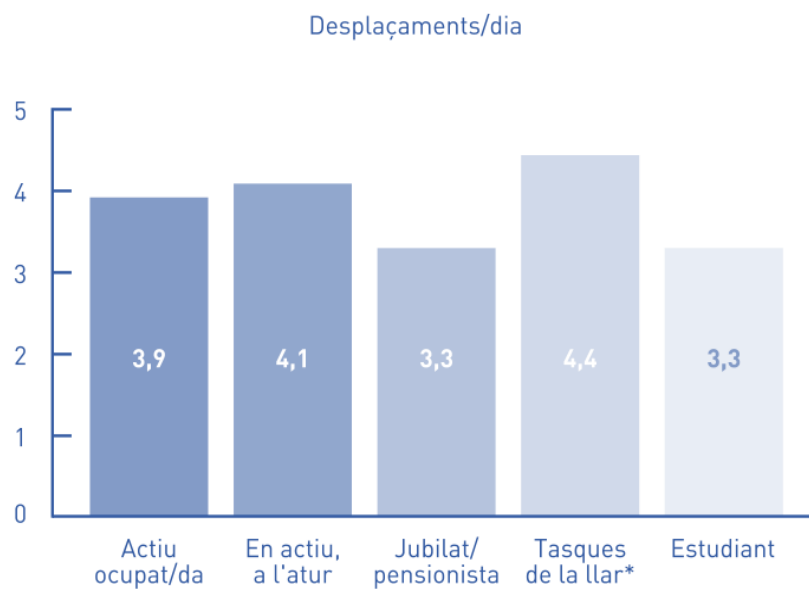
Segons l'enquesta de mobilitat en dia feiner (EMEF 2014), que recull les característiques dels desplaçaments de les usuàries i els usuaris del sistema tarifari integrat de l'àrea de Barcelona, el 38,3% dels desplaçaments diaris (a peu o en transport) es fan per motius personals i solament un 17,4% es fan per motius de feina o estudis, mentre que el 44,3% restant són retorns a casa. D'aquesta dada, podem deduir que les tasques de la vida quotidiana tenen un paper central en els desplaçaments de la població.

Quan desagreguem aquestes dades per sexe, trobem algunes informacions interessants des de la perspectiva de gènere. Així, l'EMEF 2014 ens indica les dades següents:

Motiu de desplaçament	HOMES		DONES		TOTAL	
	Desplaçaments	%	Desplaçaments	%	Desplaçaments	%
Feina	1.322.466	15,7%	1.063.742	11,9%	2.386.208	13,7%
Estudis	306.381	3,6%	333.138	3,7%	639.519	3,7%
Mobilitat ocupacional	1.628.847	19,4%	1.396.880	15,6%	3.025.727	17,4%
Compres	665.147	7,9%	942.196	10,5%	1.607.343	9,2%
Metge/hospital	120.159	1,4%	216.489	2,4%	336.648	1,9%
Visita a un amic/familiar	279.262	3,3%	314.699	3,5%	593.961	3,4%
Acompanyar persones	572.001	6,8%	958.960	10,7%	1.530.960	8,8%
Gestions personals	347.719	4,1%	324.212	3,6%	671.931	3,9%
Oci/diversió/àpats/esport	644.678	7,7%	556.806	6,2%	1.201.484	6,9%
Passeig	413.411	4,9%	293.737	3,3%	707.147	4,1%
Mobilitat personal	3.042.377	36,1%	3.607.098	40,2%	6.649.475	38,3%
Tornada a casa	3.746.549	44,5%	3.958.134	44,2%	7.704.684	44,3%
Total STI	8.417.773	100,0%	8.962.113	100,0%	17.379.886	100,0%

Mirant el quadre amb atenció també veiem com el 15,7% dels desplaçaments dels homes es fan per anar a la feina, davant l'11,9% de les dones. En canvi, les dones superen els homes en el nombre de desplaçaments per anar a comprar, anar a una visita mèdica o a l'hospital, i per acompanyar persones. D'altra banda, els homes fan un nombre superior de desplaçaments per gestions personals o oci, diversió, àpats o activitats esportives.

Les dades assenyalen que les tasques de cura són majoritàriament dutes a terme per dones. Fruit del fet que aquestes activitats són les que sostenen la vida quotidiana i, per tant, les que permeten el funcionament diari de la ciutat, el disseny de mobilitat urbana ha de posar aquest treball de cura i reproductiu en el centre, per facilitar que es duguin a terme diàriament. En aquest sentit, podem observar que la major part dels desplaçaments diaris correspon al grup de persones que es dediquen a les tasques de la llar²⁶ i, tal com diu l'estudi "Mobilitat i gènere a la ciutat de Barcelona" del Centre per a la Igualtat i Recursos per a les Dones (CIRD), de l'abril del 2015, "sense l'acompliment d'aquestes obligacions, el funcionament quotidià de la societat i la vida de les persones no seria possible".

* Persones que es dediquen a les tasques de la llar menors de 65 anys.

²⁶ EMEF, 2014, p. 9.

Situació professional	Mobilitat ocupacional	Mobilitat personal	Tornada a casa	Total
En actiu, ocupat/ada	28,7%	27,7%	43,7%	100,0%
En actiu, a l'atur	4,7%	50,8%	44,5%	100,0%
Jubilat o pensionista	0,7%	54,2%	45,0%	100,0%
Tasques de la llar*	--	55,0%	44,3%	100,0%
Estudiant	30,9%	22,5%	46,7%	100,0%
Total	17,4%	38,3%	44,3%	100,0%

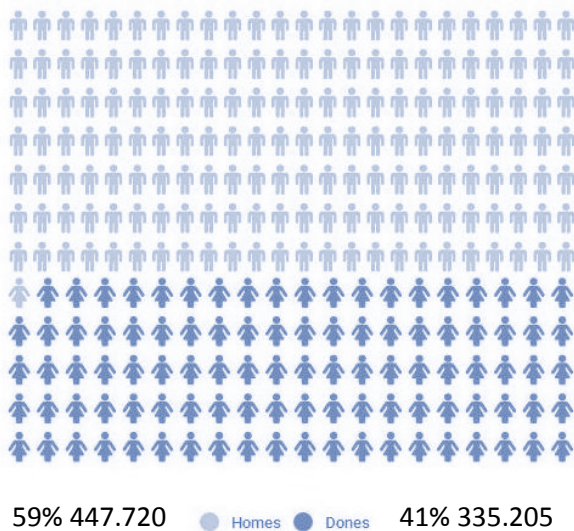
Situació professional	Modes no motoritzats	Transport públic	Transport privat	Total
En actiu, ocupat/ada	34,3%	17,5%	48,2%	100,0%
En actiu, a l'atur	58,0%	15,3%	26,6%	100,0%
Jubilat o pensionista	66,2%	15,3%	18,5%	100,0%
Tasques de la llar*	69,3%	8,9%	21,8%	100,0%
Estudiant	35,6%	41,4%	23,0%	100,0%
Total	46,8%	17,9%	35,3%	100,0%

Font: EMEF 2014

Un cop hem observat per a què ens movem per la ciutat les dones i els homes, és interessant veure de quina manera ho fem, és a dir, quin mitjà de transport utilitzem. Com assenyala l'EMEF, el 38,8% dels desplaçaments dels homes de l'àrea de Barcelona es fan en vehicle privat davant el 27,4% de les dones; aquesta diferència de més de deu punts és un dels elements clau a l'hora de plantejar una política tributària sobre els vehicles privats.

Segons l'enquesta, es troben diferències importants en els motius pels quals dones i homes fan un ús tan desigual dels vehicles privats. Més dones que homes han contestat que utilitzen el transport públic perquè no disposen de vehicle privat, perquè no hi ha altre remei i perquè no tenen permís de conduir, fet que reflecteix la desigualtat en l'accés a la titularitat i l'ús d'un vehicle.

Altres dades corroboren aquestes informacions: a Barcelona, segons la Direcció General de Trànsit, l'any 2012 hi havia 812.925 permisos de conduir, 477.720 pertanyents a homes i 335.205 pertanyents a dones. En termes relatius, això suposa que ells tenen prop del 60% de les llicències i elles prop del 40%. Tal com explica Miralles,²⁷ a les llars on sí que es disposa de vehicle, l'ús quotidià el fan els homes en un 60% dels casos, i afegeix que la desigualtat d'accés a l'ús de vehicles en una societat pensada per a aquest transport incideix en la qualitat de vida de les persones. Es pot afirmar que el fet que les dones utilitzin més el transport públic fa que la seva forma de mobilitat sigui més sostenible, ja que no fan servir tant el vehicle privat per transportar-se.

Considerem que l'impost sobre vehicles i la taxa d'estacionament no incorporen una perspectiva de gènere perquè la seva configuració és simple i no han estat elaborats tenint en compte les idees assenyalades. En cap cas aquests tributs no valoren les condicions personals dels subjectes passius, a excepció de les persones amb discapacitats. Tampoc no tenen en compte la necessitat de donar cobertura a les persones que fan el treball de cura. Tanmateix, és cert que el marge de regulació de l'impost de circulació és limitat i que l'Ajuntament ha determinat uns tipus impositius màxims.

²⁷ Miralles, Carme. *Dones, mobilitat, temps i ciutats*. Quaderns de l'Institut Català de les Dones, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2010, p. 11.

Les polítiques de mobilitat no són neutres al gènere i no responen d'una manera igualitària a les necessitats de tots els grups poblacionals. Cal tenir en compte les necessitats diferents de mobilitat de les persones de la ciutat per reduir les desigualtats i afavorir models de mobilitat inclusius. Analitzar els desplaçaments de les dones de Barcelona ens permet valorar la demanda de més de la meitat de la població de la ciutat, alhora que evidencia els papers diferenciats de les dones i els homes en la nostra societat actual.

Quan analitzem el vincle entre el motiu del desplaçament i el mode de transport emprat, veiem que les dones es desplacen en transport públic amb més freqüència que els homes i per fer activitats relacionades amb el sosteniment de la vida quotidiana. En aquest sentit, seria bo prioritzar els desplaçaments de proximitat en la xarxa pública de transports per sobre dels desplaçaments en vehicle privat cap a la feina. Es tracta d'equilibrar aquestes necessitats tenint en compte la importància tant del treball no remunerat (treball reproductiu i de cura que cal valorar) com del treball remunerat (que ja ocupa un lloc central en l'elaboració de polítiques públiques).

En l'estudi "Mobilitat i gènere a la ciutat de Barcelona" del CIRDA, d'abril del 2015, Pilar Carrasquer, membre del Grup d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball (QUIT), ho explica així:

"Històricament el transport públic es concep per poder portar les persones al lloc de treball. No es pensa per anar a passeig. Es pensa per traslladar la gent al lloc on ha d'anar a fer l'activitat laboral. La vida de les ciutats està organitzada així. Fins i tot el transport per carretera. Si mirem el que comunica [... és] per donar sortida a necessitats o exigències productives. Per tant el transport públic també és fonamentalment això".

Així, el disseny de la mobilitat a les ciutats té molt en compte les necessitats de desplaçament al lloc de treball i no dona prou valor als desplaçaments necessaris per al manteniment de la vida quotidiana de la població, que majoritàriament gestionen les dones. Una possible configuració amb perspectiva de gènere dels ingressos tributaris vinculats a la mobilitat exigeix una anàlisi àmplia de la mobilitat amb perspectiva de gènere. Aquesta anàlisi permetria, per exemple, valorar l'aplicació de tarifes diferents per a persones en situació de desigualtat.

A mode de conclusió i en plena sintonia amb les recomanacions que es fan des del CIRD, considerem que per reduir la desigualtat de gènere cal tenir en compte l'accessibilitat del transport (especialment l'ús de persones en situació de dependència) i la seva proximitat, és a dir, la seva coherència amb el disseny de la vida quotidiana. No només seria necessària una anàlisi àmplia sobre mobilitat sinó també sobre les possibles capacitats tècniques i legals per modificar l'IVTM i la taxa d'estacionament en el sentit manifestat.

Recomanacions per incorporar la perspectiva de gènere als tributs relacionats amb la mobilitat motoritzada

- Incloure la regulació dels impostos i les taxes de mobilitat en un programa general de planificació de la mobilitat a la ciutat de Barcelona amb perspectiva de gènere.
- S'haurien d'analitzar dins el marc d'una política de mobilitat àmplia que valori les necessitats de mobilitat ciutadana, i que incorpori el transport públic en l'anàlisi i entengui l'ús diferencial que dones i homes fan del transport públic i privat, així com la importància del transport per fer els treballs no remunerats, però necessaris per a la reproducció de la ciutat.
- Analitzar els usos dels vehicles públics i privats amb dades desagregades per sexe.
- Promoure ajuts i reduccions tarifàries a grups poblacionals en situació de dependència així com a les persones que se'n fan càrrec.

5.4. Preus públics de les escoles bressol

Introducció a les escoles bressol i als seus preus públics

L'educació primària i obligatòria comença als 6 anys. Prèviament s'imparteix l'educació infantil, de 0 a 6 anys, dividida en dos cicles no obligatoris. El primer cicle infantil, de 0 a 3 anys, és el que anomenem *escoles bressol* o *llar d'infants*, abans anomenades *guarderies*. En concret, està adreçat a infants de 0 a 3 anys que tinguin almenys 4 mesos en el moment d'iniciar el curs, al mes de setembre. El segon cicle infantil (de 3 a 6 anys) és gratuït, però el primer no ho és.

Es considera que l'educació en la primera infància és una política educativa d'igualtat així com de conciliació del treball de cura amb el treball remunerat i, per extensió, de la igualtat entre dones i homes. També fa una funció sanitària-assistencial.

L'educació infantil no s'ha afrontat públicament com una necessitat social que exigeixi una resposta sistemàtica i ha estat una competència assumida pels municipis, tot i que és, en teoria, responsabilitat autonòmica. La necessitat del servei s'ha resolt de manera parcial i arbitrària, sense buscar una cobertura universal. Tanmateix, en els últims anys, la cobertura de la demanda ha augmentat, així com el percentatge d'infants escolaritzats. També ha augmentat el percentatge d'escoles bressol de titularitat pública sobre el total.

En comparació amb altres països europeus, Espanya i Catalunya tenen nivells d'escolarització infantil relativament elevats. Això, tanmateix, s'explica perquè en altres països s'ofereixen altres serveis i ajudes, així com llicències de maternitat i paternitat més llargues i millor retribuïdes, que constitueixen sistemes més diversificats d'ajuda a la maternitat i la paternitat. A Catalunya no hi ha ajudes per a la gent que no opta o queda exclosa de l'escola bressol, malgrat que han d'assumir-ne els costos. Així, l'escola bressol és pràcticament l'única política pública per als infants de 0 a 3 anys.

Pel que fa al finançament, històricament l'educació de 0-3 anys ha estat relativament descuidada per la Generalitat i la resta de governs autonòmics, fet que ha estat compensat pels municipis, que han impulsat la construcció i el manteniment de les escoles bressol sobrepasant les seves competències. A través de convenis amb la Generalitat (art. 198.2 LEC i emmarcats sobretot en

l'Ordre EDC/233/2006), els municipis han creat i gestionat llars d'infants i altres escoles, amb un finançament que havia de ser, en teoria, mixt a parts iguals:

- 1/3 de preus públics de les persones usuàries.
- 1/3 de finançament públic dels ajuntaments, que són els prestadors del servei i els titulars de les escoles públiques.
- 1/3 de finançament públic de la Generalitat, que és qui en té la competència.

La despesa mitjana anual d'una plaça d'escola bressol a Catalunya és de 5.000 € i varia 500 € amunt o avall en funció de si hi ha activitats complementàries i menjador. El càlcul del cost no és exacte, com el de cap servei públic. A Barcelona, l'estimació del cost mitjà del servei per persona usuària i any és de 6.400 €.

La Generalitat s'havia compromès inicialment a donar, com a màxim, entre 1.500 € i 1.740 € anuals per plaça, però la seva crisi d'hisenda (i les seves prioritats) va portar a les retallades, que van afectar molt l'educació infantil pel fet de no ser obligatòria. A partir del 2011, es va reduir l'aportació de la Generalitat i, en el curs 2012-13, aquesta subvenció quedava reduïda a 875 € i es patien endarreriments importants en el pagament. Per compensar aquesta reducció, els municipis van ampliar la seva aportació i van ampliar les tarifes de les persones usuàries.

Així, actualment a Catalunya les famílies paguen el 40%, quan abans pagaven el 33%, i els ajuntaments, que abans de les retallades pagaven el 36%, ara es fan càrrec del 51% del cost. És a dir, que el buit de les retallades s'ha cobert en un terç amb les quotes i dos terços amb els pressupostos locals. El cost restant el cobreixen altres administracions, bàsicament les diputacions.

Les aportacions de les mares, pares, tutors o tutores de les persones usuàries del servei poden tenir la forma de taxa o preu públic segons la presència o no d'altres escoles de caràcter privat a la zona. Les indicacions de la Diputació de Barcelona sobre l'establiment de la tarifa a les escoles bressol defensen que cal tenir en compte les referències de mercat i examinar l'import de les taxes o preus dels municipis propers i de les escoles bressol privades de la zona.

A la pràctica, en ser una competència que han assumit els municipis i en la qual tenen un marge ampli, hi ha una gran varietat de models de prestació i tarifació. En algun cas, s'ha apostat per un

preu alt i una alta qualitat, que supera el sector privat. En general, s'ha establert un preu públic per sota del cost real, tal com permet l'article 44.2 del text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals.

Com a conseqüència de les retallades, les matrícules s'han encarit un 10% de mitjana, un 17% a la província de Barcelona, i s'ha passat d'una quota mitjana de 130 € a 160 € mensuals. L'augment ha estat més alt en els serveis que s'hi ofereixen, com ara el menjador, que de mitjana ha passat de 90 € mensuals a 120 €, cosa que representa un augment del 32%.

Històricament, hi ha hagut ajuntaments que han fet bonificacions o reduccions per motius de renda, monoparentalitat, família nombrosa, etcètera. En els últims anys, en part arran de la reducció de la renda de les llars i en part per l'augment de les quotes, s'han accentuat a molts municipis unes mesures de tarifació i bonificacions que tenen en compte la renda, tot i que s'ha fet insuficientment, d'una banda, per les tensions pressupostàries i, de l'altra, perquè no s'ha aspirat a garantir un accés igualitari o redistributiu.

En alguns casos, només s'apliquen ajudes gestionades per serveis socials i per a casos força extrems, sense un criteri general de renda. El 2015, el 61% dels municipis de la demarcació de Barcelona tenien algun mecanisme de bonificació, beca o tarifació social en funció de la renda familiar.

Críteris existents en alguns municipis per assignar bonificacions i ajudes:

CRITERIS PER ASSIGNAR BONIFICACIONS I AJUDES	
Renda	En general, molts municipis apliquen un quadre que determina el tipus de bonificació en funció de la renda de la llar i el nombre de membres, com en el cas de Barcelona que expliquem més endavant.
Temps d'empadronament	En alguns casos també es demanen anys d'empadronament per rebre l'ajuda.
Endeutament amb hisenda	A molts municipis, com Tarragona o Barcelona mateix, s'exigeix no tenir deutes amb l'administració local ni hisenda per rebre l'ajuda. Això es fonamenta en la Llei 38/2003 general de subvencions, article 13.2.e). Aquest criteri és qüestionable, ja que hi ha una correlació entre problemes d'endeutament i problemes econòmics, que és el que es pretén resoldre amb la subvenció. A més a més, és poc sostenible legalment, ja que el beneficiari de la subvenció és l'infant i no la persona que té deutes amb l'Administració. Cal afegir que existeix el dret constitucional fonamental a l'educació i l'article 2.2 de la Convenció sobre els drets dels infants de les Nacions Unides diu que "les actuacions dels progenitors no poden condicionar l'accés als drets dels infants".

* Elaboració pròpia

El nivell de cobertura de la demanda a Barcelona és del 56%. A Barcelona, en el curs 2016-17, hi ha 5 llars d'infants del Departament d'Ensenyament, gestionades pel Consorci d'Educació de Barcelona²⁸ amb 334 places, i 98 escoles bressol municipals, gestionades per l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona²⁹ amb 8.194 places, 3 de les quals eren de gestió privada durant el govern de Trias i han estat internalitzades recentment.

²⁸ El Consorci d'Educació de Barcelona és un ens públic de descentralització i cogestió entre la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona que unifica la gestió de la xarxa educativa i que es va crear amb la Carta Municipal de Barcelona el 1998 i el Decret 84/2002 de la Generalitat. Les cinc llars d'infants gestionades per aquest òrgan no han estat objecte d'aquesta anàlisi.

²⁹ L'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) és un organisme autònom administratiu de l'Ajuntament de Barcelona creat l'any 1993. Gestiona 98 escoles bressol municipals, juntament amb escoles de música i el conservatori. A part, l'IMEB impulsa serveis complementaris per a la petita infància, com els programes "Ja tenim un fill".

Pel que fa al sexe dels infants, hi ha una igualtat relativa, amb una lleu majoria de nens sobre nenes:

CODI SEXE	TOTAL	%
D	3.835	47,3%
H	4.272	52,7%
TOTAL	8.107	100%

* Font: IMEB

Pel que fa al sexe dels infants amb necessitats especials, veiem un biaix més marcat:

CODI SEXE	TOTAL	%
D	85	41,06%
H	122	58,94%
TOTAL	207	100%

* Font: IMEB

L'estimació no exacta dels infants amb família monoparental i nombrosa és:

TIPUS	TOTAL
MONOPARENTAL	449
FAM. NOMBROSA	1.129

* Font: IMEB

Tal com explica l'Acord de la Comissió de Govern de 19 de maig de 2016, pel qual s'aprova la regulació dels preus públics municipals per als serveis d'educació, anunciat al BOPB del 3 de juny de 2016, els preus públics del curs 2016-17 (192 dies de servei) fixats per a pràcticament totes les escoles bressol són de 1.749 € anuals. Pel menjador bressol es cobren 1.259 €, inclòs l'esmorzar (115 €), el dinar i el berenar (la resta, 1.144 €), cosa que suma un total anual de 3.008 €. Pel que fa al servei d'"espais familiars" on es fan tutories i espais per compartir experiències de 5 hores setmanals, es cobren 22,33 € mensuals. Les tarifes es van cobrant mensualment, un 10% cada un dels 10 mesos del curs.

Aquest curs, l'IMEB preveu destinar un màxim del 20% de les aportacions de les persones usuàries a bonificacions de tarifació social en funció de la renda familiar, i oferirà descomptes sobre la quota general i de menjador del 30%, el 50%, el 80% i fins i tot el 100% en alguns casos

excepcionals. Aquestes bonificacions es calculen seguint un procés relativament complex que s'adjunta al final, a l'Annex I, i s'assignaran en funció dels criteris següents:

- La renda familiar disponible (a partir de la declaració de l'IRPF) i els membres de la llar. És el criteri principal.
- Que es tracti d'infants en acolliment en família.
- L'existència de membres de la unitat familiar amb diversitat funcional o cognitiva.
- Que es tracti d'una família nombrosa.
- Que es tracti d'una família monoparental.
- Que coincideixin germanes o germans al centre el mateix curs escolar.
- Que siguin famílies que estan rebent assistència i seguiment dels Serveis Socials.

Per a aquestes ajudes s'exigeix no tenir deutes amb l'Institut Municipal d'Hisenda ni amb l'Institut Municipal d'Educació. Per obtenir les bonificacions, cal presentar la sol·licitud corresponent.

En el curs 2014-2015, de les 8.391 matrícules, el 35,6% van demanar bonificacions. D'aquestes, el 88,5% es van resoldre favorablement, el 9% es van denegar i el 2,5% no es van resoldre per baixa. Dels infants matriculats, el 31,5% van rebre una bonificació. Mentre que a Nou Barris es va bonificar el 58% dels infants, a Sarrià - Sant Gervasi se'n va bonificar un 8%. El 65% de les bonificacions corresponen a infants els pares, mares, tutors o tutores dels quals tenen nacionalitat espanyola.

Pel que fa al procés d'assignació de places, el marca una normativa autonòmica, però a banda d'aquests criteris els municipis en poden establir d'altres. Així, el procés per assignar les places a Barcelona per al curs 2016-17 tenia en compte factors diversos, que donen una puntuació, ordenen les persones demandants del servei i cobreixen les primeres places segons la capacitat de cada centre.

Els criteris generals d'assignació de punts segons la normativa catalana són:

CRITERIS	PUNTS
CRITERIS GENERALS	
• Escolarització de germanes o germans en el centre en aquest moment.	40
• Mare, pare, tutor/a o guardador/a que treballi al centre.	40
• Proximitat al domicili habitual:	
Si és àrea d'influència. L'àrea d'influència pot ser el districte o unes delimitacions que englobin diversos barris, segons l'escola.	30
Si és al municipi només.	10
• Lloc de treball de la mare, pare, tutor/a o guardador/a.	20 si és dins l'àrea d'influència.
• Si la mare, pare o tutor/a rep ajut de la renda mínima d'inserció.	10
• Discapacitat de l'alumne/a, mare, pare, tutor/a o germans/anes.	10
PUNTS COMPLEMENTARIS (en cas d'empat)	
• Família nombrosa o monoparental.	15
• Malaltia crònica de l'alumna/e que li afecti el sistema digestiu, endocrí o metabòlic, inclosos celíacs.	10

* Elaboració pròpia

En cas d'un altre empat, per determinar qui pot entrar i qui no, s'utilitza un número que se sorteja arreu de Catalunya, i que ordena les persones sol·licitants.

Pel que fa als criteris, cal tenir en compte que tota discriminació és legal en principi només si fomenta la igualtat i compensa desigualtats preexistents. En diversos municipis, l'autonomia local ha creat una certa varietat de criteris complementaris, dels quals destaquen aquests exemples:

CRITERIS COMPLEMENTARIS	
Renda	<p>En general, els criteris obvien la renda. Tenen en compte la renda mínima d'inserció, però aquesta només afecta una minoria: el 2% dels infants catalans de 2014 tenien mares o pares beneficiaris de la renda mínima d'inserció, però l'any 2013 la taxa de risc de pobresa infantil era del 27%.</p> <p>Aquest poc pes de la renda és compartit a Catalunya i Madrid, però la majoria de comunitats autònomes tenen més en compte aquesta variable.</p>
Treball	<p>En alguns casos, com a Sabadell, s'apliquen punts si la mare, el pare, el tutor o la tutora treballen, ja que s'entén que tenen més necessitats de conciliació. El problema és que aquesta mesura fomenta la segregació per renda, i dificulta i desincentiva sortir de l'atur. A més, les persones en atur a principis de curs són persones actives que poden trobar feina durant el curs i que poden també treballar en negre.</p>
Monoparentalitat	<p>Els criteris de monoparentalitat s'han anat introduint i generalitzant en els últims anys.</p>

* Elaboració pròpia

A Barcelona bàsicament hi ha els criteris especials següents, a part dels bàsics:

CRITERIS ESPECIALS
<ul style="list-style-type: none"> • No separació de germans o germanes bessons: en cas que hi hagi un desempat per puntuació, entrarien tots dos infants (o més) o en quedarien exclosos.
<ul style="list-style-type: none"> • Escolarització preferent per a alumnes amb sordesa als 10 centres especialitzats.
<ul style="list-style-type: none"> • Escolarització preferent per a filles i fills de dones recluses del Centre Penitenciari de Dones de Barcelona del carrer de Doctor Trueta, 76-98, a la veïna escola bressol Cobi.
<ul style="list-style-type: none"> • Escolarització preferent d'infants amb discapacitats greus a EBM Escorial, especialitzada en aquesta atenció i amb 9 places reservades amb aquesta finalitat.

* Elaboració pròpia

Amb la crisi, hi ha hagut moviments migratoris a més d'una reducció de la natalitat. Això i la pèrdua de capacitat adquisitiva, juntament amb l'encariment de les escoles bressol, l'atur i la disminució de les necessitats de conciliació, han reduït el nombre d'infants usuaris d'educació infantil de primer cicle en un 12,7% els últims anys i en el conjunt de Catalunya.

Finalment, convé destacar que hi ha un problema de segregació ètnica i racial. La capacitat d'elecció de les llars fa que algunes famílies evitin escoles on es concentren infants de famílies migrades, fet que realimenta la guetització i perjudica la capacitat integradora del sistema.

Anàlisi de gènere de l'escola bressol

La política d'educació infantil es considera una política d'igualtat que promou la conciliació de la vida familiar amb la vida laboral. Una de les seves finalitats centrals és facilitar a les mares i els pares la criança de les seves filles i fills mentre duen a terme el seu treball remunerat al món laboral. Atès que tradicionalment la criança i el treball de cura ha recaigut en les dones i que en l'actualitat continuen assumint majoritàriament aquestes càrregues de treball, la regulació dels preus públics associats a les escoles bressol constitueix un eix central per a la promoció de la igualtat de gènere.

Des dels moviments feministes s'ha teoritzat extensament i reivindicat la necessitat que els governs, el mercat i els homes es corresponsabilitzin del treball de cura, de manera que el sosteniment de la vida no quedi invisibilitzat i delegat a les dones. S'han elaborat teories des de l'economia feminista i l'economia de cures que apunten a la urgència d'aquesta redistribució social del treball reproductiu i de cura i s'ha assenyalat la importància de posar el sosteniment de la vida en el centre de les polítiques públiques. Per tot això, cal debatre i analitzar en profunditat les implicacions de la regulació dels preus públics de les escoles bressol des d'una mirada feminista.

La regulació actual dels preus públics de les escoles bressol té mancances i limitacions que ens plantegen la necessitat de seguir avançant cap a un model de corresponsabilització de l'Administració pública en el treball de cura dels infants. D'una banda, no hi ha ajuts ni bonificacions per a les persones que no opten a les escoles bressol o en queden excloses, fet que limita les possibilitats de criança a un sol model i desatén totes les mares i els pares que queden fora de les llistes. Cal ressaltar que l'etapa de criança de 0-3 anys comporta un grau elevadíssim de dependència, ja que la petita infància requereix una atenció les 24 hores del dia, i, en canvi, pràcticament no hi ha polítiques públiques adreçades a cobrir aquestes necessitats d'alta intensitat.

Ens trobem, per tant, amb un escenari que planteja dos grans problemes des de la mirada feminista:

- a. Desigualtats en la política pública d'escoles bressol
- b. Manca d'altres polítiques per a la cura de la petita infància fora de l'escola bressol

a. Desigualtats de gènere en la política pública d'escoles bressol

Prenent com a punt de partida que les matrícules s'han encarat un 17% a Barcelona i han passat de 130 € a 160 € mensuals, que el servei de menjador ha patit un augment del 32% des de les retallades i ha passat de 90 € a 120 €, i que totes dues xifres suposen un cost mensual de 280 € per infant, en el cas que s'hagin de quedar a dinar, podem afirmar que la política de preus públics de les escoles bressol no arriba a les poblacions amb més risc de pobresa i exclusió.

Aquesta realitat està estretament relacionada amb el fenomen de feminització de la pobresa que s'aborda en l'Estratègia contra la feminització de la pobresa i de la precarietat a Barcelona 2016-2024. No arribar a les famílies amb menys recursos implica contribuir a la desigualtat de gènere, augmentar la pobresa de les dones i incrementar les seves càrregues de treball de cura. Aquesta espiral de foment de la desigualtat dificulta l'accés al mercat laboral, cronifica les situacions de pobresa i exclusió, i requereix una intervenció pública immediata per revertir la situació. En aquest context desigual, apareix la necessitat d'obrir el debat sobre la gratuïtat de les escoles bressol, de manera que s'hi garanteixi l'accés, com a mínim en els casos de risc de pobresa i exclusió.

La regulació actual de l'accés a l'escola bressol té en compte alguns criteris que són importants per al foment de la igualtat de gènere, com ara facilitar l'accés a nenes i nens amb un major grau de dependència (per discapacitat) o facilitar l'accés a alumnes que ja tenen germanes o germans al centre (per facilitar el treball de cura a les persones adultes a càrrec dels infants). Tot i això, des d'una perspectiva de gènere, no és recomanable que criteris tan centrals com ser una família nombrosa o monoparental es considerin complementaris sinó que han de ser prioritaris.

Es dona un pes molt important a la proximitat de l'habitatge o del lloc de treball al centre educatiu i això es positiu pel que fa a la gestió local i de proximitat de la vida a la ciutat, però en canvi situacions vitals tan centrals com tenir un nivell de renda baix només es té en compte si es rep la renda mínima d'inserció. Aquesta realitat està estretament vinculada a la interseccionalitat de les

desigualtats, és a dir, les dones i els homes no són grups homogenis amb les mateixes característiques ni contextos vitals. Les persones estem travessades per eixos diversos de desigualtat, com ara el gènere, l'origen, el nivell de renda, l'edat, l'orientació sexual, etcètera. Aquestes diferències condicionen i determinen la nostra posició de privilegi o opressió en la societat i impacten directament sobre el nostre accés als drets fonamentals i la nostra qualitat de vida; per tant, cal considerar-les de manera global per reduir les desigualtats.

En un marc ideal, els criteris de selecció no serien necessaris, ja que totes les persones que volguessin que les seves filles i fills accedissin a l'escola bressol ho tindrien garantit, sense procés de selecció. En el camí que cal fer fins arribar a aquesta situació, és important que es tingui en compte, de manera central i prioritària, com i qui duu a terme les tasques de sosteniment de la vida dels infants i quin és el nivell de càrrega de treball productiu i reproductiu que assumeix aquesta persona o aquest grup de persones. Cal mesurar, amb les enquestes d'usos del temps o altres metodologies que es considerin adequades, sobre qui recau la cura de la petita infància quan no poden accedir a l'escola bressol i en quines condicions es dona aquesta cura.

Per trencar l'espiral de la desigualtat de gènere i la feminització de la pobresa, cal garantir una corresponsabilització de les institucions públiques en la cura de la petita infància que orienti els criteris de selecció cap a la consideració central de la renda de les famílies i posi una atenció especial en les llars que suporten més càrregues de treball no remunerat (monoparentals, famílies amb membres dependents, etcètera). Buscar la igualtat efectiva entre dones i homes exigeix entendre l'accés a l'escola bressol com un dret universal i no només com una manera de conciliar les necessitats del mercat laboral.

En relació amb la bonificació, com hem assenyalat, hi ha una ajuda econòmica destinada a minorar la quota que paguen les famílies amb dificultats econòmiques i socials per l'escolaritat i l'alimentació de les nenes i els nens escolaritzats a les escoles bressol municipals de Barcelona.

En el cas de les bonificacions, és molt positiu que es tinguin en compte criteris relatius a la renda de les persones responsables dels infants, així com el grau de dependència del conjunt de la unitat de convivència (existència de membres amb discapacitats, famílies nombroses i famílies monoparentals). També cal considerar les famílies ateses per Serveis Socials, ja que s'entén que el seu nivell de risc d'exclusió pot ser més elevat. Els criteris, per tant, cobreixen una part significativa

de les situacions en què cal bonificar l'accés a l'escola bressol. Tanmateix, aquestes ajudes són insuficients per cobrir les necessitats que presenta la ciutadania de Barcelona.

L'accés a l'escola bressol no està garantit per a totes les persones que no poden pagar el preu públic estipulat. Els criteris de selecció de l'alumnat només tenen en compte el nivell adquisitiu en el sentit de valorar si s'està rebent la renda mínima d'inserció, fet que només afecta el 2% dels infants, però cal tenir en compte que la taxa de risc de pobresa infantil era del 27,9% el 2015 a Catalunya. Els menors de 16 anys són el grup poblacional amb més risc de pobresa i exclusió i, alhora, un grup d'edat amb un alt nivell de dependència de les persones adultes que les tenen al seu càrrec. Facilitar l'accés a espais de cura i educatius des de la primera infància ha de ser una prioritat per revertir l'espiral de la pobresa i reduir la desigualtat de gènere.

Taxa de risc de pobresa. 2011-2015
Per sexe i grups d'edat

	2011	2012	2013	2014	2015
Homes	18,1	19	20,7	20,2	18,9
De 16 a 64	17,3	18,5	20	19,3	18,4
65 anys i més	13	10,8	10,7	13,4	9,1
Dones	20,8	22	18,8	21,6	19
De 16 a 64	19,4	22	19,5	21,8	18,7
65 anys i més	18,9	15,1	13,7	15,1	14,4
Total	19,5	20,5	19,8	20,9	19
Menys de 16 any	26,9	28,8	27,3	28,8	27,9
De 16 a 64	18,4	20,2	19,8	20,6	18,5
65 anys i més	16,3	13,3	12,4	14,4	12,1

Institut d'Estadística de Catalunya

Aquesta dificultat de triar una escola bressol i accedir-hi s'incrementa exponencialment en el cas de famílies en processos migratoris, amb la qual cosa augmenta la desigualtat social. Les retallades autonòmiques, lluny de millorar la situació, han fet elevar els costos per família fins a 7 punts (del 33% al 40%)³⁰ i això fa previsible que aquestes discriminacions augmentin. De nou, veiem com les persones travessades per més eixos de desigualtat són les més perjudicades.

³⁰ Font: *Informe sobre la igualtat d'oportunitats a l'educació infantil (0-3 anys)*. Síndic de greuges, 2015.

b. Manca d'altres polítiques per a la cura de la petita infància fora de l'escola bressol

En comparació amb altres països europeus, Espanya i Catalunya tenen nivells d'escolarització infantil relativament elevats. Això no és ni positiu ni negatiu en si mateix, però cal preguntar-se quins són els motius d'aquesta realitat i si són part d'una elecció personal de les persones adultes a càrrec dels infants o bé són fruit de la manca d'alternatives per a la cura de la petita infància.

Això s'explica, en part, per l'accessibilitat del servei (essencialment la seva gratuïtat o preu assignat a cada país) i, en part, perquè en altres països s'ofereixen altres serveis i ajudes, com ara llicències de maternitat i paternitat més llargues i millor retribuïdes, que constitueixen sistemes més diversificats de corresponsabilització de l'Administració amb el treball de cura. Aquesta realitat incideix directament en la regulació dels preus públics de les escoles bressol, ja que cal tenir en compte quines altres possibilitats de cura i criança de la petita infància s'ofereixen a la ciutat de Barcelona.

En aquest sentit, els permisos de maternitat i paternitat tenen un fort impacte en la igualtat de gènere. En tot cas, és important subratllar que els països que han allargat els permisos de paternitat de manera obligatòria tenen nivells més alts de corresponsabilitat entre dones i homes en el treball reproductiu i, alhora, redueixen les desigualtats de gènere en l'accés al mercat laboral.

De nou, veiem que es fa necessari obrir un debat en profunditat a l'entorn de les necessitats de la criança i la corresponsabilització, en què es tingui en compte la diversitat de necessitats i es respectin les eleccions personals sobre la criança. És imprescindible incloure els debats i les aproximacions feministes en aquesta matèria per assolir una societat que posi la vida en el centre de les seves polítiques i corregeixi les desigualtats socials actuals.

Quan es posa el sosteniment de la vida en el centre de la política pública, es fa evident que les polítiques de les escoles bressol, els permisos de maternitat i paternitat i la cobertura social en general formen un paquet que determina el nivell de corresponsabilitat de l'Administració i del conjunt dels agents socials en el treball de cura i reproductiu.

Ampliació del debat: de les escoles bressol a la inclusió de models de criança diferents.

Com hem apuntat anteriorment, el debat sobre el model de criança a la nostra societat és avui un debat viu i en construcció constant. Des dels diversos moviments feministes s'estan elaborant una varietat de demandes que han de ser escoltades. Cal treballar per anar més enllà de les polítiques de conciliació familiar pensades perquè les mares i els pares tinguin un servei de cura de les seves filles i fills durant els horaris laborals i avançar cap a un model de corresponsabilització de la cura més ampli.

Hem de tenir en compte que si posem la vida de les persones en el centre de la política pública és desitjable que es trenqui aquesta divisió estricta i inamovible entre les esferes pública i privada, criança i vida laboral, etcètera. També caldria obrir espai a models de vida multidimensionals que incloguin la criança, el treball remunerat, l'oci, etcètera d'una manera més integrada i compatible i que trenqui les lògiques productivistes que tot sovint regulen les polítiques públiques en general i els preus públics en aquest cas particular.

Des dels moviments feministes es planteja que l'ús d'escoles bressol és una proposta tan vàlida com qualsevol altra sempre que no es vegi com l'única opció. Plantegen també que no es legisli en contra d'altres possibilitats d'organització familiar i que es visibilitzin altres opcions de criança. No correspon a aquest informe aprofundir en aquest debat, però sí que és important subratllar que és un tema complex i amb moltes cares que cal tractar des de l'àmbit municipal, ja que si les ajudes a la petita infància es limiten a un sol model, l'escola bressol, es deixaran de banda altres necessitats i mirades. L'accés garantit a l'escola bressol és un requisit imprescindible, però no suficient per avançar cap a la igualtat de gènere.

Actualment estan sorgint també espais de criança col·lectiva, cooperatives de cura de la petita infància, grups de lactància col·lectius, reivindicacions sobre la cotització i el sou de les persones que es queden a casa tenint cura dels infants, iniciatives de mares de dia, etcètera.

Aquestes iniciatives donen resposta a la necessitat de construir models més inclusius i menys productivistes, atès que són més adaptables a les necessitats específiques de cada mare i pare i evidencien la necessitat social creixent de col·locar el tema de la cura en el centre de l'organització social de la ciutat. Cal tenir en compte aquestes propostes a l'hora d'elaborar una política pública sobre aquesta qüestió i complementar la regulació dels preus públics de les escoles bressol amb la promoció d'altres opcions de criança.

Recomanacions per incorporar la perspectiva de gènere als preus públics de les escoles bressol i a les polítiques d'infància en general

- Garantir l'accés universal a l'escola bressol.
- Analitzar qui es fa càrrec dels infants que no accedeixen a l'escola bressol (qui té cura dels infants, qui demana reduccions de jornada, excedències o deixa de treballar, etcètera) per visibilitzar el treball de cura i implantar polítiques o ajustos que tinguin en compte la realitat diferent entre dones i homes.
- Elaborar un estudi ampliat de les necessitats de cura de la petita infància i de quins ajuts són necessaris més enllà de l'accés garantit a l'escola bressol. És recomanable que criteris com ser família nombrosa o monoparental siguin criteris prioritaris.
- Promocionar polítiques públiques paral·leles per a les persones que es fan càrrec dels infants que no han pogut o no han volgut accedir a l'escola bressol.
- Apropar-se a iniciatives de criança cooperativa i autogestionada i promocionar-les.
- Obtenir dades segregades per sexe de les persones sol·licitants i beneficiàries d'ajuts (famílies monoparentals, quants homes, quantes dones, imports, etcètera).

5.5. Preus públics del servei d'atenció domiciliària

Introducció al servei d'atenció domiciliària

El servei d'atenció domiciliària (SAD) és una de les polítiques públiques destinades a la cura de les persones amb dependència intensiva, especialment utilitzat per gent gran, i de suport a la seva unitat de convivència. Implica l'atenció personal i, en alguns casos, el suport a la neteja i el manteniment de la llar de persones residents a Barcelona derivades des dels Serveis Socials bàsics de l'Ajuntament, és a dir, persones amb dificultats per dur a terme les activitats de la vida diària, dificultats d'integració social o amb una autonomia personal reduïda.

Aquest servei coexisteix amb una àmplia oferta privada amb ànim de lucre i sense ànim de lucre. Gairebé tot el cost del servei es cobreix amb despesa pressupostària, però formalment hi ha un preu públic i un debat sobre el copagament del servei.

El servei és gestionat per l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS), un organisme autònom local de l'Ajuntament creat el 2010 que gestiona els 40 centres de Serveis Socials que configuren la xarxa d'atenció bàsica de la ciutat. Actualment l'integren prop de 700 professionals i té un pressupost anual de 100 milions d'euros. Entre els serveis que gestiona hi ha el servei d'atenció domiciliària (SAD) i els serveis Àpats a Domicili i Àpats en Companyia. Si bé l'IMSS gestiona els anomenats *serveis socials bàsics*, els serveis socials especialitzats els gestiona el Consorci de Serveis Socials de Barcelona.

Pel que fa al marc normatiu del servei, destaca la Llei reguladora de les bases de règim local i la Llei de règim local de Catalunya, en què s'afirma que és competència obligatòria dels municipis de més de 20.000 habitants "l'avaluació i la informació de situacions de necessitat social i l'atenció immediata a persones en situació o risc d'exclusió social".

És fonamental també la Llei estatal 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, coneguda com a Llei de la dependència. En l'article 12, aquesta llei estableix que les entitats locals participaran en la gestió dels serveis d'atenció a les persones en situació de dependència, d'acord amb la normativa de les comunitats autònomes respectives. Juntament amb el reglament local específic i l'acord

corresponent de preus, aquesta llei determina el règim jurídic bàsic del servei i la posició jurídica de les persones usuàries.

La Llei autonòmica 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials de Catalunya atribueix als municipis de més de 20.000 habitants un conjunt de competències pròpies dels serveis socials bàsics, entre les quals es troba la creació i la gestió del Servei de Teleassistència i el Servei Bàsic d'Ajuda a Domicili. S'hi exposa també el sistema de finançament i copagament i es disposa que ningú no s'ha de veure exclòs dels serveis o les prestacions garantides per manca de recursos econòmics i que no s'ha de condicionar la qualitat del servei o la prioritat o la urgència de l'atenció a la participació econòmica.

L'informe de 2014 de l'Observatori de la Xarxa Local de Serveis Socials d'Atenció Domiciliària, que inclou dades de 131 municipis de la demarcació de Barcelona (excepte Barcelona ciutat, i sobre un total de 194 municipis), exposava que el 2014 el 71% de les persones usuàries de més de 65 anys eren dones. En aquest mateix informe s'indicava que el grau de cobertura de les persones de més de 65 anys és del 3,3%, per sota del 4% que fixa com a objectiu la Llei de serveis socials. La despesa anual per persona usuària és de 1.863 €.

El 2013, el preu mitjà de l'hora se situava en 15,19 €, estancat des del 2009. De 2003 a 2009 havia augmentat, partint originalment d'11,79 €. El 2013, la despesa es cobria amb un 28% d'aportacions del municipi, un 5% de les taxes o preus públics i un 67% de finançament extern (diputacions, govern central i autonòmic). Tot i que és un servei amb copagament, aquest copagament és mínim. L'externalització del servei ha anat en augment i ha arribat al 93% de les hores el 2013. L'externalització és proporcional a la mida del municipi.

En el cas de Barcelona, el pressupost total del servei ha augmentat de 45 milions el 2011 a 53 milions el 2015 i 66 el 2016, i actualment la plantilla és d'aproximadament 3.000 professionals. L'any 2011 hi havia 16.682 persones ateses pel servei, mentre que el 2015 s'havia arribat a 20.534 persones ateses en un moment o altre de l'any (cal tenir en compte que és un servei amb altes i baixes importants). Pel que fa a hores, l'any 2011 se'n feien 2.480.000, mentre que el 2015 se'n van fer 3.640.000. Pel que fa al sexe de les persones usuàries, l'octubre del 2016 hi havia 17.084 persones rebent el servei, de les quals 12.681 eren dones i 4.403, homes. Aquesta informació es troba en el sistema informàtic de l'Institut Municipal de Serveis Socials. El que no és accessible és el nom de contacte en cas d'emergència, que forma part de cada contracte.

El conjunt de serveis socials de Barcelona està finançat en un 41% per transferències de la Generalitat, algunes de les quals provenen directament del Govern central. Això incompleix la Llei de dependència, que fixa aquest finançament supralocal en el 66%. Tot i l'augment durant el 2016, els 52 milions anuals estan lluny del que es transferia abans de les retallades, 82 milions. En el cas del SAD, el 2016 l'Ajuntament hi ha pressupostat 22 milions, 7 més que el 2015. Això es deu al fet que la Llei de dependència obliga a atendre les persones valorades com a dependents. Tot i que les retallades havien obligat a prioritzar, actualment ja es cobreix el conjunt de persones amb grau de dependència 1, a més dels nivells 2 i 3.

La gestió del SAD a Barcelona s'externalitza a través de concursos públics de dos anys i la ciutat està dividida en quatre zones. A principis de 2016, el nou concurs va adjudicar el servei de dues zones a Clece, empresa del grup ACS (propietat de Florentino Pérez) i Valoriza, del grup Sacyr i especialitzada en gestió i manteniment integral d'edificis. Prèviament aquestes zones havien estat cobertes per Associació Benestar i Desenvolupament. Les altres dues zones les va tornar a guanyar l'empresa social Suara.

A Barcelona aquest servei té una mitjana anual de 20.000 persones usuàries i, en principi, es copaga segons el que exposa l'acord de preus públics i que descrivim tot seguit. Tanmateix, com ens informa el mateix Institut Municipal de Serveis Socials, a la pràctica, només unes 150 persones usuàries paguen el servei. Podem considerar negligible el copagament i podem considerar que el preu públic és poc rellevant.

Els objectius del servei d'atenció domiciliària són:

- Possibilitar que les persones i les unitats de convivència puguin romandre en el seu domicili i en el seu entorn habitual el màxim de temps possible i amb la màxima qualitat de vida.
- Donar suport a les famílies que tenen al seu càrrec persones en situació de dependència o de risc social.
- Compensar la pèrdua d'autonomia i prevenir-ne el deteriorament donant suport per dur a terme les activitats de la vida diària i mantenir l'entorn domèstic en condicions adequades d'habitabilitat.
- Potenciar l'autonomia personal i familiar per a la integració en l'entorn habitual, estimulant l'adquisició de competències personals i familiars.

- Ser element de detecció de situacions de necessitat que puguin requerir altres intervencions.

S'entén que les persones usuàries del servei són:

- Persones en situació de dependència per dur a terme activitats bàsiques de la vida diària, o amb deteriorament cognitiu que no tenen suport sociofamiliar permanent i suficient per atendre les seves necessitats bàsiques.
- Persones i famílies en situació de risc social per manca de capacitat o hàbits per a l'autocura i en la relació amb l'entorn, o per manca de capacitat o hàbits per a l'organització familiar i de la llar i per a l'atenció als membres de la família, especialment als infants i la seva relació amb l'entorn.
- Persones i famílies en situació de fragilitat.

Per gaudir d'aquest servei cal anar al centre de Serveis Socials que li correspon per domicili. A través d'aquests serveis s'exerceix la competència autonòmica de valorar cada cas personal per part dels professionals dels equips bàsics d'atenció social bàsica, que en cada cas tindran en compte el grau de dependència, la situació econòmica i el suport familiar de la persona sol·licitant.

La valoració assigna un nivell de dependència de l'1 (menys dependència) al 3 (més dependència) i, a partir d'aquí, correspon a l'Ajuntament fer el contracte PIA (Pla individual d'atenció) on es determinarà quins recursos s'assignen a la persona usuària: copagament de la persona cuidadora (professional o familiar), residencials, SAD, etcètera.

Les tasques del servei es detallen en l'Annex II. Aquestes tasques s'adapten a cada cas concret i les determina el personal de serveis socials en un pla de treball. El 99% del personal professional d'aquest servei són dones.

Les excepcions formalitzades per al pagament en l'acord de preus públics són:

- Persones usuàries de serveis socioeducatius en situació de risc greu o prescripció no plenament voluntària.
- Persones usuàries que tinguin una capacitat econòmica disponible mensual inferior a l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC, fixada durant l'exercici 2015 i pròrrogues, en 569,12 euros mensuals i 7.967,73 euros anuals).

La quantitat íntegra que cal pagar per la tarifa, en principi, és la següent:

- Servei d'atenció personal: 16,24 €/hora
- Servei de neteja de la llar: 13,83 €/hora

Aquesta quantitat es redueix a partir d'una fórmula molt complexa que valora la renda disponible de la persona usuària en proporció a l'IRSC.³¹ En el càlcul d'aquesta renda disponible es tenen en compte els condicionants personals i de la unitat de convivència, com ara costos de la hipoteca i costos derivats de persones dependents. Això permet estimar una renda neta realment disponible. Si aquesta renda supera el doble de l'IRSC, no hi ha bonificació. Si és menor, la persona usuària rep una bonificació en proporció, fins que s'arriba a la gratuïtat en cas que la renda neta disponible sigui igual o menor a l'IRSC. L'Administració fa els càlculs i cobra mensualment.

Sobre l'import de la quota líquida resultant s'estableixen bàsicament les limitacions següents:

- L'import màxim no superarà el 65% del cost del servei.
- No es liquidarà el preu públic si la quota líquida resultant és inferior a 40 €.

Per al càlcul de la renda disponible, els ingressos es calculen segons l'article 5 de l'Ordre ASC/432/2007, Criteris de valoració de la capacitat econòmica de la persona beneficiària:

“1. La capacitat econòmica de la persona beneficiària consistirà en la suma dels ingressos derivats de la seva renda personal, computats segons els criteris establerts en la legislació de l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF), exclouent els guanys o les pèrdues patrimonials. L'òrgan competent inclourà, entre els ingressos computables, les pensions i les prestacions socials, públiques o privades, exemptes de l'IRPF.

---

³¹ L'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) és un indicador que publica anualment la Generalitat a través de la Llei de pressupostos, en què s'indica la renda mínima que es considera que necessita una persona a Catalunya per fer front a les despeses essencials per al manteniment propi o de les persones de la unitat de convivència. A aquest índex, s'hi aplica un factor corrector per municipi per tenir en compte l'especificitat del cost de la vida a la ciutat.

Aquest indicador s'empra com a referència per aplicar bonificacions en funció de la renda, ja que es va actualitzant cada any. El va establir la Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic. Per a l'exercici 2015, la Llei de pressupostos de la Generalitat fixa el valor de l'IRSC en 569,12 euros mensuals i 7.967,73 euros anuals.

2. En el supòsit de declaració conjunta de l'IRPF, la suma d'ingressos computable es distribuirà en parts iguals entre els dos cònjuges declarants. [Aquest criteri no té en compte les diferents economies que es donen dins de la llar.]

3. L'assignació econòmica i el complement per fill a càrrec major de 18 anys, afectat per un grau de discapacitat del 75 per cent o superior, es considerarà ingrés del fill, sempre que no estigui legalment incapacitat, d'acord amb el que preveu l'article 182 del Reial decret legislatiu 1/1994, de 20 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de Seguretat Social.

4. La suma dels ingressos es reduirà per compensar les càrregues familiars. La reducció s'aplicarà sobre els fills de la persona beneficiària, sempre que hi concorrin els requisits següents:

a) Els fills tenen menys de 25 anys en la data de presentació de la sol·licitud de reconeixement de la situació de dependència.

b) Els fills reben ingressos situats per sota de l'índex de renda de suficiència de Catalunya (IRSC), llevat que tinguin un grau de discapacitat del 33 per cent o superior, en què la valoració es farà tenint en compte la discapacitat.

L'òrgan competent aplicarà l'import de l'IRSC vigent durant l'últim exercici anual sobre el que disposi de dades oficials del fill valorat.

5. La reducció per càrregues familiars s'obindrà multiplicant l'import de l'índex de renda de suficiència de Catalunya (IRSC), pels coeficients següents:

a) 0,5 per cada fill/a.

b) 1 per cada fill/a discapacitat.

L'òrgan competent aplicarà l'import de l'IRSC vigent durant l'últim exercici anual sobre el que disposi de dades oficials de la persona beneficiària.

6. El període de temps computable per valorar la capacitat econòmica serà l'últim exercici anual sobre el que l'òrgan competent disposi de dades oficials.

7. La capacitat econòmica de la persona beneficiària consistirà en la suma dels imports indicats en l'apartat 1 d'aquest article, d'acord amb les regles i els criteris establerts. L'òrgan competent restarà de l'import total de la suma la reducció per càrregues familiars.

8. Els òrgans encarregats de valorar la capacitat econòmica sol·licitaran directament dels organismes corresponents les dades necessàries per valorar la capacitat econòmica de la persona beneficiària, d'acord amb la legislació vigent en matèria de protecció de dades. Els òrgans competents també podran requerir de la persona beneficiària la presentació de les dades esmentades.”

Les despeses es calculen sumant:

- L'habitatge, enteses com l'import de la hipoteca o del lloguer a càrrec de la persona usuària o cònjuge amb un màxim del 30% de l'IRSC, inclòs el factor corrector de Barcelona.
- Les corresponents als serveis d'atenció a causa de la dependència (centre de dia).

I s'apliquen les reduccions següents:

Es consideren reduccions relatives a les filles i fills menors de 25 anys en la data de la presentació de la sol·licitud que convisquin al domicili i amb rendes inferiors a l'IRSC (amb el coeficient corrector de Barcelona), i les filles i fills discapacitats amb un grau de discapacitat mínim del 33% que convisquin al domicili, amb coeficients de 0,7 i 1,5, respectivament. S'inclourà també una reducció equivalent a la d'una filla o fill discapacitats amb un grau mínim del 33%, quan la persona usuària presenti aquest grau de discapacitat.

Anàlisi de gènere del servei d'atenció domiciliària

El servei d'atenció domiciliària està innegablement relacionat amb les vides de les dones. La relació funciona en una doble direcció: d'una banda, hem vist que la gran majoria de persones usuàries del servei són dones de més de 65 anys i, de l'altra, cal visibilitzar que la gran majoria de persones que cuiden (tant si és de manera remunerada a través d'aquest servei o d'altres sistemes privatitzats com si és per vincle familiar) també són dones.

Tal com hem plantejat des de l'inici del document, la cura és essencial per al manteniment de la vida i no hi ha cap sistema productiu que es pugui mantenir sense els vincles d'interdependència entre les persones. Quan parlem de persones amb dependència, sovint oblidem que totes les persones som dependents en graus diversos segons l'etapa del cicle vital, l'estat de salut i altres variables que determinen el nostre grau d'autonomia-dependència.

Totes les polítiques públiques adreçades a la cura de persones amb un menor grau d'autonomia (és a dir, persones que depenen d'altres persones per cobrir un nombre més elevat de les seves necessitats) haurien de ser tractades des d'una doble dimensió: la promoció de l'autonomia de la persona receptora de la cura i la garantia que tindrà una altra persona que l'acompanyi en les activitats en què sigui més dependent. I cal fer tot això garantint sempre la dignitat d'ambdues parts, de la persona proveïdora i de la persona receptora de la cura. Aquest és un plantejament d'una importància central que cristal·litza quan parlem de l'atenció domiciliària, entre d'altres polítiques públiques d'acompanyament en situacions de dependència.

Les activitats de cura es continuen fent majoritàriament en família, es fan per afecte, per obligació moral o per ambdues coses alhora. Aquesta realitat té un valor econòmic significatiu que es posa de manifest quan aquest cost s'ha de cobrir a través de serveis del mercat o quan el cobreix l'Administració pública. Quan aquests treballs de cura es cobreixen dins la família, s'està economitzant en despesa pública i s'està fent una aportació del tot significativa per al bon funcionament social.

Generar polítiques públiques que abordin l'economia de les cures des del govern municipal i quantificar-ne el cost suposa un pas important per al reconeixement i la valoració de l'economia de les cures. També implica la corresponsabilització dels poders públics en el sosteniment de la vida. Tot això són millores significatives, però encara cal avançar cap a un model social que tingui en compte aquest treball també quan es fa des de les unitats de convivència, de manera que quedi reflectit en el sistema de comptes municipal.

També en el camp de l'atenció a les persones adultes amb dependència sabem que són les dones les que cuiden majoritàriament, tant de manera remunerada com no remunerada. En aquest sentit, seria interessant generar un sistema de recollida de dades per poder quantificar, a la ciutat de Barcelona, quin és el percentatge de dones que fan aquestes tasques quan no hi intervé el sistema d'atenció domiciliària o altres mitjans públics o de mercat.

Això és important perquè la quantitat de temps que dediquen moltes dones a la cura limita les seves oportunitats de manera directa. Per tant, el grau d'implicació de l'Ajuntament de Barcelona en la provisió de la cura i el benestar repercuteix directament en la vida de les persones que fan el treball de cura i redueix la desigualtat de gènere.

La responsabilització dels poders públics en la provisió de la cura té una importància especial en el context social actual. La transformació de les estructures familiars tradicionals genera un canvi substancial: moltes dones ja no es veuen obligades a quedar-se a la llar i tenir cura dels membres de la família i gradualment creix la capacitat de decidir si es vol fer o no. Tanmateix, aquesta llibertat d'elecció passa per tenir recursos i alternatives. Paral·lelament, les situacions de dependència vinculades a l'edat han augmentat amb l'increment de l'esperança de vida.

Aquesta combinació de factors aguditza la desigualtat social i de gènere. El treball de cura es distribueix per criteris jeràrquics de gènere, classe i origen, entre d'altres. Dit d'una altra manera, generalment qui cuida és qui pitjor situat està en l'escala d'opressió-privilegi determinada per motius com el gènere, l'origen, l'estatus migratori, el nivell de renda, l'orientació sexual, etcètera. En aquest àmbit, també es fa evident que les interseccionalitats travessen les vides de les dones i en determinen la qualitat de vida. Per exemple, la majoria de persones dedicades al treball remunerat de cura són dones i sovint dones procedents d'altres països i/o amb un baix nivell d'ingressos econòmics. Aquesta realitat queda reflectida en l'increment de contractacions de cuidadores migrades i afecta doblement les famílies en risc d'exclusió social.

El servei d'atenció domiciliària constitueix una intervenció pública que ajuda a revertir aquesta tendència i caldria analitzar-la conjuntament amb la resta de polítiques públiques que s'estan elaborant des de l'Ajuntament de Barcelona en l'àmbit de la cura i la corresponsabilització del sosteniment de la vida, per valorar-ne l'efecte global. La responsabilització pública de la cura ha de procurar que el sosteniment de la vida no es converteixi en un negoci per als mercats i ha de prioritzar el dret al benestar. En els darrers anys està augmentant la contractació privada en aquest àmbit sense garanties suficients en les condicions de treball i els drets laborals de les persones que fan el treball de cura. Per això es fa necessària una intervenció pública ferma que reguli la situació i, a més, garanteixi que, com a mínim, les persones que no poden accedir als serveis privats de cura hi tinguin un accés públic i gratuït.

Recomanacions per incorporar la perspectiva de gènere als preus públics del servei d'atenció domiciliària i a les polítiques de cura de la gent gran

- Garantir la possibilitat d'accés al servei d'atenció domiciliària a totes les persones amb un grau de dependència reconegut.
- Analitzar qui es fa càrrec de les persones quan no poden accedir al servei d'atenció domiciliària i en quines condicions ho fan.
- Promoure ajuts paral·lels que facilitin la cura de persones amb dependència, independentment de si disposen del servei d'atenció domiciliària.
- Analitzar si els criteris que s'utilitzen per al càlcul de la renda / capacitat econòmica tenen en compte les realitats diverses que hi ha a les llars i les desigualtats entre dones i homes.
- Obtenir i analitzar les dades relatives a les reduccions, els imports, els costos totals assumits, etcètera, desagregades per sexe, per poder valorar l'impacte i proposar noves mesures i ajustos, si es considera necessari.

5.6. Preus públics dels serveis i els equipaments esportius

Introducció als preus públics esportius

Segons la Llei de bases de règim local, una de les competències municipals és la promoció de l'esport i les instal·lacions esportives i d'ocupació del temps lliure. A Barcelona hi ha més de 120 instal·lacions esportives municipals (IEM): 46 centres esportius municipals (CEM), 16 instal·lacions esportives singulars especialitzades en una modalitat esportiva, 37 camps de futbol i 23 pistes poliesportives, pavellons i altres espais. Entre tots, hi ha més de 180.000 persones abonades.

Aquests equipaments esportius són gestionats indirectament per concessions a clubs o entitats a la vegada que depenen dels districtes i de l'Institut Barcelona Esports (IBE). L'IBE és un organisme autònom que gestiona les instal·lacions esportives i s'encarrega de fer el seguiment del contracte de concessió i de revisar la gestió de l'equipament. Els districtes són els encarregats d'administrar els equipaments municipals en general. En relació amb els preus públics, al setembre els equipaments fan una previsió de pressupost i una proposta de modificació o no de preus basant-se en una justificació. Els districtes i l'IBE són responsables d'aprovar aquesta modificació i d'elaborar un expedient general de preus públics esportius que envien a la Direcció de Política Fiscal.

Els districtes i l'IBE tenen en compte les necessitats específiques del barri i les característiques del centre a l'hora d'acceptar o no les modificacions. Per exemple, si la concessió ha implicat, per part de l'entitat gestora, una despesa sobrevinguda o un desemborsament important en inversió, es poden acceptar unes tarifes més altes. Durant anys, el compromís ha estat variar anualment els preus públics en funció de l'IPC, en general.

Inicialment es va promocionar l'autonomia dels equipaments per afavorir que s'adaptessin a cada entorn i situació. Això va fer proliferar la varietat de tarifes per horaris o condicions personals, així com les diferències entre centres. Darrerament des de l'IBE i els districtes s'ha promogut l'homogeneïtzació de preus entre equipaments, any rere any, però la varietat i les diferències entre equipaments impossibiliten una anàlisi detallada conjunta. Tan sols podem afirmar que la tarifa de jornada completa mitjana és de 45 € mensuals.

Podem dir que el límit teòric legal dels preus públics de cobrir almenys el cost del servei no es compleix del tot. En relació amb les bonificacions, els darrers anys s'han generalitzat tarifes familiars com la de monoparentalitat, que enguany ja està present en el 93% d'equipaments. Hi ha tarifes per edat i per estar a l'atur, cobertes amb el pressupost de despeses de l'Ajuntament. En relació amb la bonificació d'atur, el 2014, 5.389 persones (no sabem quantes són dones i quants, homes) van gaudir del programa de reducció de la quota d'un 50%, amb una despesa d'1.165.625 euros.

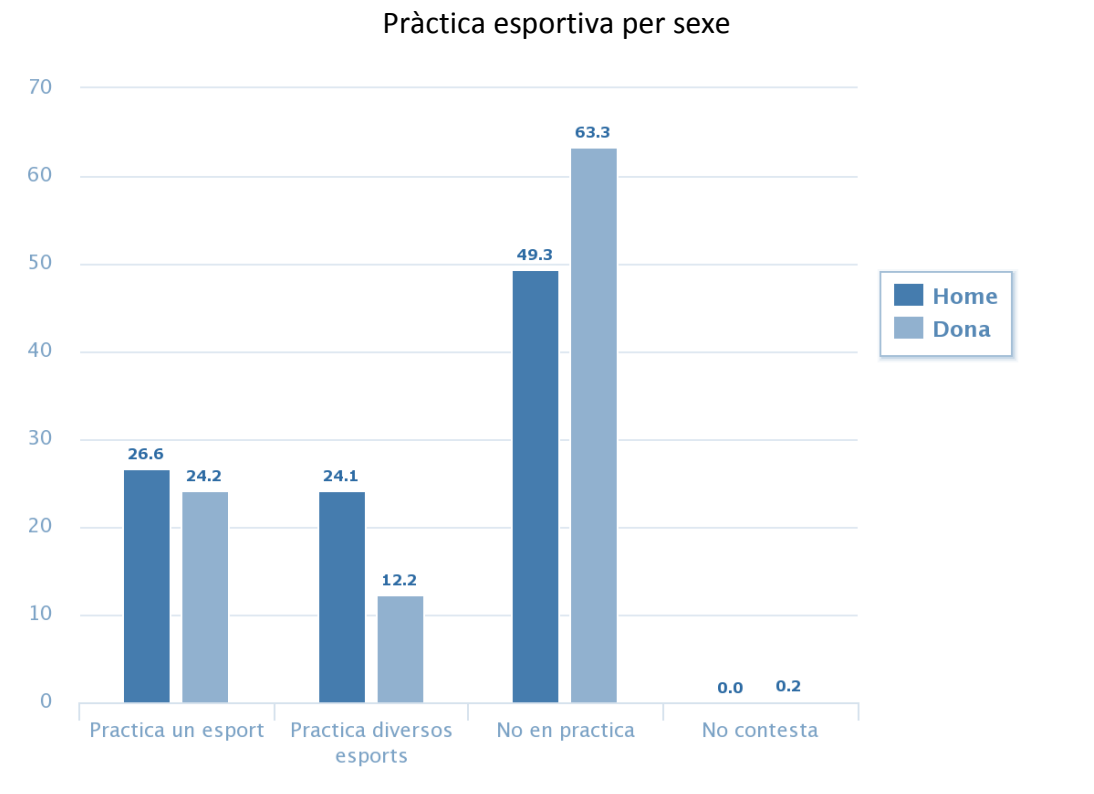
Tots els equipaments tenen una partida de promoció esportiva. Els districtes i l'IBE decideixen en què destinar aquesta partida, que es pot assignar a grups esportius nous. No hi ha política de gènere explícita, tot i que sí que es destina aquesta partida a bonificar equips esportius en els esports en què hi ha una participació esbiaixada de gènere, com el rugbi. No és el cas, per exemple, del bàsquet. No hi ha cap estudi sobre persones usuàries i gènere dels equipaments municipals de Barcelona.

Convé destacar que enguany l'Ajuntament de Sabadell ha fet una modificació dels preus públics per al 2017 que inclou explícitament una bonificació per raó de sexe. Es tracta del preu públic per espais esportius, usos esportius esporàdics i torneig, i usos no esportius puntuals. Entre les excepcions, hi consten "les entitats o associacions de Sabadell sense afany de lucre, inscrites al Registre Municipal d'Entitats per aquells col·lectius que participin en competicions oficials de categoria femení, per a l'ús ordinari durant la temporada esportiva".

Anàlisi de gènere dels hàbits esportius a Barcelona

Hi ha una àmplia varietat d'estudis genèrics sobre els hàbits esportius diferenciant entre dones i homes. Està a bastament estudiat que el gènere, juntament amb l'edat, és un factor molt rellevant en aquest camp. Altres variables importants són la nacionalitat i la renda. La base empírica i estadística existent en aquest camp suposa un punt de partida potent a l'hora de plantejar una política que iguali els gèneres a l'esport. Però cal disposar de més dades desagregades per sexe per poder fer una anàlisi més exhaustiva de l'impacte que tenen les polítiques que es fan en aquesta matèria i valorar si s'estan fent prou esforços per reduir la desigualtat de gènere.

Un d'aquests estudis és de l'Observatori Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya. Aquest organisme publica dades desagregades per sexe de les diverses dimensions d'anàlisi dels hàbits esportius, i hi podem comprovar que la pràctica esportiva és desigual, ja que les dones practiquen significativament menys esport que els homes. Un 63,3% de les dones declaren que no practiquen esport davant el 49,3% dels homes.

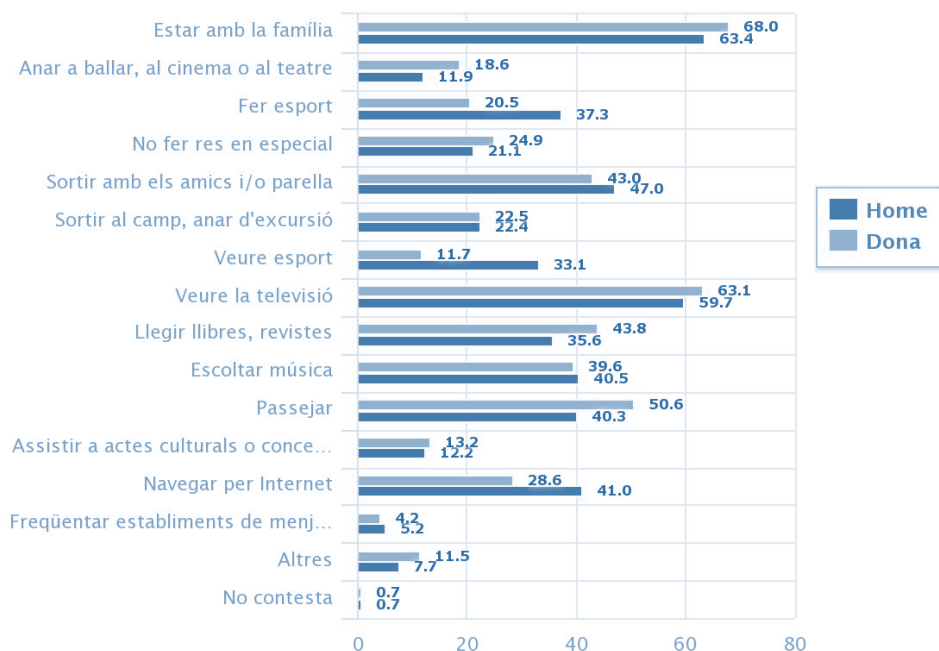

* Font: Observatori Català de l'Esport, 2012; a partir de CIS, 2010

Això s'explica, en part, per la desigualtat en la quantitat de temps lliure disponible i per la diversitat d'activitats que es prioritza fer durant aquest temps lliure. Com podem veure en el gràfic següent, el 37,3% dels homes practiquen esport al seu temps lliure davant el 20,5% de les dones. Aquesta diferència de 16,8 punts és molt significativa. La masculinització de l'interès per l'esport es veu de manera encara més clara quan observem que el 33,1% dels homes assisteixen com a espectadors d'activitats esportives en el seu temps lliure davant l'11,7% de les dones. Per tant, cal promocionar l'interès de les dones en l'esport o, dit d'una altra manera, desvincular l'esport dels interessos socialment construïts exclusivament com a masculins.

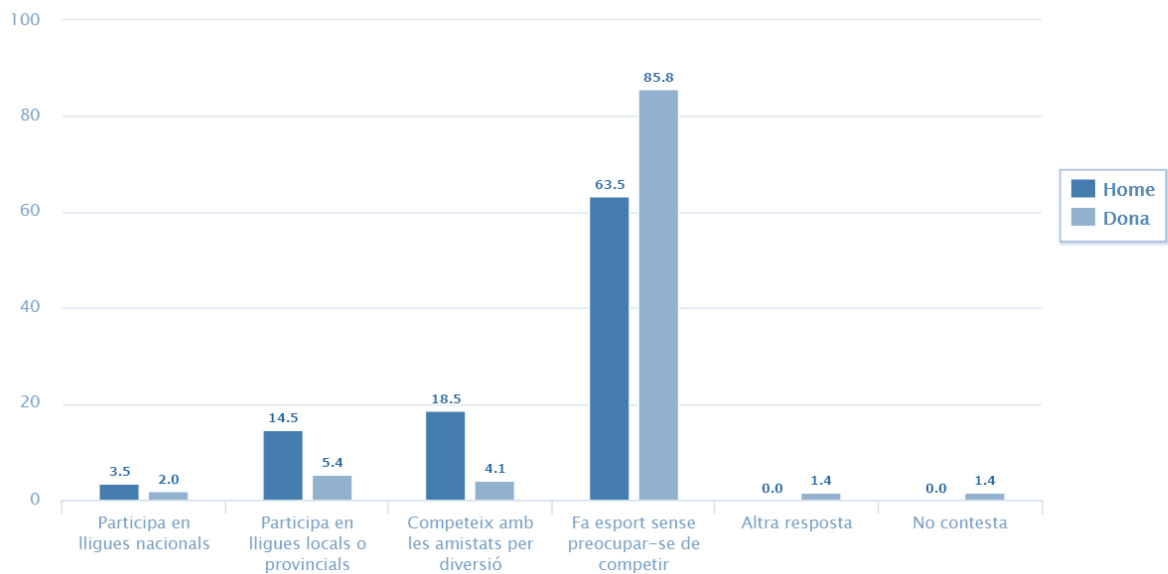
Activitats de temps lliure per sexe

* Font: Observatori Català de l'Esport, 2012; a partir de CIS, 2010

La socialització binària en la competitivitat com a valor associat a allò masculí en contraposició amb els valors d'empatia i cooperació associats a allò considerat femení es reflecteix en el tipus de pràctica esportiva que duen a terme dones i homes a Catalunya. Trobem que el 85,8% de les dones que fan esport diuen que ho fan sense preocupar-se per competir davant del 63,6% dels homes. Una de les diferències més significatives la trobem en la participació de les dones en lligues (tant federades com locals) i competicions entre les amistats.

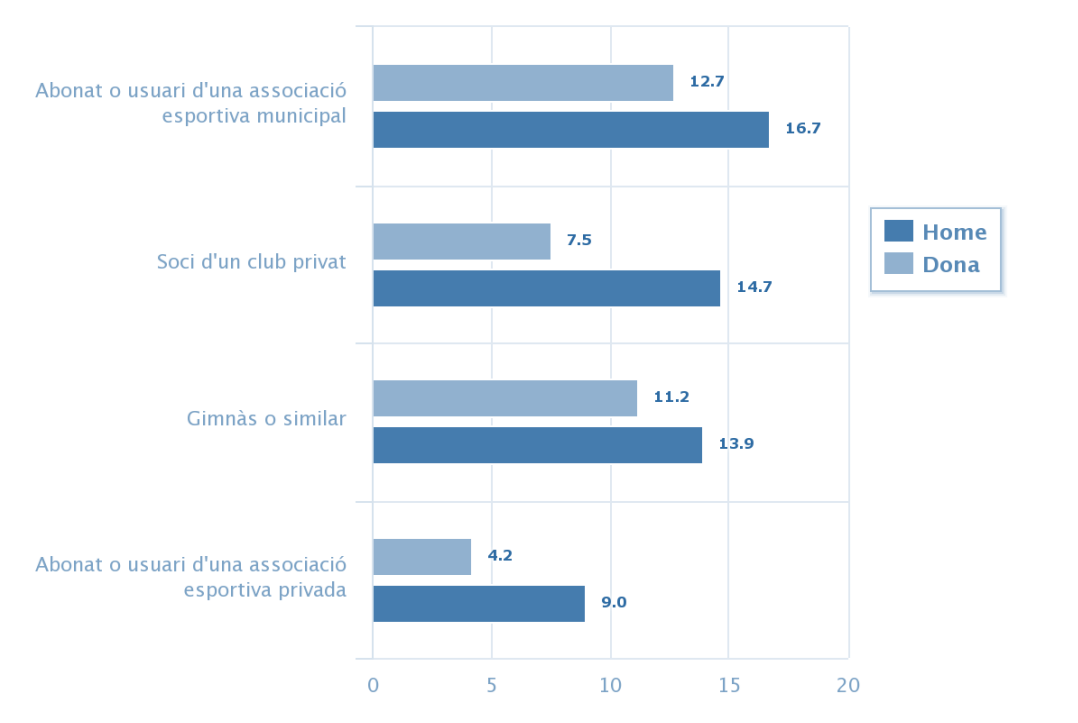
Nivell de competició esportiva
Sexe

* Font: Observatori Català de l'Esport, 2012; a partir de CIS, 2010

Si analitzem el sexe de les persones usuàries dels equipaments esportius, com es veu en el gràfic presentat a continuació, hi ha una diferència de 4 punts entre dones i homes abonats o usuaris d'una associació esportiva municipal. La desigualtat de gènere es repeteix a tots els espais d'ús esportiu amb una rellevància especial dels espais privats, on encara es fa més gran la bretxa de gènere.

Pràctica esportiva organitzada per sexe

* Font: Observatori Català de l'Esport, 2012; a partir de CIS, 2010

Aquestes informacions ens confirmen la importància de disposar de dades desagregades per sexe. Tenir aquests estudis estadístics proporciona una base numèrica per corroborar algunes desigualtats de gènere que podem intuir, però poc sovint demostrar quantitativament.

Un altre estudi rellevant és l'Enquesta d'hàbits esportius a Barcelona del 2013, realitzada per l'Ajuntament de Barcelona. En aquest estudi, s'hi exposen, entre altres, les motivacions diferents que han portat dones i homes a deixar l'esport. Una de les diferències principals és l'arribada d'una filla o un fill. Mentre que el 14,4% dels homes ho declara com a motiu per deixar de fer esport, en el cas de les dones és el 23,1%.

MOTIUS PER DEIXAR DE PRACTICAR

PERFIL – GÈNERE I EDAT

NO PRACTICANTS D'ACTIVITATS

FISICOESPORTIVES

	Total	Gènere		Edat							
		Home	Dona	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 34 anys	De 35 a 44 anys	De 45 a 54 anys	De 55 a 64 anys	De 65 a 74 anys	75 anys i més
NO TENIA TEMPS	54,2	56,9	51,6	60,5	67,7	58,3	61,8	56,2	47,8	48,1	33,7
VAIG COMENÇAR A TREBALLAR	27,9	30,8	25,2	8,1	21,3	39,0	33,0	27,1	24,2	17,6	21,7
EM VA DEIXAR D'INTERESSAR	19,4	19,5	19,3	15,8	23,5	19,4	18,2	17,9	24,6	17,9	18,9
VAIG TENIR FILLS	18,9	14,4	23,1	1,9	7,8	17,4	25,9	24,8	10,7	18,3	15,3
PER MOTIUS ECONÒMICS	17,7	17,2	18,2	10,0	8,1	22,6	22,1	18,1	18,4	12,6	8,8
M'AGRADEN MÉS ALTRES COSES	16,4	15,8	16,9	27,8	14,7	19,3	20,3	13,4	16,8	10,6	10,7
PER MOTIUS DE SALUT/ MOBILITAT	16,4	17,1	15,7	10,2	8,5	8,2	8,2	15,9	21,5	28,7	36,0
EM VAIG CASAR	13,1	15,3	11,0	5,7	4,5	7,7	12,1	11,8	16,7	19,6	21,6
VAIG DEIXAR D'ESTUDIAR	5,2	4,1	6,2	11,9	9,8	11,8	5,3	2,5	3,0	1,7	0,9
CANVI DE RESIDÈNCIA/ PAÍS	2,2	2,2	2,3	1,3	1,9	3,8	4,0	2,2	-	1,4	-
PER L'EDAT	1,9	2,4	1,5	-	-	-	0,7	1,2	1,3	2,7	10,5
ALTRES RESPOSTES	2,9	1,2	4,4	7,6	4,5	2,3	0,5	3,2	2,8	6,1	3,6
NS/NC	0,4	0,3	0,5	-	-	-	-	0,9	-	0,9	1,3
N	(1205)	(577)	(628)	(38)	(54)	(212)	(263)	(241)	(157)	(109)	(131)

El mateix estudi ens mostra la tipologia diferent d'activitats realitzades per dones i per homes.

PRINCIPALS ACTIVITATS PRACTICADES

PERFIL – GÈNERE I EDAT (1/2)

ACTIVITATS FISICOESPORTIVES

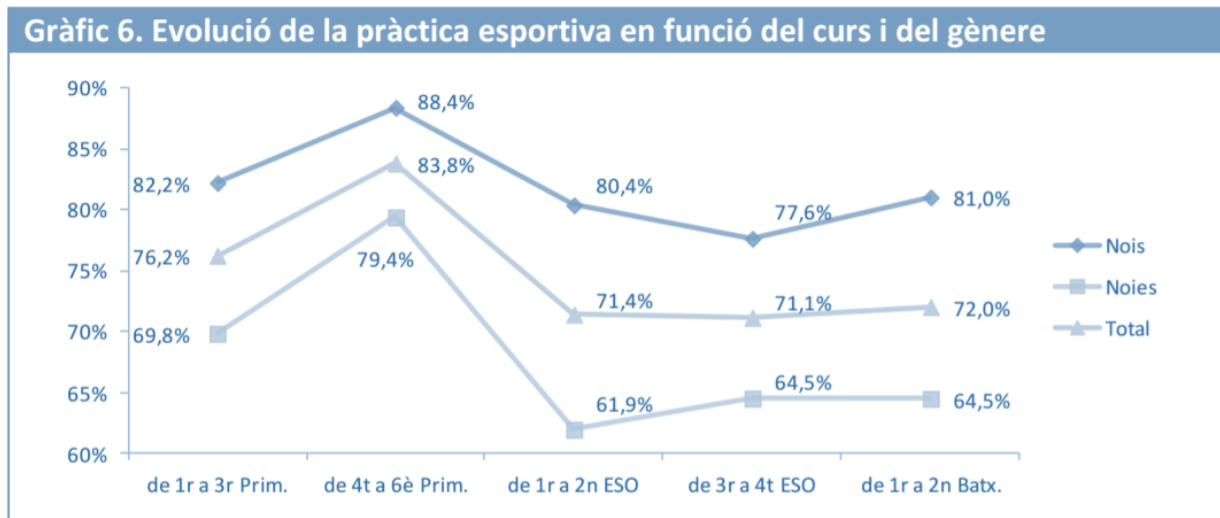
PRACTICADES

	Total	Gènere		Edat							
		Home	Dona	De 15 a 19 anys	De 20 a 24 anys	De 25 a 34 anys	De 35 a 44 anys	De 45 a 54 anys	De 55 a 64 anys	De 65 a 74 anys	75 anys i més
CAMINAR COM A EXERCICI FÍSIC	26,4	21,6	31,6	1,3	3,6	8,4	12,3	20,7	41,2	51,7	66,4
NATACIÓ	16,6	14,6	18,7	12,8	14,1	14,9	22,0	17,3	17,6	17,2	10,7
CÓRRER PEL CARRER	16,2	20,1	12,1	20,9	20,5	30,5	24,9	14,1	8,4	2,3	0,3
APARELLS CARDIOVASCULARS	8,4	9,4	7,3	15,9	12,6	11,3	8,0	7,1	8,1	5,0	4,0
FUTBOL	8,1	14,4	1,3	30,2	16,7	16,1	8,8	4,3	0,5	0,6	-
CICLISME	6,6	10,5	2,4	4,7	10,0	6,2	10,6	8,3	7,6	2,0	1,3
GIMNÀSTIQUES DE MANTENIMENT	5,8	4,6	7,0	6,4	2,8	5,0	3,7	5,5	4,4	10,5	8,6
GIMNÀSTICA AERÒBICA I FITNESS	5,1	5,0	5,2	5,3	6,7	7,5	6,0	4,9	4,6	1,9	3,1
ANAR EN BICICLETA COM A EXERCICI FÍSIC	5,0	5,9	4,1	7,7	3,6	3,9	5,4	8,6	5,0	4,8	1,9
EXCURSIONISME	4,5	4,7	4,4	1,5	3,0	4,2	3,0	8,3	6,8	5,1	2,4
YOGA	4,1	1,3	7,0	-	2,7	3,3	5,6	5,6	5,8	3,8	1,9
ACTIVITATS DIRIGIDES AERÒBIQUES	3,8	1,4	6,3	2,5	9,1	4,0	5,7	3,6	3,5	1,6	1,0
MUSCULACIÓ	3,8	6,1	1,3	4,5	10,6	6,3	3,3	2,9	3,5	1,0	0,8
TENNIS	3,5	4,7	2,2	8,9	3,1	3,7	3,7	3,3	5,1	2,0	0,4
BASQUETBOL	3,3	4,6	1,9	14,2	7,3	5,8	3,5	1,9	0,3	-	-
ESQUÍ	3,1	3,4	2,8	2,2	6,5	3,1	2,9	6,2	3,9	0,7	0,3
ACTIVITATS FISICOESPORTIVES AQUÀTIQUES	2,7	0,3	5,3	0,5	-	0,4	1,5	4,4	3,4	6,5	4,4
PILATES	2,2	0,4	4,2	0,5	0,7	1,8	1,8	5,6	3,8	1,5	0,2
PÁDEL	2,2	3,0	1,4	-	1,1	4,0	3,8	3,0	1,5	0,5	-
SPINNING	1,9	1,3	2,6	-	1,7	2,7	4,2	2,0	1,6	-	-
BALLS DE SALÓ	1,6	0,9	2,4	0,8	1,6	1,3	1,4	2,4	1,4	2,0	1,8
KARATE	1,6	1,1	2,0	3,2	0,5	0,2	0,6	0,5	1,8	2,9	4,6
FUTBOL SALA	1,2	2,3	0,1	3,8	1,4	1,7	1,7	1,6	0,5	-	-
ATLETISME	1,2	1,8	0,6	2,5	3,2	1,8	1,0	1,8	-	0,6	0,3
MUNTANYISME	1,1	1,6	0,7	-	1,4	0,6	1,5	3,0	0,8	1,1	-
ESTIRAMENTS	1,1	0,6	1,6	0,7	1,0	-	0,3	0,7	2,4	1,6	2,9
ALTRES	14,9	16,6	13,1	25,2	19,2	20,3	16,2	15,7	8,3	9,9	8,6
N	(2318)	(1194)	(1124)	(133)	(150)	(440)	(446)	(318)	(291)	(271)	(269)

* Font: Enquesta d'hàbits esportius a Barcelona, 2013

Finalment hem volgut exposar les dades recollides per l'*Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona. Curs escolar 2012-2013*, dut a terme per l'Ajuntament

mateix. Aquí podem observar com la segregació sexual dels hàbits esportius és encara molt significativa.

Taula 2. Esports més practicats segons any d'estudi i sexe

2013 Barcelona			
Nois		Noies	
Futbol i Futbol sala	54,2%	Danses	32,0%
Bàsquet	15,8%	Natació	17,9%
Natació	13,4%	Bàsquet	16,6%
Esports de lluita	12,3%	Futbol i Futbol sala	8,5%
Tennis	5,8%	Patinatge	8,4%

2007 Barcelona			
Nois		Noies	
Futbol i Futbol sala	43,6%	Danses	26,4%
Bàsquet	25,6%	Natació	25,2%
Natació	14,3%	Bàsquet	14,1%
Tennis	8,5%	Patinatge	10,7%
Gimnàs/Fitness	8,1%	Tennis i Gimnàs/Fitness	8,0%

* Font: Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona. Curs escolar 2012 - 2013

Recomanacions per incorporar la perspectiva de gènere en els preus públics d'equipaments esportius i serveis esportius en conjunt

- Elaborar estudis d'usos d'espais i hàbits esportius que incloguin la variable de sexe en les seves instal·lacions, per poder comprovar quins són els grups poblacionals que no estan fent ús de l'equipament esportiu o servei, o ho estan fent d'una manera desigual, i explorar formes de promoció de l'ús per a aquests grups.
- Regular els preus dels equipaments esportius en funció de les desigualtats d'ús detectades, promocionant l'ús dels grups poblacionals que no hi accedeixen i la seva vinculació amb l'esport.
- Promocionar els equips esportius femenins amb reduccions de preu o gratuïtat en esports en què es detecta una desigualtat rellevant.
- Adequar els espais esportius i els horaris a la diversitat de necessitats presents en la població de la ciutat de Barcelona i posar una atenció especial en col·lectius que pateixen més la desigualtat de gènere, com ara dones grans vídues, famílies monoparentals femenines, dones musulmanes que no utilitzen l'equipament si no hi ha espais no mixtes, mares i pares amb nadons, persones amb diversitat funcional, etcètera.
- Obtenir i analitzar les dades desagregades per sexe relatives a les persones usuàries segons els tipus de reduccions, imports, costos total assumits, etcètera, per poder valorar l'impacte i proposar noves mesures i ajustos, si es considera necessari.

6. Consideracions transversals per avançar cap a una fiscalitat municipal amb perspectiva de gènere

Un cop aplicada i desenvolupada l'anàlisi de gènere sobre alguns dels elements que componen la política fiscal actual de l'Ajuntament de Barcelona, es fa necessari extreure'n algunes reflexions i idees metodològiques que puguin orientar l'aplicació d'aquesta anàlisi en un futur. L'aplicació d'una mirada que promogui la igualtat de gènere en la política fiscal inclou una sèrie d'elements transversals que analitzarem a continuació.

Participació

La construcció col·lectiva de les polítiques fiscals pot contribuir a desenvolupar accions més igualitàries i amb un menor biaix de gènere, i a descobrir perspectives i experiències. En aquest sentit, cal destacar la importància d'incorporar la societat civil en el procés de presa de decisions a través de consells sectorials i territorials i altres espais i plataformes de participació que apropin les persones a la presa de decisions en matèria de fiscalitat municipal. En el cas de la fiscalitat municipal amb perspectiva de gènere, caldria incloure el Consell de Dones de la ciutat així com els consells de dones dels districtes quan s'hagin de prendre decisions concretes arrelades a la proximitat del territori.

Per garantir el debat i la participació caldria recórrer a persones i organitzacions amb diversitat de propostes en la matèria. És important detectar els col·lectius feministes i les organitzacions de la societat civil o dels moviments socials de la ciutat que inclouen en l'agenda la incidència en política fiscal, per convidar-los a formar part dels consells participatius.

Si bé els esforços per desplegar la participació ciutadana en els pressupostos de despesa estan descobrint dificultats tècniques i polítiques importants, també és cert que serveixen per apropar el Govern i l'Administració a la població. Malgrat que la participació en ingressos és nul·la o testimonial, en part per les dificultats específiques que implicaria, la democràcia pressupostària no pot ser plena sense corresponsabilitzar la ciutadania en el conjunt dels pressupostos públics, incloses les despeses i els ingressos.

Cal reflexionar sobre els nivells de coordinació existents entre els departaments responsables de l'aplicació de polítiques d'igualtat de gènere i els departaments responsables de les polítiques fiscals. Ampliant la participació dels departaments especialitzats en gènere de l'Ajuntament de Barcelona (especialment del Departament de Transversalitat de Gènere i la Regidoria de Feminismes i LGTBI) en el disseny de la política fiscal, podem apropar-nos a una normativa més igualitària.

Formació

Pel que fa a la participació interna dels diversos departaments de l'Ajuntament de Barcelona, cal preguntar-nos si els departaments responsables del disseny de la política fiscal municipal estan dotats de personal, formació i eines per fer una aplicació correcta de la perspectiva de gènere. En aquest sentit, es fa necessària una autoreflexió sobre les possibilitats reals existents i sobre quines mancances o necessitats caldria cobrir per millorar la situació (formació del personal, incorporació d'una tècnica de gènere a l'equip, etcètera).

Transparència

És important que hi hagi mecanismes mitjançant els quals la ciutadania pugui fer el seguiment i el control de l'execució dels recursos públics, inclosos els ingressos que l'Ajuntament de Barcelona rep de la ciutadania. Per fer-ho, és necessari generar aquests mecanismes perquè la ciutadania faci el seguiment i el control d'on van dirigits els diners dels seus impostos, taxes, multes o pagaments de preus públics. Seria recomanable organitzar espais de rendició de comptes amb la societat civil que ha participat en el procés d'elaboració de les polítiques públiques fiscals.

La transparència és fonamental per aconseguir més proximitat entre l'Administració i la població, i és una condició necessària per aconseguir quotes més altes de participació.

Accessibilitat de les polítiques d'ajudes

Com hem vist al llarg d'aquest document, hi ha nombroses mesures que ja estan en marxa per corregir la desigualtat, inclosa la desigualtat de gènere. Per garantir que aquestes ajudes, reduccions i bonificacions arribin realment a tothom que les necessiti, és important aprofundir en

l'anàlisi d'accessibilitat de les mesures, és a dir, observar si les persones que s'hi poden acollir ho estan fent i en quina mesura els és fàcil fer-ho.

És important tenir en compte la diversitat de la població per facilitar l'accés a persones amb barreres específiques, com ara persones amb discapacitats, barreres idiomàtiques, mobilitat reduïda, etcètera. De nou, considerar la interseccionalitat de les desigualtats esdevé un element clau per reduir les desigualtats. També és important simplificar els tràmits que cal realitzar per obtenir aquestes bonificacions, reduccions i ajuts, facilitar una informació directa i clara de la documentació necessària, amb diverses vies de sol·licitud (telemàtiques i presencials) per accedir-hi i gestionar-les, i crear una base de dades unificada amb tota la documentació i la informació individualitzada per evitar que s'hagi de presentar la mateixa documentació, etcètera.

Llenguatge

El llenguatge defineix la realitat que ens envolta i, al mateix temps, la construeix i hi dona visibilitat. Això implica que cal tenir-lo en compte en totes les etapes del disseny i l'aplicació de la política fiscal per mirar de construir discursos no sexistes que, en si mateixos, ja generen una aproximació amb perspectiva de gènere.

En el cas de la fiscalitat municipal, cal també fer un esforç per apropar el llenguatge econòmic a la població utilitzant alternatives que siguin més pedagògiques i fàcilment comprensibles. En general, l'esfera econòmica opera des d'un nivell aparentment inaccessible per a la majoria de la gent, però l'economia és un acte quotidià que tots i totes practiquem. En l'àmbit de la fiscalitat, hi ha una sèrie de conceptes i categories que no són conegudes per moltes persones no especialitzades en la matèria, però, al mateix temps, és relativament fàcil explicar les mesures fiscals de manera comprensible i sense tants tecnicismes.

Un llenguatge accessible és una condició necessària de la transparència i, per tant, de la participació i l'apoderament.

Tractament de dades

Ja ha quedat exposat que actualment hi ha nombroses mancances en la disponibilitat i el tractament de dades per poder aprofundir en l'anàlisi de l'impacte real de gènere de les polítiques fiscals. Es fa necessari fer passos per millorar aquesta situació i revisar els mecanismes i les eines que actualment utilitza el Consistori per recollir informació sobre l'impacte efectiu que tenen les polítiques municipals en les vides de les persones de la ciutat.

En primer lloc, cal subratllar la rellevància de desagregar les dades per sexe en els estudis estadístics municipals per poder mesurar si l'acció municipal té un impacte diferent sobre dones i homes. Aquest és un primer pas imprescindible per poder demostrar quantitativament la idea que les polítiques que es dissenyen amb "ceguera de gènere" afavoreixen, de manera general, la perpetuació de la desigualtat. Desagregar les dades per sexe és un primer pas necessari, però no suficient per a l'aplicació de l'anàlisi de gènere.

A banda de disposar de dades desagregades, cal revisar quines dades es demanen a la ciutadania i analitzar quines realitats queden invisibilitzades. Un exemple clar d'això el trobem en l'anàlisi de l'impacte de gènere de l'IBI. Les dades disponibles sobre aquest impost no responen a les preguntes relacionades amb les realitats de l'interior de la llar. No sabem qui té accés i control dels recursos dins de la llar, qui fa efectiu el pagament de l'impost i qui té la titularitat de l'habitatge, quin és el grau de dependència-autonomia de les persones que componen la unitat de convivència, etcètera.

Totes aquestes informacions que no es recopilen són elements centrals per analitzar l'impacte de gènere de l'impost. Mentre no les tinguem, ignorarem les possibles situacions de desigualtat que hi ha a la llar i, per tant, serà més difícil modificar les polítiques per corregir la desigualtat de gènere. Per això, és important disposar de dades de cadascuna de les persones que habiten o cohabituen en una llar i posar aquestes dades en relació per determinar la distribució de les càrregues del treball de cura, les possibilitats d'accés al mercat laboral de les persones de la unitat de convivència i/o les possibles situacions de violència econòmica que hi tenen lloc, entre altres. En definitiva, és important que el tipus de dades que es recullen inclogui totes les realitats que històricament no han estat elevades a l'esfera pública i s'han mantingut en l'espai privat.

Tanmateix, per avançar cap a un escenari amb més informació quantitativa de l'impacte de gènere és important distingir quines dades no existeixen en l'actualitat, quines sí que hi són però no estan disponibles per ser explotades, quines sí que estan explotades però sense tenir en compte la mirada de gènere i quins organismes i institucions tenen les dades requerides. En l'apartat següent aprofundim sobre aquesta recopilació de dades.

7. El repte de l'existència de dades i el seu accés

L'objectiu de qualsevol anàlisi de gènere és descobrir una realitat obviada sistemàticament. És per això que aquest tipus d'anàlisi sempre parteix d'un primer repte: l'accés a dades desagregades per sexe. Fins ara no s'ha volgut posar el focus sobre les desigualtats entre dones i homes, i això genera un buit en la producció d'informació sobre aquesta qüestió. Tal com hem assenyalat, una anàlisi de la fiscalitat i dels preus públics també exigiria disposar d'unes dades que ara mateix no existeixen, no s'exploten o no són accessibles.

A l'Estat espanyol, les administracions i les institucions públiques han anat adoptant les directrius internacionals que indiquen la necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere en el recull de dades. La Llei 3/2007 d'igualtat recull, en l'article 20, la necessitat d'adequar les estadístiques i els estudis i explicita dos aspectes fonamentals:

1. Desagregació per sexe de tota la informació referida a persones: els poders públics han d'"incloure sistemàticament la variable de sexe en les estadístiques, enquestes i recollida de dades que portin a terme".
2. Elaboració de "nous indicadors que possibilitin un millor coneixement de les diferències en els valors, rols, situacions, condicions, aspiracions i necessitats de dones i homes, la seva manifestació i interacció en la realitat que s'hagi d'analitzar".

El desenvolupament informàtic permet recollir, emmagatzemar i tractar tota aquesta informació amb relativa facilitat, però no hi ha hagut la voluntat política de concretar normativament aquestes mesures ni d'impulsar-les des dels governs i òrgans de l'Administració pública, amb la qual cosa es vulnera de facto la Llei 3/2007.

Convé citar el mateix article 20:

"Article 20. Adequació de les estadístiques i estudis.

Per fer efectives les disposicions que conté aquesta Llei i que es garanteixi la integració de manera efectiva de la perspectiva de gènere en la seva activitat ordinària, els poders públics, en l'elaboració dels seus estudis i estadístiques, han de:

- a) Incloure sistemàticament la variable de sexe en les estadístiques, enquestes i recollida de dades que portin a terme.
- b) Establir i incloure en les operacions estadístiques nous indicadors que possibilitin un millor coneixement de les diferències en els valors, rols, situacions, condicions, aspiracions i necessitats de dones i homes, la seva manifestació i interacció en la realitat que s'hagi d'analitzar.
- c) Dissenyar i introduir els indicadors i mecanismes necessaris que permetin el coneixement de la incidència d'altres variables la concurrència de les quals és generadora de situacions de discriminació múltiple en els diferents àmbits d'intervenció.
- d) Realitzar mostres suficientment àmplies perquè les diverses variables incloses puguin ser explotades i analitzades en funció de la variable de sexe.
- e) Explotar les dades de què disposen de manera que es puguin conèixer les diferents situacions, condicions, aspiracions i necessitats de dones i homes en els diferents àmbits d'intervenció.
- f) Revisar i, si escau, adequar les definicions estadístiques existents per tal de contribuir al reconeixement i la valoració del treball de les dones i evitar l'estereotipació negativa de determinats col·lectius de dones.

Només excepcionalment, i mitjançant un informe motivat i aprovat per l'òrgan competent, es pot justificar l'incompliment d'alguna de les obligacions abans especificades.”

En aquest apartat pretenem desenvolupar el problema de l'accés a les dades pel que fa a les figures tributàries i als preus públics que hem estudiat. Exposarem quines dades hi ha actualment, qui en disposa, quines barreres d'accés hi ha i quines dades creiem que podrien ser d'interès i caldria aconseguir en un futur.

Situació actual

- Hi ha una manca de dades segregades per sexe de les persones usuàries, els subjectes passius, els tipus de bonificacions, els imports, el cost real assumit per persona usuària, els ajustos, etcètera, per valorar l'impacte de gènere i poder proposar noves mesures o ajustos si fossin necessaris.

- Hi ha una manca de dades i d'accés a les dades en relació amb l'impacte social de la fiscalitat i els preus públics. Aquest problema va més enllà del gènere.
- L'Administració pública és un sistema molt complex. Hi ha diversos nivells de govern i una gran pluralitat d'ens, sobretot en un ajuntament de la mida de Barcelona. Això suposa dificultats i costos d'accés, circulació i consolidació de bases de dades.
- En alguns casos, l'obtenció i el tractament de les dades pateix de resistències des d'ens supralocals i caldria fer canvis en els nivells corresponents. És el cas, per exemple, del Cadastre o de la Direcció General de Trànsit en relació amb les dades de contribuents de l'IBI i l'IVTM.
- En molts casos, les dades de l'Ajuntament sobre subjectes passius i persones usuàries, en última instància, són gestionades per l'Institut Municipal d'Informàtica.
- Moltes vegades, es disposa de part de la informació però no es tracta o gestiona correctament. Hi ha bases de dades de contribuents o persones usuàries dels serveis que no n'indiquen el sexe, però sí el nom.
- No hi ha un sol tipus de dona i un sol tipus d'home, així que, en la mesura que sigui possible, un objectiu hauria de ser encreuar la variable de gènere amb altres com ara l'edat, la nacionalitat, la renda o el barri-districte on es resideixi.
- Un dels reptes és el de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, així com de les instruccions que se'n deriven i altra normativa secundària relacionada. Aquesta normativa limita l'ús de les dades personals de què disposa l'Administració per a finalitats que no siguin les que van motivar la generació de les dades, i caldrà tenir-la en compte a l'hora de fer estudis.

Recomanacions per a l'accés i la gestió de dades des de la perspectiva de gènere

- Impulsar la desagregació de dades per sexe i la creació d'indicadors específics de gènere que ens ajudin a mesurar la repercussió de les mesures pressupostàries.
- Fer un mapa o inventari dels departaments, entitats pròpies de l'Ajuntament i entitats supralocals (alienes) que participen en l'obtenció i el tractament de la informació de les persones usuàries i els subjectes passius contribuents per detectar totes les parts implicades, així com el grau de comunicació que tenen, i poder establir millores en aquests circuits a més de centralitzar-los.
- Fer un mapa o inventari de la informació de què disposa cadascuna de les parts (departaments, entitats) detectades anteriorment per trobar la informació mancada de desagregació per sexe, i posar els mecanismes necessaris per aconseguir aquesta informació de manera fàcil i centralitzada i evitant les duplicitats en la mesura que sigui possible.
- Valorar explotar com a eines l'Administració Oberta de Catalunya (AOC), un consorci dedicat a la comunicació digital àgil i eficient entre les administracions catalanes que s'empra, per exemple, a l'hora de determinar quins subjectes passius de l'IBI disposen de les condicions per rebre bonificacions.
- Investigar la possibilitat d'encreuar bases de dades amb el padró.
- Valorar que l'obtenció i el tractament de les dades existents passi per utilitzar l'Institut Municipal d'Informàtica, gestor actual de les dades.
- Incorporar programari estadístic que inclogui la variable de sexe i fer estimacions estadístiques automàtiques sobre la base del nom quan no sigui possible d'una altra manera.
- Procurar, a l'hora d'obtenir dades i preparar-les per fer estudis, que aquesta informació sigui tan detallada com sigui possible i estigui en un format digital i treballable.
- Procurar també que les dades s'acumulin de forma històrica per poder elaborar sèries temporals.

Dades que cal sol·licitar per a cada figura impositiva analitzada:

Dades de l'impost sobre béns immobles de naturalesa urbana

Pel que fa a l'IBI i la propietat immoble, considerem necessari marcar com a objectiu l'obtenció de la informació següent:

Composició de la propietat i de la llar	Possible font
Sexe de les persones titulars de l'immoble.	El cadastre no disposa d'aquestes dades, però podria intentar elaborar-les.
Valor cadastral de l'immoble.	Cadastre.
Nombre de persones que viuen a l'immoble.	Padró municipal.
Sexe de les persones que componen la unitat familiar.	Padró municipal.
Relació entre les persones de la llar.	Registre civil, llibre de família, padró municipal.

Per intentar descobrir la distribució del valor cadastral dels immobles en relació amb el sexe de les persones titulars, es podria fer una estimació estadística amb el nom d'aquestes persones titulars. Per això caldria fer una petició d'informació a l'Institut Municipal d'Informàtica, que valoraria la possibilitat de dur a terme el treball de dades i la seva adequació a la Llei de protecció de dades.

Grau de dependència/autonomia	Possible font
Hi ha persones amb documentació relativa a la determinació del grau de dependència?	Consorci de Serveis Socials de Barcelona.
Hi ha persones cuidadores legalment assignades?	Consorci de Serveis Socials de Barcelona.
Hi ha persones menors d'edat? Quantes?	Padró municipal.
Hi ha representants legals de menors?	Padró municipal.
Hi ha persones de més de 65 anys?	Padró municipal.
Hi ha persones amb malalties cròniques?	Administració Oberta de Catalunya.

Distribució del treball remunerat i no remunerat a la llar	Possible font
Nombre de treballadors/ores en actiu.	Departament d'Estadística de Barcelona.
Nombre de persones en atur.	Departament d'Estadística de Barcelona.
Nombre de persones sense treball remunerat ni atur.	Departament d'Estadística de Barcelona.

Pel que fa a les ajudes (gestionades per la Direcció de Pressupostos i Política Fiscal) i les bonificacions (gestionades per l'Institut Municipal d'Hisenda), es disposa de les dades, però no estan desagregades per sexe. Tot i que no és tan rellevant, també seria interessant poder encreuar aquestes dades amb el valor cadastral de l'immoble.

Pel que fa a les ajudes, exigeixen la presentació, per part de la persona contribuent, de la documentació justificativa. En el cas de les bonificacions, en general s'apliquen d'ofici a través de la comunicació amb l'Administració Oberta de Catalunya. L'Ajuntament de Barcelona envia les dades dels subjectes passius de l'IBI a l'Administració Oberta de Catalunya i aquesta li indica les llars amb família nombrosa o monoparental, la presència o no de persones amb discapacitat, etcètera.

Seria necessari obtenir dades de les bonificacions i les ajudes següents:

- Bonificació d'habitatges de protecció oficial.
- Bonificació de família nombrosa.
- Ajuda fiscal a persones vídues.
- Ajuda fiscal a famílies monoparentals.
- Ajuda a famílies amb pocs recursos.

D'aquestes bonificacions i ajudes, caldrien les dades següents:

Bonificacions	Possible font
Tipus de bonificació o ajuda, i l'import, per sexe.	Direcció de Pressupostos i Política Fiscal, i Institut Municipal d'Hisenda.
Nombre de persones que han demanat cada ajuda, nombre de persones que l'han rebut i l'import, per sexe.	
Sexe d'aquestes persones bonificades.	
Import de la reducció de la quota per subjecte passiu.	
Valor cadastral corresponent per subjecte passiu.	

Dades relacionades amb l'impost de vehicles de tracció mecànica

Tot i que és un àmbit amb una transcendència menor, seria bo obtenir les dades següents:

Dades dels vehicles	Possible font
Sexe de les persones titulars del permís de circulació.	Direcció General de Trànsit i Institut Municipal d'Hisenda.
Tipologia de vehicle.	
Potència del vehicle o, quan aquesta dada no es tingui, quota.	

Dades relacionades amb la taxa per estacionament

Dades de la taxa d'estacionament	Possible font
Cens de targetes de residents amb segregació per sexe.	Barcelona de Serveis Municipals, empresa pública de l'Ajuntament que gestiona aquest servei i d'altres.
Sexe de les persones usuàries de les aplicacions ApparkB (pagament de pàrquing) i AreaDUM (control de les zones de distribució urbana de mercaderies).	

Dades relacionades amb la taxa per ocupació de la via pública amb terrasses

Pel que fa a aquesta taxa, només valorem que caldria generar estudis seguint les directrius que plantegen col·lectius feministes que treballin l'espai públic, com ara Col·lectiu Punt 6.

Dades relacionades amb els preus públics de les escoles bressol

Pel que fa a les escoles bressol, l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona disposa de dades desagregades per sexe dels infants escolaritzats i dels que tenen necessitats de dependència especials. Una de les dades que considerem interessants és el sexe de les persones que consten com a contacte en cas d'emergència. Aquesta dada és rellevant pel fet que permet aproximar-nos a saber qui es fa càrrec prioritàriament de l'infant dins la llar.

Dades de les escoles bressol	Possible font
Sexe de les persones que registren els infants.	Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) i Consorci d'Educació de Barcelona.
Sexe dels infants i sexe dels infants amb graus de dependència.	
Nombre de famílies monoparentals i sexe.	
Sexe de la persona de contacte en cas d'emergència.	
Bonificacions i ajudes diverses, l'import, qui les gestiona, com s'assignen, dades de la seva aplicació, per sexe.	

Dades relacionades amb els preus públics del servei d'atenció domiciliària

Dades del servei d'atenció domiciliària	Possible font
Sexe de les persones usuàries del servei.	Institut Municipal de Serveis Socials de Barcelona.
Sexe de les persones que treballen al servei.	
Sexe de la persona de contacte en cas d'emergència.	
Bonificacions, amb les respectives causes i imports per sexe.	

Dades relacionades amb els preus públics dels equipaments esportius

Pel que fa als equipaments esportius, el fet que la seva gestió sigui indirecta i descentralitzada via concessions pot suposar un repte pel que fa a la recopilació de dades.

Dades dels equipaments esportius	Possible font
Sexe de les persones sòcies.	Institut Barcelona Esports i districtes.
Sexe de les persones que s'acullen a les tarifes reduïdes, per cada tipus de tarifa.	
Nombre d'equips femenins als centres.	
Ús de les activitats desagregant per sexe, districte i equipament.	
Ús de les tarifes horàries, desagregant per sexe.	

8. Model de guia pràctica per avaluar les ordenances fiscals i els acords de preus públics

8.1. Guies pràctiques d'anàlisi de gènere

A continuació presentem una bateria de preguntes i plantejaments orientatius que ajudaran a dissenyar les polítiques públiques relatives a la fiscalitat municipal amb una mirada inclusiva de gènere.

8.1.1. Guia pràctica d'anàlisi de gènere de la fiscalitat i els preus públics municipals

Plantejament general de la política pública relativa als tributs i els preus públics municipals

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> La política pública relativa a la fiscalitat municipal parteix de la base que l'impacte que té en dones i homes és diferent? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'han analitzat les realitats diferenciades de les dones i els homes en l'àmbit específic sobre el qual intervé el tribut o el preu públic? 		
<ul style="list-style-type: none"> La progressivitat del tribut s'ha dissenyat tenint en compte les desigualtats de gènere en la distribució de la renda? 		
<ul style="list-style-type: none"> Es té en compte el treball reproductiu i de cura a l'hora de distribuir la càrrega fiscal? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'han introduït mesures que redueixin la desigualtat de gènere en l'àmbit on intervé aquesta figura fiscal? 		

Dades

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> S'ha inclòs sistemàticament la variable de sexe en les estadístiques, les enquestes i la recollida de dades? Són dades accessibles? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'han analitzat les dades disponibles incloent-hi la variable de sexe? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'han inclòs indicadors de gènere que permetin conèixer millor les necessitats i situacions diferents de les quals parteixen dones i homes? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'han recollit dades referents a esferes tradicionalment considerades privades o relacionades amb l'ús del temps (nombre de persones dins la llar, qui té cura de persones amb dependència, situació de salut de cada individu, reducció de jornades, etcètera)? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'han inclòs indicadors que permetin valorar l'impacte que han tingut les polítiques fiscals elaborades per disminuir les desigualtats de gènere? 		

Participació

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> Quins són els espais de participació ciutadana que es poden incorporar al disseny d'una política fiscal municipal que promogui la igualtat de gènere? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'han convidat aquests espais a participar en el disseny de la política fiscal? 		
<ul style="list-style-type: none"> Hi ha organitzacions de la societat civil o moviments socials que incloguin en la seva agenda la incidència en política fiscal amb mirada feminista? 		
<ul style="list-style-type: none"> Hi ha, dins del procés de disseny de polítiques fiscals, responsables de la incorporació de gènere? 		
<ul style="list-style-type: none"> Hi ha dones a les posicions de presa de decisions del disseny de polítiques fiscals? Treballen de manera explícita a favor de la igualtat de gènere? 		
<ul style="list-style-type: none"> Quins departaments intervenen de manera directa en el disseny de les polítiques fiscals municipals? 		
<ul style="list-style-type: none"> Quin és el paper dels departaments o regidories del Consistori encarregades de les polítiques d'igualtat de gènere en el procés de disseny de polítiques fiscals? 		

Formació

	SÍ	NO
El personal té formació i coneixement en matèria de gènere?		
El personal coneix les iniciatives o mesures que s'estan duent a terme des de la institució en matèria de gènere?		
El personal considera la transversalitat de gènere com a part de les seves tasques i responsabilitats diàries?		

Transparència

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha mecanismes perquè la ciutadania pugui fer el seguiment i el control de l'execució dels recursos públics? 		
<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha mecanismes perquè la ciutadania pugui fer el seguiment i el control d'on van dirigits els diners dels seus impostos, taxes, multes o pagaments de preus públics? 		
<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha espais de rendició de comptes amb la societat civil que ha participat en el procés d'elaboració de les polítiques públiques fiscals? 		
<ul style="list-style-type: none"> • La informació relativa a les diverses figures, bonificacions i ajudes està accessible i no dispersada? És viable, pel format de presentació i pel llenguatge emprat, que una persona contribuent qualsevol entengui aquestes figures sense una inversió de temps excessiva? 		

Accessibilitat de les ajudes i bonificacions

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> • S'ha informat la ciutadania de les ajudes disponibles per a cada tribut d'una manera clara i directa? 		
<ul style="list-style-type: none"> • El procés de sol·licitud de l'ajuda és accessible per a tota la població? 		
<ul style="list-style-type: none"> • És fàcil el procés de sol·licitud de l'ajuda? 		
<ul style="list-style-type: none"> • Es pot fer per diversos mitjans? 		
<ul style="list-style-type: none"> • La informació i la documentació estan disponibles en diversos idiomes? 		
<ul style="list-style-type: none"> • La informació i la documentació són accessibles per a persones amb discapacitats diverses? 		
<ul style="list-style-type: none"> • S'ha analitzat si hi ha algun grup poblacional amb una dificultat especial per accedir-hi? Quines accions s'han pres per facilitar l'accés a aquests grups? 		

Llenguatge

	SÍ	NO
• Es disposa d'una guia consensuada d'ús del llenguatge no sexista?		
• S'utilitza el masculí genèric al text? Amb quina freqüència? El podem substituir per un terme inclusiu sense que produeixi ambigüitat en el text?		
• S'utilitzen termes que incloguin les dones de manera específica?		
• Quan s'anomena tant el sexe masculí com el femení, situem sempre el subjecte masculí en la primera posició?		
• Parlant de política i normativa fiscal municipal, s'utilitza un llenguatge pedagògic i fàcilment comprensible per a persones no especialitzades en la matèria?		
• S'utilitza llenguatge discriminatori que invisibilitzi realitats que se surten del patró de la normativitat heteropatriarcal? (El llenguatge inclou els diversos models d'unitats de convivència, els diversos models de família, les diverses orientacions sexuals, les diverses identitats de gènere, etcètera?)		

8.1.2. Guia pràctica d'anàlisi de gènere específica de cada figura

Propietat immoble i impost sobre els béns immobles de naturalesa urbana

	SÍ	NO
• Es disposa de dades desagregades per sexe de la persona titular de l'immoble?		
• Es disposa de dades individualitzades de les persones que componen la unitat de convivència?		
• Es disposa d'informació dels subjectes passius bonificats, l'import, el tipus, el percentatge sobre la quota, el valor cadastral, les ajudes, etcètera, desagregades per sexe?		
• S'analitza la informació existent per valorar els impactes de les mesures aplicades?		
• Es té en compte el treball reproductiu i de cura a la llar? Sabem quin grau de dependència tenen les persones que habiten la llar? I qui es fa càrrec de la cura de les persones amb dependència (infants, persones amb dependència per motius de salut i tercera edat)?		

Espai públic i taxa per ocupació de la via pública amb terrasses

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> • Es té en compte el disseny global de l'espai públic amb una mirada de gènere? 		
<ul style="list-style-type: none"> • El disseny de la taxa té en compte la proximitat d'espais diferents que cobreixen necessitats diferents en resposta a la diversitat de persones que habiten l'espai públic? 		
<ul style="list-style-type: none"> • La taxa té en compte el nivell d'accessibilitat i autonomia en l'espai públic on estarà la terrassa? 		
<ul style="list-style-type: none"> • La taxa té en compte que l'espai públic on se situa la terrassa disposi d'espais d'ús gratuït on es puguin dur a terme activitats relatives al treball reproductiu (jocs infantils, bancs per seure, etcètera)? 		

Mobilitat, impost sobre vehicles de tracció mecànica i taxa d'estacionament

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> • La taxa de vehicles s'emmarca dins una anàlisi ampliada de la mobilitat a la ciutat amb mirada de gènere? 		
<ul style="list-style-type: none"> • S'analitzen les dades desagregades de la persona titular del vehicle? Hi ha dades desagregades de la persona pagadora del tribut? 		
<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha ajuts per a la mobilitat en transport privat que facilitin l'accés a persones que es fan càrrec d'altres persones en situació de dependència (infants, gent gran, persones en situació de dependència per qüestions de salut, etcètera)? 		

Preus públics de les escoles bressol

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> El preu públic garanteix la possibilitat d'accés a l'escola bressol per a totes les mares, pares, tutores o tutors legals? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'ha analitzat l'impacte de gènere que té la manca d'accés a l'escola bressol (qui té cura dels infants, qui demana reduccions de jornada, excedències o deixa de treballar, etcètera)? 		
<ul style="list-style-type: none"> La política que regeix els preus públics de les escoles bressol s'emmarca en una anàlisi ampliada que reculli altres ajuts necessaris per a la criança de la petita infància? 		
<ul style="list-style-type: none"> Es disposa d'informació de les persones bonificades, l'import, el tipus, les reduccions, etcètera, desagregades per sexe? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'analitza la informació existent per valorar els impactes de les mesures aplicades? 		
<ul style="list-style-type: none"> Hi ha altres ajuts per a persones que no puguin o no vulguin accedir a l'escola bressol? 		
<ul style="list-style-type: none"> Es promociónen altres propostes de criança (espais de criança autogestionats, cooperatives, etcètera)? 		

Preus públics del servei d'atenció domiciliària

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> El preu públic garanteix la possibilitat d'accedir a atenció domiciliària a totes les persones amb un grau de dependència reconegut? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'ha analitzat l'impacte de gènere que té la manca d'accés al servei d'atenció domiciliària (qui té cura de les persones grans, qui demana reduccions de jornada, excedències o deixa de treballar, etcètera)? 		
<ul style="list-style-type: none"> S'analitza la informació existent per valorar els impactes de les mesures aplicades? 		
<ul style="list-style-type: none"> Hi ha altres ajuts per a persones que no puguin o no vulguin accedir al servei d'atenció domiciliària? 		

Preus públics esportius

	SÍ	NO
<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha dades de les persones usuàries dels equipaments esportius desagregades per sexe? S'analitzen aquestes dades? 		
<ul style="list-style-type: none"> • S'han detectat els grups poblacionals que fan menys ús dels equipaments esportius? S'han regulat els preus, promocionat activitats i adaptat espais i horaris per facilitar el seu accés des del punt de vista de gènere? 		
<ul style="list-style-type: none"> • Es promociona la presència d'equips esportius femenins? 		
<ul style="list-style-type: none"> • Es facilita l'ús de l'espai per a col·lectius amb necessitats diverses (dones musulmanes que no utilitzen l'equipament si no hi ha espais no mixtes, mares i pares amb nadons, persones amb diversitat funcional, etcètera)? 		

8.2. Guia pràctica d'anàlisi de l'impacte de gènere

A continuació presentem una bateria de preguntes i plantejaments orientatius que ajudaran a avaluar i mesurar l'impacte de gènere de les polítiques públiques fiscals un cop han estat implementades, per valorar-ne l'efectivitat i l'eficiència.

8.2.1. Avaluació general de l'impacte de gènere de la política pública relativa als tributs i als preus públics municipals

	SÍ	NO
S'han analitzat les dades dels resultats disponibles incloent-hi la variable de sexe?		
S'han analitzat els continguts dels resultats dels indicadors amb perspectiva de gènere per comprendre la dinàmica social que hi ha darrere de l'indicador?		
Ha crescut el nombre de dones que han participat en el procés de disseny, seguiment i avaluació de la política pública? Quantes més?		
Ha crescut el nombre d'organitzacions feministes que han participat en el procés de disseny, seguiment i avaluació de la política pública? Quantes més?		
S'ha assignat una persona concreta per fer el seguiment de l'aplicació de la perspectiva de gènere en totes les fases d'implementació de la política pública?		
S'ha assignat una persona concreta per fer el seguiment de l'aplicació de la perspectiva de gènere en totes les fases d'implementació de la política pública?		
S'ha impartit una formació específica en gènere i polítiques fiscals al personal de l'Ajuntament de Barcelona?		
La documentació generada durant el procés està escrita amb llenguatge no sexista i comprensible per a una àmplia majoria?		
Quantes dones i quants homes s'han acollit als ajuts, bonificacions i/o subvencions facilitades?		

8.2.2. Avaluació específica de l'impacte de gènere de cada figura tributària i preu públic analitzat

Propietat immoble i impost sobre els béns immobles de naturalesa urbana

	SÍ	NO
S'han analitzat les dades de cadascuna de les persones residents a la llar de manera individual?		
S'ha analitzat el grau de dependència/autonomia de les persones que componen la unitat de convivència?		
S'ha analitzat com es distribueix el treball de cura a la llar?		

Espai públic i taxa per ocupació de la via pública amb terrasses

	SÍ	NO
S'ha dut a terme una auditoria feminista de l'espai públic on s'assignen les terrasses?		
La localització de la terrassa facilita l'accessibilitat i l'autonomia de totes les persones?		
La localització de la terrassa permet altres activitats gratuïtes i de proximitat a l'entorn?		

Mobilitat, impost sobre vehicles de tracció mecànica i taxa d'estacionament

	SÍ	NO
S'ha fet una anàlisi global de la mobilitat a Barcelona amb perspectiva de gènere?		
S'han reduït els preus per a la mobilitat en transport públic a les persones proveïdores de cura i a les persones amb més grau de dependència?		

Preus públics de les escoles bressol

	SÍ	NO
Hi ha una garantia d'accés gratuït a l'escola bressol?		
Sobre quines persones ha recaigut el treball de cura quan les nenes i els nens no poden accedir a l'escola bressol?		
Hi ha altres ajuts a la criança de la petita infància a part de l'escola bressol? Quins? Han augmentat?		
S'han promociat espais de criança comunitaris, cooperatius o autogestionats?		
Ha augmentat el nivell de corresponsabilització de l'administració local en el treball de cura i se n'ha reduït la càrrega privada?		

Preus públics del servei d'atenció domiciliària

	SÍ	NO
S'ha promociat l'autonomia de la persona amb necessitats específiques de cura?		
S'ha garantit la dignitat del treball de les persones proveïdores de la cura?		
S'ha avaluat, en cada cas, sobre qui recau el treball de cura en el cas que no es rebí el servei d'atenció o de necessitar-ne una ampliació d'hores?		
S'han engegat altres formes d'ajut per a la promoció de la cura digna tant per a persones receptores com proveïdores?		

Preus públics esportius

	SÍ	NO
S'han analitzat les dades de les persones usuàries dels equipaments esportius desagregades per sexe?		
S'ha incrementat l'ús dels equipaments per part de les dones?		
S'han reduït els preus als col·lectius que menys accedien als equipaments?		

9. Conclusions

La fiscalitat té un paper central en la distribució de riqueses i la reducció de la desigualtat social. Té, per tant, una rellevància important a l'hora de corregir les desigualtats de gènere i construir una ciutat més equitativa. Cal assumir que una fiscalitat que obviï el gènere no serà neutral, ja que el seu efecte serà reproductor de la desigualtat i impactarà d'una manera diferent en dones i homes.

Una política fiscal que busqui la igualtat de gènere s'ha de pensar des del conjunt d'ingressos i de despeses. Això és així perquè la redistribució engloba tant els recursos que s'extreuen de la població com els serveis i béns que se subministren a la població i, a més, els impostos, les taxes i els preus públics són inseparables d'un servei, activitat o ús que ofereixi l'Administració.

Tot i que no és necessari que totes les figures siguin correctores de gènere, ja que l'efecte és global, cal tenir en compte que figures diferents afecten àmbits diferents i que, fruit de les limitacions del nivell local de govern, caldria plantejar-se aprofitar totes les eines disponibles. Aquest plantejament, igual que en la redistribució de renda, ha de valorar els costos de gestió i ha d'assumir les limitacions de l'àmbit local en la distribució competencial actual.

Tot i que és important i necessari, l'anàlisi de l'impacte de gènere des del punt de vista fiscal és un àmbit poc explorat encara, especialment en l'àrea municipal i de les figures fiscals corresponents. Això és degut a les limitacions i les dificultats existents, a la poca disponibilitat de dades desagregades per sexe i a la dificultat d'aplicar una anàlisi de gènere a un àmbit tan específic i acotat com la fiscalitat municipal. Cal continuar treballant per plantejar la detecció de desigualtats per raó de gènere i, en el disseny d'estratègies, per corregir-les allí on la fiscalitat sigui un element present.

Per aconseguir aquest desenvolupament, és necessari disposar de dades desagregades per sexe, tal com marca la llei. Aquesta desagregació és obligatòria per a les estadístiques, les enquestes i la recollida de dades dels poders públics (d'acord amb l'article 20 de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes).

Per fer una anàlisi en profunditat també és important estudiar què passa dins de les llars. Cal avaluar el nivell d'autonomia econòmica i de càrrega de treball no remunerat de cada individu que compon la llar per detectar desigualtats sovint invisibles amb les dades que tenim disponibles actualment.

El tractament de les dades amb una mirada de gènere facilitaria no només analitzar l'impacte de la fiscalitat municipal de manera quantitativa, sinó també integrar la perspectiva de gènere a totes les polítiques públiques en les diverses fases d'intervenció. A més, cal destacar que l'absència de dades no significa necessàriament que no existeixin, sinó que pot ser fruit d'una manca de tractament, explotació o circulació entre administracions. En tot cas, les limitacions tècniques o els costos de gestió no són una explicació justificativa del buit generalitzat de dades i el problema és de naturalesa política.

Cal crear indicadors específics de gènere que ens ajudin a determinar la repercussió de les mesures pressupostàries sobre les condicions de vida d'una manera integral. Això és necessari per implementar una estratègia de transversalitat de gènere que permeti avançar cap a una igualtat efectiva des de les diverses àrees públiques d'intervenció.

El disseny de normatives o polítiques neutrals no existeix. Les polítiques percebudes com a neutrals sovint són polítiques "cegues al gènere" perquè no tenen en compte els rols, les responsabilitats i les capacitats, determinades socialment, que s'assignen a les dones i als homes. Les intervencions cegues al gènere no distingeixen les necessitats diferenciades dels col·lectius socials ni els efectes diferents que tenen les normatives i les polítiques sobre les dones i els homes.

Un sistema fiscal amb perspectiva de gènere és el que té en compte, durant el disseny de les seves polítiques principalment, les idees següents:

- Hi ha necessitats diferenciades entre dones i homes que sovint es tradueixen en un impacte diferenciat de l'aplicació de la política.
- Cal visibilitzar i analitzar aquestes desigualtats per promoure una igualtat real de gènere.
- Hi ha contribucions econòmiques no remunerades que s'efectuen en l'esfera no mercantil, majoritàriament a càrrec de dones, que són fonamentals per a la producció de béns i serveis i per al sosteniment de la vida.

L'anàlisi de gènere de la política fiscal hauria de fer que es valorés, d'una banda, l'aportació real que suposa el treball de cura i reproductiu en el conjunt de l'economia municipal i tenir-ho en compte a l'hora de distribuir la pressió fiscal de manera equitativa; i, paral·lelament, hauria de visibilitzar les posicions de poder i els rols diferenciats que dones i homes ocupen en la societat, ja que aquestes atribucions es tradueixen en experiències vitals i necessitats diferents. Per avançar cap a la igualtat de gènere és important que s'apliqui un sistema fiscal progressiu que redistribueixi el capital tenint en compte aquestes idees.

Atesa la limitació de l'accés a dades desagregades per sexe, l'anàlisi d'impacte de gènere dels impostos i les taxes s'ha dut a terme amb les poques dades disponibles i s'ha complementat amb estudis relacionats que ens permeten fer una aproximació a la situació social sobre la qual actua cada tribut analitzat.

En aquest sentit, podem concloure que:

- En totes les figures analitzades hi ha una manca important de dades desagregades per sexe, en part, a causa de la complexitat i les dimensions de l'Ajuntament de Barcelona i de la participació de diversos organismes externs en la recollida i la gestió de dades. Això dificulta l'accés a les dades per a l'anàlisi; per tant, caldria fer un esforç per facilitar l'accés a les dades simplificant els circuits interns o unificant dades individualitzades.
- L'Ajuntament de Barcelona utilitza les eines que preveu la llei per corregir l'IBI en un sentit equitatiu de la càrrega fiscal, que respon a les desigualtats de renda i, en part, a les desigualtats de gènere. La política d'ajudes fiscals n'és un exemple clar. Pel que fa a aquest impost, seria interessant aprofundir en l'anàlisi de dades, especialment sobre les persones titulars de l'immoble o la composició de les llars i les responsabilitats que s'hi associen. Així es podria continuar avançant cap a una fiscalitat sensible a les desigualtats de gènere.
- En el cas dels impostos i les taxes relacionades amb la mobilitat i l'espai públic, convé ampliar l'anàlisi tenint en compte tots els organismes implicats, de manera que es pugui abordar el disseny urbanístic i de mobilitat de la ciutat amb una perspectiva de gènere que inclogui la gran diversitat de necessitats existents entre la població de Barcelona. El disseny d'ordenances fiscals relacionades amb la mobilitat i la distribució de l'espai públic formaria part d'una intervenció integral que pensés els espais de la ciutat i la seva

connectivitat amb l'objectiu de fer de Barcelona una ciutat més compatible amb les necessitats de la vida quotidiana.

- Pel que fa als preus públics de les escoles bressol, en els darrers anys s'ha fet una aposta per millorar la cobertura del servei. Tanmateix, continua sent un servei relativament car i limitat a una part de la població, a banda de ser pràcticament l'única política dedicada a donar suport a la cura de la primera infància. Tot i que és un repte pressupostari, especialment en un context de retallades centrals i autonòmiques, cal dir que els preus actuals de l'escola bressol són incompatibles amb la cerca de la igualtat de gènere, ja que no hi ha mecanismes per distribuir socialment i entre gèneres la cura dels infants.
- En relació amb els preus públics del servei d'atenció domiciliària, convé destacar que són residuals i que actualment el servei es troba cobert pràcticament en la seva totalitat des dels pressupostos i, per tant, no existeix el copagament de facto. Caldria avançar en la diagnosi de la cura de la gent gran i dependent a Barcelona, saber com s'organitza socialment per poder continuar donant suport i distribuïnt socialment i entre sexes aquest treball.
- Pel que fa als equipaments esportius, sabem que els biaixos de gènere també afecten intensament l'esport. Caldria analitzar amb més profunditat si els equipaments esportius són realment accessibles per al conjunt de la població, si els preus públics són assumibles per tothom i com es pot reduir el conjunt de barreres visibles i invisibles que expliquen els usos diferencials entre dones i homes.

Per dissenyar polítiques fiscals amb perspectiva de gènere cal avançar en l'anàlisi de la situació actual i mesurar l'impacte de gènere en els àmbits que regula cada tribut. Per fer-ho és imprescindible posar en marxa les accions següents:

- Fer una revisió de les dades existents de les diverses figures així com de les parts (entitats, departaments) que participaran en la recollida i la gestió d'aquestes dades i crear un mecanisme que, de manera coordinada i fàcil, permeti obtenir les dades necessàries per poder fer una anàlisi de gènere adequada.
- Crear indicadors específics de gènere que ens ajudin a determinar l'impacte diferenciat de les mesures pressupostàries.

- Dissenyar polítiques fiscals sota la premissa que l'impacte en dones i homes és diferent, a partir de l'anàlisi de gènere de l'àmbit específic sobre el qual intervé el tribut.
- Tenir en compte el treball reproductiu i de cura a l'hora de distribuir la càrrega fiscal, i dissenyar ajuts o bonificacions per a les persones encarregades del treball de cura, reproductiu i no remunerat.
- Crear un cert grau de sensibilització i coneixement en matèria de gènere (mitjançant formació, si es considera oportú) dins dels departaments implicats en el disseny de polítiques fiscals, de manera que s'arribi a considerar la transversalització de gènere com a part de les tasques i les responsabilitats.
- Generar mecanismes interns de coordinació i treball entre els departaments responsables del disseny de la política fiscal i els departaments responsables de les polítiques d'igualtat de gènere.
- Incloure el debat del disseny de la política fiscal en els espais de participació ciutadana, i convidar col·lectius feministes i organitzacions de la societat civil o moviments socials que incloguin en la seva agenda la incidència en política fiscal.
- Generar mecanismes perquè la ciutadania pugui seguir i controlar on van dirigits els diners dels seus impostos, taxes, multes o pagaments de preus públics i promoure espais de rendició de comptes amb la societat civil que ha participat en el procés d'elaboració de les polítiques públiques fiscals.
- Garantir l'accessibilitat difonent una informació clara i directa dels ajuts disponibles, generant procediments de sol·licituds accessibles per a tothom (formats diferents, idiomes, etcètera) i dissenyant accions per facilitar-ne l'accés als col·lectius amb més dificultats.
- Utilitzar llenguatge no sexista (substituir el masculí genèric per termes més inclusius; anomenar les dones de manera específica al text; quan s'anomena tant el sexe masculí com el femení no situar sempre el masculí en la primera posició; incloure en el discurs els diversos models d'unitats de convivència, els diversos models de família, les diverses orientacions sexuals, les diverses identitats de gènere, etcètera) i un llenguatge pedagògic i fàcilment comprensible per a persones no especialitzades en la matèria quan es parla de política i normativa fiscal.

En definitiva, tal com ja assenyala el Pla per la justícia de gènere (2016-2020) de l'Ajuntament de Barcelona, “si volem una Barcelona inclusiva, hem d'esforçar-nos a posar la cura de les persones al centre de la seva economia, entenent *economia* com a activitat humana que genera valor social i no només valor de mercat”.

10. Annexos

Annex I: Càlcul de la renda familiar per a les bonificacions de les escoles bressol

Escoles bressol municipals: preus públics i tarifació social curs 2016-2017

Preus públics:

Concepte	Preu públic (en euros), en 10 mensualitats
Escolarització	1.749
Alimentació (dinar i berenar)	1.144
Total	2.893

*Si s'esmorza a l'escola cal afegir 115 euros per curs (dividit en 10 mensualitats).

*Àpats esporàdics:

Esmorzar o berenar: 1,12 euros

Dinar i berenar: 7,82 euros

Taula de renda familiar / tarifació social:

Membres de la unitat familiar	Renda familiar (en euros)					
	Menys o igual	De	a	De	a	Més de
2	8.689	8.690	12.164	12.165	17.377	17.377
3	11.410	11.411	15.974	15.975	22.820	22.820
4	13.535	13.536	18.948	18.949	27.069	27.069
5	15.359	15.360	21.502	21.503	30.717	30.717
6	17.121	17.122	23.969	23.970	34.241	34.241
7	18.788	18.789	26.303	26.304	37.576	37.576
8	20.441	20.442	28.617	28.618	40.882	40.882
9	22.082	22.083	30.915	30.916	44.164	44.164
10	23.723	23.724	33.212	33.213	47.446	47.446
Quota d'escolarització (en euros)	35,0		87,5		122,4	174,9
Quota d'alimentació (en euros)	22,9		57,2		80,1	114,4
Total de la quota mensual (en euros)	57,9		144,7		202,5	289,3

Càlcul de la renda familiar:

Es consulta a l'Agència Estatal Tributària la renda dels membres de la unitat familiar.

S'imputa el 100% de les rendes del pare i la mare, més el 50% de la renda dels avis que hi conviuen, si és el cas.

– Descompte per família nombrosa o monoparental: general, 500 euros; especial, 765 euros per cada fill.

– Descompte en cas de discapacitats: superior al 33%, 1.811 euros; superior al 65%, 2.881 euros.

– Si no se supera la renda màxima establerta a la darrera columna, se salta al següent tram de la quota

si la família té dos o més infants matriculats a l'escola bressol (si la família té un infant en acolliment es considera com a membre de la unitat familiar).

– Si no se supera la renda màxima establerta a la darrera columna, s'aplica directament la quota més econòmica a les famílies amb informe de Serveis Socials valorat en 1, 2 o 3 punts, i s'atorga la gratuïta (quota zero) a les famílies amb informe de Serveis Socials valorat en 4 o 5 punts.

*Tota la informació sobre el procés i les característiques de la preinscripció i matrícula per al curs 2016-2017, es pot consultar a barcelona.cat/escolesbressol.

* Font: <http://ajuntament.barcelona.cat/escolesbressol/>

Annex II: Tasques del servei d'atenció domiciliària (SAD)

Assistencials:

- Suport en la higiene i la cura personals: rentar-se parcial o completament, vestir-se, afaitar-se, aplicar-se cremes, etcètera.
- Cura i control de l'alimentació: organització dels àpats, preparació i cocció dels aliments i ajut a la ingestió d'aliments en els casos en què sigui necessari.
- Suport per a la realització de petites compres.
- Cura bàsica de la salut i control de la medicació d'acord amb les prescripcions mèdiques i amb excepció de les tasques en què sigui exigible un títol sanitari.
- Mobilització dintre de la llar i ajudes fisicomotrius: aixecar-se i ficar-se al llit, caminar i asseure's, fer mobilitzacions i canvis posturals, etcètera.
- Utilització d'aparells tècnics i de mobilització com ara grues, cadires de rodes, cadires de bany, etcètera.
- Ordre i manteniment de la neteja quotidiana de l'habitatge en condicions acceptables d'higiene i salubritat. Rentat, planxat i repàs de la roba dintre de la llar.
- Activitats relacionades amb la comunicació i la relació amb l'exterior: acompanyaments tant en el domicili com fora per evitar situacions de soledat i aïllament, o facilitació de petites gestions, acompanyaments mèdics i suport en les relacions amb la família, les amistats i el veïnat.
- Suport a la persona cuidadora en les seves tasques.
- Quan alguna de les tasques esmentades anteriorment –higiene personal, ajudar a aixecar del llit, ajudar en els àpats, etcètera– ho requereixi, s'entén que s'hi inclouen tasques complementàries com ara deixar en condicions correctes de neteja i ordre el bany, la cuina o fer el llit. Aquesta tasca es farà amb independència que hi hagi el servei d'auxiliar de la llar en el mateix domicili.

Educatives i socialitzadores:

- Tasques educatives referides a processos d'adquisició i/o recuperació d'hàbits de la vida quotidiana i de relació entre els membres de la família: higiene, alimentació, salut, organització de la llar, organització de l'economia familiar, acompanyament escolar (deures, reunions, puntualitat, etcètera), suport, acompanyament i organització del temps de lleure.
- Assessorament i ensinistrament en l'aprenentatge d'hàbits relacionats amb l'atenció a la infància, les persones grans o persones amb situació de dependència, amb la cura personal i amb la cura de la llar i l'organització domèstica.
- Donar consells i pautes per a una nutrició correcta (per exemple, en cas de diabetis) i hàbits saludables.
- Facilitar pautes d'autoobservació del propi estat de salut i atenció als controls mèdics periòdics.
- Assessorament tècnic per als canvis posturals en el llit, inclosos consells en instruments i ajudes, tant a la persona usuària com a l'entorn cuidador.
- Ensinistraments en l'ús d'electrodomèstics i dispositius tecnològics, com ara microones, vitroceràmica, teleassistència o estris i productes apropiats per a la neteja.
- Motivació de la persona mitjançant la participació en activitats diverses (centres de dia, casals, etcètera) i estimulació de les capacitats de la persona per alentir-ne la dependència i potenciar l'autonomia personal.
- Tasques educatives amb la persona cuidadora familiar, per ajudar-la a millorar la seva capacitat de cura.
- Aprenentatge de gestions (administratives, mèdiques o altres).
- Tasques socialitzadores: facilitar la participació en activitats de promoció social (activitats de barri, ludoteques, centres de dia, etcètera) i de relació amb la xarxa veïnal i comunitària.

Accessòriament i complementària, es duran a terme tasques de tipus preventiu d'observació de la situació i seguiment de l'estat de la persona usuària i del seu entorn en la mesura que sigui possible:

- Observació i detecció de situacions de risc.
- Detecció de canvis i necessitats en la situació de les persones usuàries i el seu entorn.

Servei de neteja de la llar: Aquest servei només es prescriurà de manera complementària al d'atenció personal.

- Neteja o ajut a la neteja quotidiana de l'habitatge i les pertinences de la persona usuària, i a un manteniment en condicions acceptables d'higiene i salubritat.
- Nota: Els estris i els productes necessaris aniran a càrrec de la persona beneficiària.

Bibliografia

- Carrasco, Cristina; Borderías, Cristina; Torns, Teresa: *El trabajo de cuidados. Historia, teoría y políticas*. Catarata, Madrid, 2011.
- Carrasco, Cristina: "El cuidado como eje vertebrador de una nueva economía". *Cuadernos de Relaciones Laborales*, ISSN 1131-8635, Vol. 31, núm. 1, 2013.
- Ciocoletto, Adriana: *Espais per a la vida quotidiana. Auditoria de qualitat urbana amb perspectiva de gènere*. Col·lectiu Punt 6, Barcelona, 2014.
- *Construyendo entornos seguros desde la perspectiva de género*. Col·lectiu Punt 6, Col·leccions CiP, Informes, núm. 5, Institut de Ciències Polítiques i Socials adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona, 2011.
- Diputació de Barcelona (2016): "11a edició del Cercle de comparació intermunicipal d'escoles bressol. Resultats any 2015". Barcelona, 2016. Disponible a: <http://www.diba.cat/documents/113226/127467/CerclesEB2015.PDF/fcae2d6d-b212-4f7a-bb16-f0c04411d237>
- *De l'escola bressol a les polítiques per a la petita infància*. Informe Fundació Bofill, 2016. Disponible a: http://www.fbofill.cat/sites/default/files/Dossier%20Premsa-petita%20infancia%20_210916.pdf
- Documentos de Trabajo Oxfam: "Ajustar la lente. Fiscalidad desde un enfoque de género: metodología de análisis". Regne Unit, 2014. Disponible a: <http://www.oxfamintermon.org/sites/default/files/documentos/files/dp-adjusting-the-lens-lac-fiscal-policy-gender-260914-es.pdf>
- *Dones, mobilitat, temps i ciutats*. Quaderns de l'Institut / 14. Institut Català de les Dones, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2010.
- *EMEF 2014. La mobilitat a l'àmbit del sistema tarifari integrat de l'àrea de Barcelona. Enquesta de mobilitat en dia feiner*. Àrea de Barcelona - Autoritat del Transport Metropolità (ATM), Ajuntament de Barcelona, Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), Associació de Municipis per la Mobilitat i el Transport Urbà (AMTU) i Generalitat de Catalunya – Institut d'Estadística de Catalunya, Barcelona, 2014. Disponible a: <https://iermb.uab.cat/ca/enquestes/enquestes-de-mobilitat/>
- *Estudi dels hàbits esportius de la població en edat escolar de la ciutat de Barcelona. Curs escolar 2012 - 2013*. Institut Barcelona Esports - Ajuntament de Barcelona, 2014. Disponible a: <http://ajuntament.barcelona.cat/esports/sites/default/files/docs/Estudi%20H%C3%A0bits%20Esportius%20Escolars%20a%20Barcelona%202013.pdf>
- *Hàbits Esportius a Barcelona - 2013*. Ajuntament de Barcelona, Disponible a: <http://ajuntament.barcelona.cat/esports/sites/default/files/Enquesta%20h%C3%A0bits%20esportius%20poblaci%C3%B3%20adulta%20BCN%202013.pdf>
- *Informe de les condicions de vida de les dones de Barcelona 2013. Auditoria de les desigualtats de gènere a la ciutat. Dades del 2013 amb actualització del 2015*. Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 2015.

- *Informe sobre la igualtat d'oportunitats a l'educació infantil (0-3 anys)*. Síndic de greuges, 2015. Disponible a:
http://www.sindic.cat/site/unitFiles/3904/Informe%20escolaritzacio%200_3%20anys_OK.pdf
- *Informe sobre l'escola bressol municipal a la demarcació de Barcelona. 3a edició. Curs 2013-2014*. Observatori de Polítiques Educatives Locals de la Gerència de Serveis d'Educació de l'Àrea d'Atenció a les Persones de la Diputació de Barcelona, Barcelona, 2015. Disponible a:
http://www.diba.cat/documents/113226/127467/Informe3rPanelBressol_Demarcacio.pdf/648777dd-d30e-4b2b-abce-d65a34e6ae85
- Jubeto, Yolanda; Larrañaga, Mertxe: "Análisis de las Ordenanzas Fiscales y del Área de Cultura del Ayuntamiento de Abadiño desde la perspectiva de la equidad de género". Euskal Herriko Unibertsitatea, 2010.
- *La pràctica físicoesportiva a la província de Barcelona. Explotació i anàlisi de l'enquesta d'hàbits esportius*. Diputació de Barcelona - Àrea d'esports, Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona, 2010. Disponible a:
https://www.diba.cat/c/document_library/get_file?uuid=e6729058-2cea-4dd6-93a4-15a2dc0edc74&groupId=41289
- *Manual de qualitat del Servei Bàsic d'Ajuda a Domicili. Documents tècnics i de gestió de la Xarxa local SAD*. Diputació de Barcelona, 2011. Disponible a:
<http://www.diba.cat/documents/14465/0/Manual+Sad+any+2011.pdf>
- *Memòria 2015*. Institut d'Educació de Barcelona. Disponible a:
http://ajuntament.barcelona.cat/educacio/sites/default/files/memoria_imeb_2015.pdf
- "Mobilitat i gènere a la ciutat de Barcelona. Síntesi de resultats l'anàlisi des de la perspectiva de gènere de l'Enquesta de mobilitat en dia feiner (2013)". CIRD, Barcelona, 2015.
- Montaner i Martorell, Josep Maria; Muixí Martínez, Zaida: *Usos del temps i la ciutat*. Ajuntament de Barcelona i Diputació de Barcelona, Barcelona, 2011.
- "Observatori de la xarxa local de serveis socials d'atenció domiciliària. Informe 2012". Diputació de Barcelona, 2013. Disponible a:
http://xarxalocsad.diba.cat/sites/xarxalocsad.diba.cat/files/xarxasad_ii_informe_professionals_0.pdf
- "Observatori de la xarxa local de serveis socials d'atenció domiciliària. Informe 2013". Diputació de Barcelona, 2014. Disponible a:
http://xarxalocsad.diba.cat/sites/xarxalocsad.diba.cat/files/i_informe_sad_2013.pdf
- "Observatori de la xarxa local de serveis socials d'atenció domiciliària. Informe 2014". Diputació de Barcelona, 2015. Disponible a:
http://www.diba.cat/documents/14465/55159155/I_informe_2014.ppt+.pdf/48e56233-487f-4e07-9b51-02798abcb11b
- "Observatori de la xarxa local de serveis socials d'atenció domiciliària. Informe 2015". Diputació de Barcelona, 2016. Disponible a:
http://xarxalocsad.diba.cat/sites/xarxalocsad.diba.cat/files/capsula_2014.pdf

- Pazos Morán, María (dir.); Rodríguez, Maribel (coord.): *Fiscalidad y equidad de género*. Fundación Carolina, 2010. Disponible a: <https://www.fundacioncarolina.es/wp-content/uploads/2014/08/DT43.pdf>
- Pérez Orozco, Amaia; García Domínguez, Mar: *Por qué nos preocupamos de los cuidados*. Santo Domingo: ONU Mujeres, 2014.
- Pérez Orozco, Amaia: *Subversión feminista de la economía. Aportes para un debate sobre el conflicto capital-vida*. Traficantes de Sueños, Madrid, 2014.
- *Pla per la justícia de gènere (2016-2020)*. Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 2016.
- *Preus públics i equitat en l'accés als serveis educatius municipals*. Diputació de Barcelona, 2010. Disponible a: <https://www1.diba.cat/uliep/pdf/47607.pdf>
- Requena Aguilar, Ana: “¿Es machista el sistema fiscal?”, 2014. Disponible a: www.eldiario.es/economia/sistema-fiscal-impacto-genero_0_250225188.html